

ชื่อวิทยานิพนธ์ บทบาทของภาษีสรรพากรกับความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศไทย
ผู้วิจัย นางสาวรัตนาวรรณ ดวงแก้ว **ปริญญา** เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต
อาจารย์ที่ปรึกษา (1) รองศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ มีทรัพย์หลาก (2) รองศาสตราจารย์ สุภาสินี
ตันติศรีสุข **ปีการศึกษา** 2545

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาโครงสร้างรายได้ของประเทศไทยในช่วงปี 2493 – 2544 (2) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างรายได้จากภาษีอากรกับผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศและ (3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างรายได้จากภาษีสรรพากรกับผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศในแต่ละสาขา ภาษีสรรพากรแต่ละประเภทกับผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศในแต่ละสาขาการผลิตว่ามีความสัมพันธ์กันอย่างไร โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงพรรณนา และวิธีการเชิงปริมาณโดยใช้สมการถดถอยพหุคูณ ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ SPSS

ผลการวิจัยพบว่าเมื่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในแต่ละสาขาการผลิตเพิ่มสูงขึ้น จะส่งผลทำให้การจัดเก็บภาษีอากรของรัฐบาลเพิ่มสูงขึ้น ได้แก่ สาขาการค้าส่งและการค้าปลีกจะมีผลต่อการจัดเก็บภาษีสรรพากร ภาษีการค้า และภาษีมูลค่าเพิ่ม, สาขาอุตสาหกรรมจะมีผลต่อภาษีอากร และภาษีการค้า, สาขาการก่อสร้างจะมีผลต่อภาษีสรรพากร และภาษีการค้า, สาขาการเงินการธนาคารจะมีผลต่อภาษีอากร และภาษีธุรกิจเฉพาะ, สาขาการเกษตรจะมีผลต่อภาษีธุรกิจเฉพาะ, สาขาการบริการจะมีผลต่อภาษีเงินได้นิติบุคคล และภาษีเงินได้นิติบุคคล, สาขาเหมืองแร่และขุดหินจะมีผลต่อภาษีเงินได้นิติบุคคล สำหรับสาขาที่อยู่อาศัยจะมีผลต่อการจัดเก็บภาษีเงินได้นิติบุคคลในทิศทางเดียวกัน แต่กลับทำให้การจัดเก็บภาษีเงินได้นิติบุคคลลดลง แต่โดยรวมแล้วแสดงว่าสาขาการผลิตสำคัญ ๆ เช่น สาขาที่อยู่อาศัย สาขาการบริการ สาขาการค้าส่งและการค้าปลีก สาขาการเกษตร มีความสำคัญต่อภาษีสรรพากร ดังเห็นได้จากค่าความยืดหยุ่นรายได้ภาษีต่อสาขาการผลิตมีค่ามากกว่า 1 เช่น ภาษีเงินได้นิติบุคคลต่อสาขาที่อยู่อาศัย ภาษีเงินได้นิติบุคคลต่อสาขาการบริการ ภาษีมูลค่าเพิ่มต่อสาขาการค้าส่งและการค้าปลีก และภาษีธุรกิจเฉพาะต่อสาขาการเกษตร ซึ่งมีค่าความยืดหยุ่นเท่ากับ 1.073, 2.006, 2.131 และ 1.420 ตามลำดับ

ในการศึกษาถึงภาษีอากรกับกระบวนการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทย พบว่ารายได้จากภาษีอากรและภาษีสรรพากรมีแนวโน้มสูงขึ้นในทิศทางเดียวกับผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ สำหรับบทบาทของภาษีสรรพากรต่อความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศ พบว่าภาษีสรรพากรมีบทบาทในการหารายได้ให้แก่รัฐบาลเพิ่มขึ้นจากเดิมจนสามารถทำรายได้ให้รัฐบาลเป็นอันดับหนึ่ง และยังมีส่วนในการพัฒนาประเทศ เช่น การนำระบบภาษีมูลค่าเพิ่มมาใช้แทนภาษีการค้า การลดหรือยกเว้นภาษี การออกมาตรการช่วยเหลือทางด้านภาษีให้แก่กิจการบางประเภทที่รัฐต้องการส่งเสริม

การที่รัฐบาลจัดเก็บภาษีอากรเพิ่มสูงขึ้นนั้นยังขึ้นอยู่กับตัวแปรอื่น อีกหลายตัวแปร เช่น ความพยายามในการจัดเก็บภาษีของรัฐบาล จำนวนประชากรที่เพิ่มสูงขึ้น และประชาชนมีความสนใจในการเสียภาษีมากขึ้น

คำสำคัญ ภาษี ภาษีสรรพากร การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ

Thesis title: THE ROLE OF REVENUE TAX AND ECONOMIC GROWTH
IN THAILAND

Researcher: Miss Ratanawan DOUNGKAEW; **Degree:** Master of Economics

Thesis advisor: (1) Dr. Somsak meesaphlark, Associate Professor; (2)

Mrs. Supasinee tantisrisuk, Associate Professor; **Academic year:** 2002

ABSTRACT

The purposes of this research is to study (1) The composition of income of Thailand during the period between B.E. 2493-2544 (2) the relationship between revenues tax and GDP (3) the relationship of the value of purchase tax and the GDP in the country by sector, the relationship of purchase tax to the GDP of each sector is, using the descriptive analysis method and the quantitative analysis, also the formula of multiple regression equation using the computer program SPSS.

The researching result shows that when the GDP of each sector increases it will push up the government's tax revenues the relationship can be described as follows

- The wholesale and the retail trade affect the purchase tax, revenue tax, and VAT.
- The manufacturing sector affects the revenue tax, the purchase tax.
- The construction sector affects the revenue tax and the purchase tax.
- The monetary and the banking sector affect the revenue tax and the specific business tax.
- The agricultural sector affects the specific business tax.
- The service sector affects the personal income tax and corporate income tax.
- The mining and quarrying sectors affect the corporate income tax

The ownership of dwellings sector affects the personal income tax but decrease the corporate income tax. In general, the main economic sector which include The ownership, the service sector, the wholesale and the retail trade, the agriculture have direct influence on the revenue tax. The elasticity of income tax of each economic sector was more than 1. For instance, the personnel income tax in the ownership of dwellings, corporate income tax in the service, the VAT in the wholesale and the retail trade. The specific business tax in the agriculture sector that has the flexible value between 1.073, 2006, 2.131 and 1.420, respectively.

The study also found that in the value of revenue tax and purchase tax moved in the same direction as the GDP. The tax revenues had been a major source of income for the government in the past and has become the most important component in the government income in budget as well as contributing to the country's developing progress. For instance, The substitution of the VAT in place of the purchase tax,

There are other contributions to the increasing of tax revenues of government. For instance, the effort of the government in collecting tax, the increasing of the population, and the willingness of paying tax.

Keywords : Tax, Revenue tax, Economic growth

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยฉบับนี้ สำเร็จได้ด้วยความกรุณาจากคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และจากคณาจารย์สาขาเศรษฐศาสตร์ทุกท่านที่ได้ให้ความรู้ในการศึกษา และผู้วิจัยขอขอบพระคุณไว้ ณ ที่นี้ คือ รองศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ มีทรัพย์หลาก รองศาสตราจารย์ สุภาสินี ตันติศรีสุข ซึ่งเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ให้คำปรึกษาคำแนะนำ พร้อมทั้งเสียสละเวลาในการตรวจสอบรวมทั้งแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ตลอดมา และขอขอบคุณรองศาสตราจารย์ รุภัค ศรีคำพร ที่ได้ให้คำแนะนำเพิ่มเติมให้การวิจัยนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น รวมทั้งเพื่อน ๆ คณะเศรษฐศาสตร์รุ่นเดียวกันที่ได้ให้ความช่วยเหลือและเป็นกำลังใจเสมอมา

สุดท้ายนี้ ผู้วิจัยขอขอบคุณญาติพี่น้องที่คอยสนับสนุน คอยช่วยเหลือ และให้กำลังใจในการศึกษาจนสามารถสำเร็จได้ด้วยดี

รัตนาวรรณ ดวงแก้ว

ตุลาคม 2545

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ฅ
สารบัญภาพ.....	ญ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์การวิจัย.....	5
กรอบแนวคิดการวิจัย.....	5
สมมติฐานของการวิจัย.....	6
ขอบเขตของการวิจัย.....	6
นิยามศัพท์.....	7
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	8
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง.....	9
แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับภาษีอากร	9
แนวความคิดและการวิจัยเกี่ยวกับ โครงสร้างภาษี.....	11
รายได้ที่เป็นภาษีอากร.....	19
รายได้ที่มีไม่ใช่อาณากร.....	20
วัตถุประสงค์โดยทั่วไปของการจัดเก็บภาษี.....	20
เหตุผลและวัตถุประสงค์ของการเก็บภาษีอากรแต่ละประเภท.....	21
หลักเกณฑ์ที่ดีในการจัดเก็บภาษี.....	23
โครงสร้างของระบบภาษีที่ดี.....	25
ฐานภาษี.....	25
โครงสร้างอัตราภาษี.....	27
โครงสร้างภาษีอากรของประเทศไทย.....	28
ปัจจัยที่สำคัญที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างภาษีของไทย.....	29
ทฤษฎีการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ.....	30

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ทฤษฎีการพัฒนาเศรษฐกิจ.....	33
แนวคิดเกี่ยวกับนโยบายการคลังเพื่อก่อให้เกิดการเจริญเติบโตและการพัฒนา ทางเศรษฐกิจ.....	35
วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง.....	36
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	41
แหล่งข้อมูล.....	41
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	41
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	42
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	42
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	49
ส่วนที่ 1 ความสัมพันธ์ของผลิตภัณฑ์มวลรวมและผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ ของสาขาการผลิตต่าง ๆ ต่อรายได้ภาษีอากร รายได้ภาษีสรรพากร และ รายได้ภาษี สรรพากรแต่ละประเภท.....	49
ส่วนที่ 2 โครงสร้างรายได้ภาษีอากรกับกระบวนการพัฒนาเศรษฐกิจ ของประเทศไทย	59
ส่วนที่ 3 บทบาทของภาษีสรรพากรต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทย.....	66
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	76
การสรุปผลการวิจัย.....	76
การอภิปรายผล.....	80
ข้อเสนอแนะ.....	81
บรรณานุกรม.....	84
ภาคผนวก	88
ประวัติผู้วิจัย.....	124

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 4.1 สัดส่วนรายได้ภาษีอากรแบบต่าง ๆ	60
ตารางที่ 4.2 สัดส่วนรายได้ภาษีอากรต่อรายได้รัฐบาล.....	60
ตารางที่ 4.3 สัดส่วนภาษีทางตรงต่อรายได้รัฐบาล.....	61
ตารางที่ 4.4 สัดส่วนภาษีการบริโภคในประเทศต่อรายได้รัฐบาล.....	62
ตารางที่ 4.5 สัดส่วนรายได้รัฐบาล รายได้ภาษีอากร และไม่ใช่ภาษีต่อผลิตภัณฑ์มวลรวม ในประเทศ	63
ตารางที่ 4.6 สัดส่วนรายภาษีอากรต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศต่าง ๆ	63
ตารางที่ 4.7 สัดส่วนภาษีทางตรงต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศต่าง ๆ	64

ญ

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 2.1 การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างภาษีในกระบวนการพัฒนาเศรษฐกิจ.....	12
ภาพที่ 2.2 การเปลี่ยนแปลงของอัตราส่วนของทางตรงต่อภาษีทางอ้อม.....	13
ภาพที่ 2.3 อัตราส่วนของภาษีต่อภาษีทางอ้อม.....	14
ภาพที่ 2.4 โครงสร้างอัตราภาษีจากความสัมพันธ์ระหว่างฐานภาษีกับอัตราภาษี.....	28
ภาพที่ 2.5 วัฏจักรเศรษฐกิจ Schumpeterion cycle (business cycle).....	34

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในการบริหารประเทศของรัฐบาลไม่ว่าจะเป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว ประเทศที่กำลังพัฒนาหรือประเทศที่ด้อยพัฒนานั้น รัฐบาลมีความจำเป็นจะต้องมีค่าใช้จ่ายเพื่อการพัฒนาประเทศในหลายด้านไม่ว่าจะเป็นรายจ่ายประจำ รายจ่ายเพื่อการลงทุน รายจ่ายในการซื้อสินค้าและบริการ หรือการจัดให้มีสินค้าหรือบริการสาธารณะต่าง ๆ เช่น สร้างถนน สะพาน การคมนาคมขนส่ง สถานที่ราชการ โรงเรียน โรงพยาบาล นอกจากนี้รัฐบาลยังต้องมีค่าใช้จ่ายอีกเป็นจำนวนมากในการสงเคราะห์แก่กลุ่มบุคคลที่สมควรให้การช่วยเหลือ รวมถึงรายจ่ายในการชำระหนี้ของรัฐบาลที่กู้ยืมมาใช้ในการพัฒนาประเทศ ทำให้รัฐบาลต้องแบกรับภาระในการจัดหารายได้ให้เพียงพอกับรายจ่าย ซึ่งรายได้หลักของรัฐบาลในประเทศต่าง ๆ ส่วนใหญ่ได้แก่รายได้จากการจัดเก็บภาษีอากร และสำหรับประเทศไทยนั้นรายได้หลักของรัฐบาลก็คือรายได้จากการจัดเก็บภาษีอากรเช่นเดียวกัน โดยคิดเป็นร้อยละ 88.1 ของรายได้ทั้งหมด (ปี 2544) และรายได้ภาษีอากรส่วนใหญ่้นั้นมาจากกรมสรรพากรที่สามารถจัดเก็บภาษีอากรได้มากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 57.2 รองลงมา คือ กรมสรรพสามิต คิดเป็นร้อยละ 20.3 และกรมศุลกากร คิดเป็นร้อยละ 10.6 ตามลำดับ ภาษีอื่น ๆ คิดเป็นร้อยละ 1.5

โดยทั่วไปแล้ววัตถุประสงค์หลักของการดำเนินนโยบายการคลังของรัฐบาลของประเทศต่าง ๆ จะแบ่งออกเป็น 4 ประเด็นใหญ่ คือ

1. การรักษาความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ (Economic Growth) คือ การที่ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (Gross Domestic Product หรือ GDP) ซึ่งเป็นเครื่องวัดอัตราการขยายตัวของการผลิตสินค้าและบริการในภาคเศรษฐกิจต่าง ๆ ให้มีการขยายตัวอย่างต่อเนื่องและอยู่ในระดับที่เหมาะสม

2. การรักษาเสถียรภาพทางด้านเศรษฐกิจ (Economic Stability) กล่าวคือ การดูแลให้ภาวะเศรษฐกิจมีความสมดุลในภาคการผลิตภาคการเงินรวมถึงความมั่นคงของประเทศของรัฐบาลและสถาบันการเงิน ทั้งในประเทศและระหว่างประเทศ ซึ่งแบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ

- 2.1 การรักษาเสถียรภาพภายในประเทศ (Internal Stability) คือ การรักษาภาวะเศรษฐกิจไม่ให้เกิดภาวะเงินเฟ้อหรือเงินหดตัวเร็วจนเกิดภาวะเงินฝืด หรือปัญหาการว่างงาน

2.2 การรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจต่างประเทศ (External Stability) คือการดูแลดุลการค้า ดุลการชำระเงิน ภาวะหนี้ต่างประเทศ ฐานะเงินสำรองระหว่างประเทศ และอัตราการแลกเปลี่ยนของเงินบาทกับเงินตราต่างประเทศให้อยู่ในระดับที่เหมาะสมสอดคล้องกับฐานะทางเศรษฐกิจของประเทศ

3. การกระจายรายได้และทรัพย์สินอย่างเป็นธรรม (Equitable Income Distribution) คือการกระจายความเจริญมีการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ไปสู่ประชาชนให้มีความเป็นธรรมมากยิ่งขึ้น เพื่อลดช่องว่างระหว่างรายได้ของประชาชน และให้เกิดความมั่นคงระหว่างกลุ่มรายได้หรือกลุ่มอาชีพ ซึ่งทำให้ช่วยลดปัญหาทางสังคมและความมั่นคงของชาติได้

4. การจัดสรรทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ (Efficient Resource Allocation) คือการดำเนินนโยบายการคลังด้านต่าง ๆ ให้เกิดการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด เช่น การลดกำแพงภาษี เพื่อเปิดโอกาสให้อุตสาหกรรมภายในประเทศสามารถแข่งขันกับสินค้าที่นำเข้าจากต่างประเทศ ซึ่งจะให้อุตสาหกรรมภายในประเทศสามารถปรับลดต้นทุนการผลิตลง และทำให้การผลิตสินค้ามีประสิทธิภาพมากขึ้น

ซึ่งหากประเทศไทยปล่อยให้ระบบเศรษฐกิจเป็นไปตามหลักทฤษฎีประสิทธิภาพในการจัดสรรทรัพยากรของสังคม โดยปล่อยให้กลไกเศรษฐกิจหรือกลไกตลาดทำงานแบบเสรี โดยรัฐบาลมีบทบาทเกี่ยวกับการจัดสรรการใช้ทรัพยากรของสังคมให้น้อยที่สุดเท่าที่จะทำได้ หรืออาจไม่จำเป็นต้องมีรัฐบาลเลย ทั้งนี้ในทางทฤษฎีเชื่อว่าหากปล่อยให้ประชาชนแต่ละคนได้ประกอบกิจกรรมทางเศรษฐกิจของตนโดยอิสระ หรือมีการแข่งขันกันโดยเสรีแล้ว จะทำให้การจัดสรรการใช้ทรัพยากรของสังคมเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด และสังคมได้รับความพอใจหรือสังคมมีสวัสดิการสูงสุด ซึ่งเป็นเช่นนี้เนื่องจากเหตุผลสองประการ

ประการแรก สินค้าหรือบริการต่าง ๆ ที่ผลิตขึ้นในสังคมจะสามารถสนองความต้องการของประชาชนในสังคมนั้น ๆ โดยแท้จริง

ประการที่สอง ทรัพยากรที่มีอยู่ในสังคมจะถูกนำมาใช้ผลิตสินค้าหรือบริการที่เป็นความต้องการของประชาชนในสังคมนั้น ซึ่งจะทำให้ทรัพยากรของสังคมได้ถูกใช้ไปอย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากประชาชนแต่ละคนจะมีผลประโยชน์โดยตรงต่อการใช้ทรัพยากร ดังนั้นรัฐบาลจึงควรจะมีการกระจายอำนาจเกี่ยวกับการตัดสินใจในการใช้ทรัพยากรของสังคม รัฐบาลไม่ควรเข้าไปแทรกแซงในระบบเศรษฐกิจแต่ควรปล่อยให้เอกชนมีบทบาทในการดำเนินการเอง

แต่ในโลกแห่งความเป็นจริงนั้น กลไกตลาดไม่สามารถจะทำหน้าที่ได้อย่างสมบูรณ์ เนื่องจากการขาดข้อมูลข่าวสารของผู้ประกอบกิจการ จึงทำให้เกิดความได้เปรียบสำหรับสำหรับผู้ที่มิข้อมูลข่าวสารมากกว่าหรือเร็วกว่าผู้ที่ได้รับข้อมูลน้อยกว่าหรือได้รับทีหลัง ซึ่งอาจเป็นสาเหตุให้

เกิดการเอาเปรียบผู้บริโภคได้ และแนวทางที่จะแก้ไขปัญหาหรือข้อบกพร่องของกลไกตลาดนั้น รัฐบาลจึงมีความจำเป็นต้องเข้ามามีบทบาทในการแทรกแซงทางเศรษฐกิจ โดยรัฐบาลมีหน้าที่ในการจัดสรรสินค้าและบริการบางอย่างที่เอกชนไม่สามารถดำเนินการเองได้ การดำเนินมาตรการหรือนโยบายต่าง ๆ เพื่อให้เกิดประโยชน์กับประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศ และในการที่จะดำเนินงานต่าง ๆ ใต้นั้น รัฐบาลจึงมีความจำเป็นต้องมีงบประมาณหรือรายได้ที่เพียงพอกับรายจ่าย ซึ่งรายได้ของรัฐบาลส่วนใหญ่มาจากการจัดเก็บภาษีอากรของรัฐบาล

หากพิจารณาเฉพาะการใช้นโยบายภาษีของรัฐบาลที่ผ่านมาจะเห็นได้ว่านโยบายภาษีจะเกี่ยวข้องกับโครงสร้างภาษีและอัตราภาษีซึ่งมีบทบาทที่สำคัญอย่างมากต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศ ซึ่งการจัดเก็บภาษีนั้นไม่เพียงแต่จะมีบทบาทในด้านการแสวงหารายได้ให้แก่รัฐบาลเท่านั้น รัฐบาลยังสามารถนำนโยบายภาษีมาใช้เพื่อให้บริการอุปโภคบริโภคที่สำคัญอื่น ๆ ได้อีกหลายประการ เช่น เป้าหมายในด้านการแบ่งสรรทรัพยากรที่เหมาะสม เป้าหมายในด้านการกระจายรายได้ที่เสมอภาค เป้าหมายในด้านการรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ และเป้าหมายในด้านการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสร้างความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศให้เจริญก้าวหน้า ซึ่งในการที่จะพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศให้มีความเจริญก้าวหน้านั้นจะต้องมีการสะสมทุน ในอันที่จะนำไปใช้ในการขยายการผลิตของประเทศ

สำหรับนโยบายทางการคลังที่รัฐบาลอาจจะนำมาใช้ส่งเสริมการสะสมทุนของประเทศเพื่อการส่งเสริมความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศนั้น รัฐบาลจำเป็นต้องพยายามสะสมทุนของประเทศ ซึ่งรัฐบาลสามารถเลือกใช้มาตรการทางด้านภาษี ได้หลายวิธี เช่น

1. รัฐบาลอาจใช้มาตรการด้านภาษีเพื่อบังคับให้มีการออมโดยรัฐบาลจัดเก็บภาษีส่วนใหญ่จากประชาชน และนำเงินภาษีที่จัดเก็บได้นั้นมาลงทุนในโครงการต่าง ๆ ที่ช่วยขยายความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศต่อไป

2. รัฐบาลอาจเลือกใช้ประเภทและอัตราของภาษี เพื่อการชักนำหรือสนับสนุนให้มีการออมและการลงทุน เช่น การยกเว้นภาษีรายได้ในช่วงระยะเวลาหนึ่งแก่กิจการที่รัฐบาลส่งเสริมการลงทุน มีการยกเว้นภาษีจากการส่งสินค้าไปขายต่างประเทศ และในระบบภาษีมูลค่าเพิ่มมีการคืนภาษีให้สำหรับผู้ที่ได้เสียภาษีซื้อไปแล้ว

สำหรับการพิจารณารายได้ภาษีอากรของรัฐบาลในช่วงเวลาที่ผ่านมาตั้งแต่ปี พ.ศ.2493 จนถึง ปี 2544 จะเห็นได้ว่ารายได้จากการจัดเก็บภาษีอากรมีแนวโน้มขยายเพิ่มสูงขึ้นทุกปี โดยรายได้จากการจัดเก็บทั้งสิ้นในปี พ.ศ. 2493 จำนวน 1,379.67 ล้านบาท และเพิ่มขึ้นเป็น 14,459.77 ล้านบาท และ 355,600.93 ล้านบาท ในปี 2513 และ 2533 ตามลำดับ และในปี 2539 รัฐบาลจัดเก็บภาษีได้สูงที่สุดถึง 805,534.80 ล้านบาท แต่ในช่วงก่อนเกิดวิกฤติเศรษฐกิจที่ทำให้

รายได้จากการจัดเก็บภาษีของรัฐบาลลดลงเล็กน้อยในปี 2540-2542 และสำหรับภาษีสรรพากรนั้น มีบทบาทอย่างมากในการจัดหารายได้ให้แก่รัฐบาล โดยเมื่อนำมาเปรียบเทียบกับหน่วยงานที่จัดเก็บภาษี คือ ภาษีสรรพสามิตและภาษีศุลกากร ในปี 2544 กรมสรรพากรจัดเก็บได้ 499,822 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 64.89 ของรายได้จากภาษีที่รัฐบาลจัดเก็บได้ รองลงมา คือ กรมสรรพสามิตซึ่งจัดเก็บได้ 177,599.76 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 23.06 และกรมศุลกากรจัดเก็บได้ 92,838.48 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 12.05 (ตารางที่ 4) ซึ่งรายได้จากการจัดเก็บภาษีอากรจะมีทิศทางเดียวกับผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศมาโดยตลอด กล่าวคือ เมื่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศเพิ่มขึ้น การจัดเก็บภาษีอากรก็เพิ่มขึ้นด้วย ดังนั้นภาษีสรรพากรจึงมีบทบาทสำคัญในการหารายได้ให้แก่รัฐบาล เนื่องจากจัดเก็บได้สูงสุดและเกินกว่าร้อยละ 50 ของรายได้จากภาษีอากรของรัฐบาลทั้งหมด และรัฐบาลสามารถนำรายได้จากภาษีอากรดังกล่าวไปใช้ในการพัฒนาประเทศให้มีความเจริญเติบโต รวมทั้งมีการกระจายรายได้ให้ทั่วถึงยิ่งขึ้น

การที่รายได้จากการจัดเก็บภาษีอากรที่เพิ่มขึ้นในแต่ละปีนั้น อาจเกิดจากสาเหตุที่สำคัญหลายประการ เช่น **ประการแรก** รายได้เพิ่มขึ้นเพราะผลของโครงสร้างภาษีอากรที่สามารถตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงภาวะเศรษฐกิจได้ดี หรืออีกนัยหนึ่ง คือ เกิดจากการที่รัฐบาลใช้นโยบายการคลังแบบปรับเสถียรภาพโดยอัตโนมัติ (Automatic stabilizer) คือรายได้จากภาษีอากรสามารถปรับตัวตามการเจริญเติบโตของรายได้ประชาชาติ ซึ่งแสดงว่าโครงสร้างภาษีอากรมีส่วนช่วยให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ **ประการที่สอง** คือ การที่รัฐบาลใช้นโยบายการคลังแบบจงใจ (discretionary fiscal policy) โดยใช้มาตรการภาษีอากรเพื่อต้องการเพิ่มรายได้ให้แก่รัฐบาล เช่น การเพิ่มอัตราภาษีสรรพสามิตโดยการขึ้นภาษีน้ำมัน ภาษีสุรา เบียร์ และบุหรี่ หรือการขยายฐานภาษี การเพิ่มประเภทสินค้าที่จัดเก็บภาษี และการที่รัฐบาลใช้มาตรการต่าง ๆ นั้น อาจเกิดจากโครงสร้างภาษีอากรไม่สามารถปรับตัวได้เองโดยอัตโนมัติ จึงทำให้รัฐบาลจำเป็นต้องแสวงหารายได้เพิ่มโดยการใช้นโยบายการคลังที่จงใจกระทำ (เชาวเรศ , 2535: 4) หรืออาจเกิดจากการที่จำนวน ประชากรเพิ่มขึ้น ประชาชน มีงานทำมากขึ้น ทำให้มีรายได้ในการเสียภาษีเพิ่มขึ้น

ดังนั้น ในการบริหารประเทศของรัฐบาลจะใช้นโยบายการคลังในรูปแบบใด ให้ได้ผลเป็นไปตามทิศทางที่ต้องการและได้ผลสำเร็จตามเป้าหมาย และจะส่งผลกระทบต่อประชาชนของประเทศ จึงเป็นเรื่องที่น่าสนใจและสมควรศึกษาและวิเคราะห์ให้ทราบถึงนโยบายการคลังที่รัฐบาลนำมาใช้ ในการจัดเก็บภาษีของรัฐบาล โดยเฉพาะภาษีสรรพากร เช่น ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ภาษีเงินได้นิติบุคคล ภาษีการค้า ภาษีมูลค่าเพิ่ม ภาษีธุรกิจเฉพาะ จะส่งผลอย่างไรต่อการขยายตัวทางเศรษฐกิจของสาขาการผลิตต่างๆ ของประเทศและไปในทิศทางใด ซึ่งจะทำให้ทราบถึงบทบาท

ของภาษีสรรพากรที่มีต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ อันจะนำไปสู่ผลกระทบต่อตัวแปรต่าง ๆ ในระบบเศรษฐกิจของประเทศโดยรวม โดยจะศึกษาเปรียบเทียบระหว่างรายได้จากภาษีสรรพากรประเภทต่าง ๆ ที่มีผลต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ และต่อสาขาการผลิตต่าง ๆ และรายได้ภาษีอากรของรัฐบาลที่มีผลต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศและต่อสาขาการผลิตต่าง ๆ ว่ามีส่วนที่สามารถส่งเสริมหรือช่วยเสริมสร้างการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศหรือไม่ และมีความเหมาะสมเพียงใด อันเป็นเป้าหมายที่สำคัญประการหนึ่งของประเทศ และสามารถใช้เป็นแนวทางในการพิจารณาการบริหารการจัดเก็บภาษีอากรให้มีประสิทธิภาพต่อไป

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

การวิจัยเรื่องบทบาทของภาษีสรรพากรกับความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศไทย มีวัตถุประสงค์ดังนี้

2.1 เพื่อศึกษาโครงสร้างรายได้ภาษีของประเทศไทย ในช่วงระยะเวลาปี พ.ศ. 2493 – 2543

2.2 เพื่อศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างรายได้จากภาษีอากรกับผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศในแต่ละสาขาการผลิต

2.3 เพื่อศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างรายได้จากภาษีสรรพากรกับผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศในแต่ละสาขาการผลิต และศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาษีสรรพากรแต่ละประเภทกับผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศในแต่ละสาขาการผลิตว่ามีความสัมพันธ์กันอย่างไร

3. กรอบแนวคิดการวิจัย

ในการวิจัยนี้อาศัยกรอบแนวคิดทฤษฎีการจัดการรายได้ของเคนส์ เป็นแนวทางในการศึกษา ซึ่งเคนส์ได้ให้ความสัมพันธ์ระหว่างรายได้ภาครัฐจากการจัดเก็บภาษีอากรกับระดับรายได้รวมโดยที่รายได้จากภาษีจะเป็นฟังก์ชันเพิ่มขึ้น (Increasing function) ของระดับรายได้รวม ซึ่งแสดงเป็นสมการดังนี้

$$T = T(Y)$$

โดยกำหนดให้ $T =$ ภาษี

$Y =$ รายได้รวม

เคนส์เห็นว่าเมื่อประชาชนมีเพิ่มมากขึ้น ประชาชนมีการทำงานมากขึ้น มีรายได้เพิ่มขึ้น จะส่งผลให้การจัดเก็บภาษีเพิ่มมากขึ้นในทิศทางเดียวกัน

4. สมมติฐานของการวิจัย

การวิจัยเรื่องบทบาทของภาษีสรรพากรกับความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศไทย จะพิจารณาถึงความสัมพันธ์ต่างๆ โดยมีสมมติฐานดังนี้

4.1 รายได้จากการจัดเก็บภาษีอากรมีความสัมพันธ์กับผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศในทิศทางเดียวกันหรือเป็นบวก

4.2 รายได้จากการจัดเก็บภาษีสรรพากรมีความสัมพันธ์กับผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศในทิศทางเดียวกันหรือเป็นบวก

4.3 รายได้จากการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดามีความสัมพันธ์กับผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศในทิศทางเดียวกันหรือเป็นบวก

4.4 รายได้จากการจัดเก็บภาษีเงินได้นิติบุคคลมีความสัมพันธ์กับผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศในทิศทางเดียวกันหรือเป็นบวก

4.5 รายได้จากการจัดเก็บภาษีการค้ามีความสัมพันธ์กับผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศในทิศทางเดียวกันหรือเป็นบวก

4.6 รายได้จากการจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มมีความสัมพันธ์กับผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศในทิศทางเดียวกันหรือเป็นบวก

4.7 รายได้จากการจัดเก็บภาษีธุรกิจเฉพาะมีความสัมพันธ์กับผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศในทิศทางเดียวกันหรือเป็นบวก

5. ขอบเขตของการวิจัย

ในการศึกษาเรื่องบทบาทของภาษีสรรพากรกับความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศไทย มีขอบเขตการศึกษาดังนี้

5.1 ในการศึกษาในด้านโครงสร้างรายได้ภาษีอากร จะพิจารณาลักษณะของการเปลี่ยนแปลงในสัดส่วนของรายได้ภาษีอากรต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศในช่วง ปี พ.ศ. 2493 – 2544 และการเปลี่ยนแปลงในสัดส่วนของภาษีสรรพากรแต่ละประเภทกับผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศในช่วงปี พ.ศ. 2493 – 2544

5.2 ในการศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างรายได้จากการจัดเก็บภาษีอากร กับผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ จะศึกษาเฉพาะประเทศไทยในช่วงปี พ.ศ. 2513 – 2543

5.3 ในการศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างรายได้จากการจัดเก็บภาษีสรรพากรกับผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ จะศึกษาเฉพาะประเทศไทยในช่วงปี พ.ศ. 2513 – 2543

5.4 ในการศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างรายได้จากการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา และภาษีเงินได้นิติบุคคลกับผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ จะศึกษาเฉพาะประเทศไทยในช่วงปี พ.ศ. 2513 – 2543

5.5 ในการศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างรายได้จากการจัดเก็บภาษีการค้ากับผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ จะศึกษาเฉพาะประเทศไทยในช่วงปี พ.ศ. 2513 – 2534

5.6 ในการศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างรายได้จากการจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มและภาษีธุรกิจเฉพาะกับผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ จะศึกษาเฉพาะประเทศไทยในช่วงปี พ.ศ. 2535-2543

5.7 การศึกษาในเรื่องรายได้ภาษีอากรของประเทศไทย จะศึกษาถึงรายได้จากการจัดเก็บภาษีอากรของรัฐบาล ในหน่วยงานที่เป็นหน่วยงานจัดเก็บภาษีอากรในสังกัดกระทรวงการคลัง ใน 3 กรม คือ กรมสรรพากร กรมสรรพสามิต และกรมศุลกากร

5.8 ในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ ระหว่างผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศของประเทศไทย และผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศของสาขาการผลิต ว่ามีผลอย่างไรต่อการจัดเก็บภาษีสรรพากร โดยศึกษาภาษีสรรพากรในแต่ละประเภท ในช่วงปี พ.ศ. 2513 - 2543 ซึ่งได้แก่ ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ภาษีเงินได้นิติบุคคล ภาษีการค้า ภาษีมูลค่าเพิ่ม ภาษีธุรกิจเฉพาะ แต่ไม่รวมถึงภาษีเงินได้ปิโตรเลียม และอากรแสตมป์

5.9 การศึกษาผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศในสาขาการผลิตต่าง ๆ แบ่งเป็น 11 สาขาการผลิต ได้แก่ สาขาการเกษตร สาขาเหมืองแร่และข่อยหิน สาขาอุตสาหกรรม สาขาการก่อสร้าง สาขาไฟฟ้าและประปา สาขาการคมนาคมขนส่ง สาขาการค้าส่งและการค้าปลีก สาขาการเงินการธนาคาร สาขาที่อยู่อาศัย สาขาการบริหารราชการแผ่นดิน และสาขาการบริการ

6. นิยามศัพท์เฉพาะ

6.1 **รายได้ภาษีอากร** หมายถึง รายได้จากภาษีที่รัฐบาลจัดเก็บทั้งภาษีทางตรงและภาษีทางอ้อมจากหน่วยงานที่มีหน้าที่จัดเก็บ 3 กรม คือ กรมสรรพากร กรมสรรพสามิต กรมศุลกากร

6.2 **รายได้ภาษีสรรพากร** หมายถึง รายได้จากภาษีที่กรมสรรพากรจัดเก็บ รวมถึงภาษีที่หน่วยงานอื่นจัดเก็บเพื่อกรมสรรพากร ได้แก่ ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ภาษีเงินได้นิติบุคคล ภาษีการค้า ภาษีมูลค่าเพิ่ม ภาษีธุรกิจเฉพาะ ภาษีเงินได้ปิโตรเลียม และอากรแสตมป์

6.3 **ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (Gross Domestic Product : GDP)** หมายถึง มูลค่า

ของสินค้าและบริการขั้นสุดท้ายที่ผลิตขึ้นภายในประเทศ ในระยะเวลาหนึ่ง โดยไม่คำนึงถึงว่า ทรัพยากรที่ใช้ในการผลิตสินค้าและบริการ จะเป็นทรัพยากรของพลเมืองในประเทศหรือเป็นของ ชาวต่างประเทศ ในทางตรงข้าม ทรัพยากรของพลเมืองในประเทศแต่ไปทำการผลิตในต่างประเทศ ก็ไม่นับรวมไว้ในผลิตภัณฑ์ในประเทศ

6.4 สาขาเศรษฐกิจ หมายถึง สาขาการผลิตต่าง ๆ แบ่งตามสำนักงานคณะกรรมการ เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ จำนวน 11 สาขาการผลิต ได้แก่ สาขาการเกษตร สาขาเหมืองแร่และ ย่อยหิน สาขาอุตสาหกรรม สาขาการก่อสร้าง สาขาไฟฟ้าและประปา สาขาการคมนาคมขนส่ง สาขาการค้าส่งและการค้าปลีก สาขาการเงินการธนาคาร สาขาที่อยู่อาศัย สาขาการบริหารราชการ แผ่นดิน และสาขาการบริการ

6.5 ภาษีอากร (Tax) หมายถึง สิ่งที่รัฐบาลบังคับเก็บจากรายได้ และนำมาใช้เพื่อจ่าย ประโยชน์ของสังคมส่วนรวม โดยมีได้มีสิ่งตอบแทนโดยตรงแก่ผู้เสียภาษี ในการวิจัยนี้จะมาจาก หน่วยงาน 3 กรม คือ กรมสรรพากร กรมสรรพสามิต กรมศุลกากร

6.6 การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ (Economic Growth) หมายถึง การเพิ่มศักยภาพของ ระบบเศรษฐกิจ ให้สามารถที่จะเพิ่มปัจจัยการผลิต เพิ่มผลผลิตและประสิทธิภาพในการผลิต ในการ ศึกษานี้จะใช้ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ เป็นเครื่องวัดความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ โดยวัดจาก อัตราการเปลี่ยนแปลงผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ

7. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

7.1 ทำให้ทราบถึงลักษณะของโครงสร้างรายได้ภาษีของประเทศไทย และแนวโน้มใน การจัดเก็บภาษีของประเทศไทยว่าเป็นไปในทิศทางใด และผลของการเปลี่ยนแปลงของ โครงสร้างรายได้ ภาษีประเภทต่าง ๆ มีผลอย่างไรต่อการจัดเก็บภาษีสรรพากร

7.2 ทำให้ทราบถึงความสัมพันธ์ว่าเมื่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศเปลี่ยนแปลงไป จะทำให้รายได้จากการจัดเก็บภาษีอากรเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร

7.3 ทำให้ทราบถึงความสัมพันธ์เมื่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศเปลี่ยนแปลงไป จะ ทำให้การจัดเก็บภาษีสรรพากรแต่ละประเภทเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร

7.4 ทำให้ทราบถึงความสำคัญและบทบาทของรัฐบาลในการใช้นโยบายการคลังโดย ใช้นโยบายภาษีสรรพากรในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

สำหรับในบทนี้จะกล่าวถึงแนวคิดและทฤษฎีเศรษฐศาสตร์ที่ได้มีการศึกษาไว้ ตลอดจนทราบถึงผลงานการวิจัยต่าง ๆ ทางด้านภาษีที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่จะวิจัยครั้งนี้ จึงขอนำแนวความคิดทฤษฎีทางด้านความเจริญเติบโต การพัฒนาประเทศ และการวิจัยเกี่ยวกับภาษี เพื่อจะได้เข้าใจความหมายของศัพท์ต่าง ๆ ที่ใช้ในงานวิจัยครั้งนี้ ดังนี้

1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับภาษีอากร

ในการจัดเก็บภาษีอากรซึ่งเป็นรายได้และนำมาใช้จ่ายของรัฐบาลนั้นจะมีผลกระทบต่อระดับรายได้ การบริโภค การลงทุนของภาคเอกชน การนำเข้าและการส่งออก รวมถึงเศรษฐกิจและสังคมโดยรวมของประเทศ ดังนั้นการที่รัฐบาลจะกำหนดหลักเกณฑ์การจัดเก็บภาษีอากรให้มีความเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ อันจะมีผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศให้มีความเจริญก้าวหน้าไปด้วยดี ซึ่งเป็นเป้าหมายสำคัญของประเทศ นั้นจะต้องพิจารณาให้รอบคอบ

ในการจัดเก็บภาษีอากรให้มีความเหมาะสม และมีประสิทธิภาพนั้น มีผู้ให้ความคิดเห็นไว้แตกต่างกัน ตามแนวคิดต่าง ๆ ดังนี้

1.1 แนวคิดพาณิชย์นิยม (Mercantilism) ซึ่งเกิดในช่วงปลายศตวรรษที่ 15 ต่ต้นศตวรรษที่ 16 หลักการของแนวคิดนี้ คือการพยายามทุกวิถีทางเพื่อส่งเสริมให้ประเทศได้เปรียบดุลการค้า ดังนั้นจึงสนับสนุนให้มีการเก็บภาษีสินค้าเข้าในอัตราที่สูง และสนับสนุนนโยบายค่าแรงงานที่ต่ำ เนื่องจากถือว่าค่าแรงเป็นต้นทุนการผลิตที่สำคัญ โดยเชื่อว่าการได้เปรียบดุลการค้าจะนำไปสู่ความมั่งคั่งของประเทศ เพื่อการพัฒนาการพาณิชย์และขยายอำนาจทางเศรษฐกิจของประเทศ ซึ่งทำได้หลายวิธีโดยให้รัฐเข้ามามีบทบาทอย่างมากในการวางแผนและควบคุมกิจกรรมต่าง ๆ ทางเศรษฐกิจของเอกชน เช่น การออกกฎหมายหรือระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ เพื่อควบคุมตลาด การกำหนดราคาค่าแรงและอัตราดอกเบี้ย การออกใบอนุญาตประกอบการนำเข้าและส่งออก เป็นต้น ดังนั้นแนวคิดนี้เห็นว่าการจัดเก็บภาษีมียบทบาทในการช่วยการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ

1.2 แนวคิดธรรมชาตินิยมหรือแนวคิดสำนักฟิสิกส์ (Physiocrats) แนวคิดนี้กำเนิดในประเทศฝรั่งเศสในช่วงกลางคริสต์ศตวรรษที่ 18 ซึ่งแนวคิดนี้จะไม่เห็นด้วยกับแนวคิดพาณิชยนิยมที่ว่าการค้าจะนำพาประเทศไปสู่ความมั่งคั่ง แต่จะเห็นว่าที่ดินเป็นปัจจัยการผลิตที่สำคัญที่สุด และการเกษตรจะเป็นที่มาของโภคทรัพย์หรือความมั่งคั่งของประเทศ เนื่องจากการเกษตรจะเป็นเพียงอาชีพเดียวที่จะเกิดผลผลิตส่วนเกิน (surplus) หรือผลผลิตสุทธิ (net product) ให้แก่ประเทศได้ ดังนั้นสวัสดิการทางเศรษฐกิจของประเทศจึงขึ้นอยู่กับเกษตร แนวคิดนี้เห็นว่ารัฐไม่ควรออกกฎข้อบังคับต่าง ๆ ในเรื่องการค้าและอุตสาหกรรมเนื่องจากการคิดขวางกระแสการไหลของรายได้และผลผลิตที่ระบบเศรษฐกิจต้องพึ่งพาอาศัยกัน และคิดว่าการจัดเก็บภาษีที่สูงมากเกินไปจะมีผลเสียต่อกิจกรรมทางเศรษฐกิจ โดยเห็นว่าควรจัดเก็บภาษีจากเจ้าของที่ดินไม่ใช่เก็บจากเกษตรกร

1.3 แนวคิดเสรีนิยม (Laissez-faire) แนวคิดนี้จะสนับสนุนให้เอกชนมีเสรีภาพในการประกอบการโดยที่รัฐบาลเข้าไปเกี่ยวข้องให้น้อยที่สุด ซึ่ง David Hume (1711 – 1776) เป็นผู้สนับสนุนนโยบายการค้าแบบเสรี เชื่อในกลไกเศรษฐกิจทำงานโดยอัตโนมัติจะทำให้ระบบเศรษฐกิจดำเนินไปโดยราบรื่นกว่าการที่รัฐบาลเข้าควบคุม และในการจัดเก็บภาษีแนวคิดนี้เห็นว่าหากรัฐบาลเรียกเก็บภาษีมากเกินไป ประชาชนก็มีสิทธิที่จะปฏิเสธได้ คือ ถ้าอัตราภาษีที่สูงเกินไปย่อมมีผลเสียต่อแรงจูงใจในการทำงาน โดยเขาเห็นว่าการเพิ่มอัตราภาษีอาจมีผลทำให้รายได้ลดลง และเสนอให้รัฐบาลควรหารายได้จากภาษีหลาย ๆ ประเภท ซึ่งแนวคิดนี้มีความเห็นว่ารัฐบาลควรจะมีการจัดเก็บภาษีให้หลายประเภทในการเพิ่มรายได้แก่รัฐ

1.4 ทฤษฎีการจัดการรายได้ของเคนส์ ซึ่งเคนส์ได้ให้ความสัมพันธ์ระหว่างรายได้ภาครัฐจากการจัดเก็บภาษีอากรกับระดับรายได้รวม โดยที่รายได้จากภาษีจะเป็นฟังก์ชันเพิ่มขึ้น (increasing function) ของระดับรายได้รวม แสดงเป็นสมการดังนี้

$$T = T(Y)$$

โดยกำหนดให้ $T =$ ภาษี

$$Y = \text{รายได้รวม}$$

เคนส์เห็นว่าเมื่อประชาชนมีเพิ่มมากขึ้น ประชาชนมีการทำงานมากขึ้น มีรายได้เพิ่มขึ้น จะส่งผลให้การจัดเก็บภาษีเพิ่มมากขึ้นในทิศทางเดียวกัน

1.5 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับอัตราภาษีทางอ้อมที่เหมาะสม ในการจัดเก็บภาษีอากรจากการขายสินค้าเท่ากันในระบบเศรษฐกิจ และสินค้าแต่ละชนิดมีลักษณะอิสระต่อกัน อัตราภาษีการขายมีความสัมพันธ์ผกผันกับความยืดหยุ่นของอุปสงค์ของสินค้านั้น หรือการที่รัฐบาลจัดเก็บ

ภาษีให้มีความบิดเบือนน้อยที่สุด อัตราภาษีการขายที่เหมาะสมขึ้นอยู่กับเปอร์เซ็นต์ของการเปลี่ยนแปลงอุปสงค์ของสินค้าแต่ละชนิด ดังนั้นในแนวคิดนี้รัฐบาลไม่ควรจัดเก็บภาษีในอัตราที่เท่ากัน

1.6 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความเป็นธรรมและประสิทธิภาพ ในการจัดเก็บภาษีจะเห็นว่า การจัดเก็บภาษีสินค้าที่มีความยืดหยุ่นต่ำควรจัดเก็บภาษีในอัตราสูง สินค้าที่มีความยืดหยุ่นสูงควรจัดเก็บภาษีในอัตราที่ต่ำ แต่สินค้าที่มีความยืดหยุ่นต่ำส่วนมากเป็นสินค้าอุปโภค บริโภค ที่มีความจำเป็นต่อการดำรงชีพของคนจน ส่วนสินค้าที่มีความยืดหยุ่นสูงส่วนใหญ่จะเป็นสินค้าฟุ่มเฟือย ดังนั้นการที่รัฐบาลจะจัดเก็บภาษีในอัตราใดให้เหมาะสมนั้น จึงจะต้องเลือกระหว่างประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีและความเป็นธรรม เพื่อให้เกิดความเหมาะสม เนื่องจากจะมีผลกระทบต่อสวัสดิการของสังคมโดยรวม

1.7 แนวคิดเกี่ยวกับอัตราก้าวหน้าที่เหมาะสม หรือ เรียกว่าอัตราก้าวหน้าแบบก้าวหน้า ในการจัดเก็บภาษีแบบอัตราก้าวหน้าเงินได้แบบก้าวหน้า คือ การที่ผู้ที่มีเงินได้ส่วนเพิ่มสูงควรเสียภาษีในอัตราก้าวหน้าที่สูงกว่าผู้มีเงินได้ส่วนเพิ่มต่ำกว่า

2. แนวความคิดและการวิจัยเกี่ยวกับโครงสร้างภาษี

แนวความคิดหรือทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับโครงสร้างภาษี และแนวคิดในการเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างภาษีในกระบวนการพัฒนาเศรษฐกิจ ซึ่งนำมากล่าวอ้าง ได้แก่

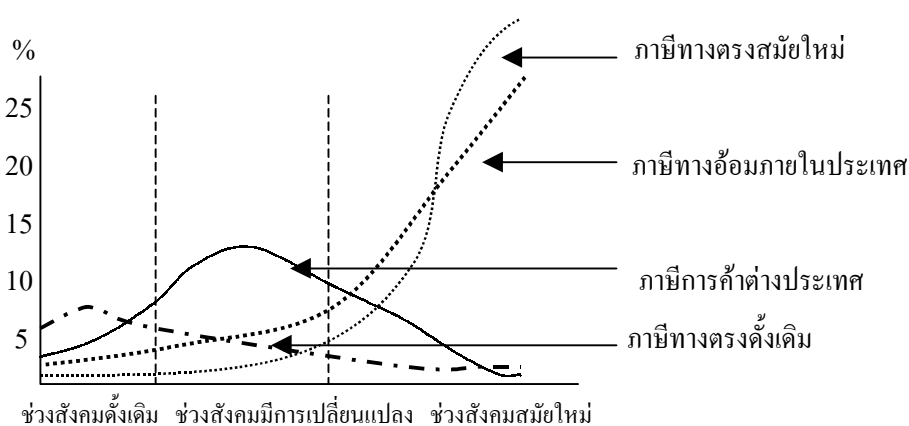
2.1 ทฤษฎีของฮินริช (Hinrichs) Hinrichs ได้สร้างทฤษฎีโดยได้อธิบายว่าโครงสร้างภาษีของประเทศจะเปลี่ยนแปลงไปตามกระบวนการพัฒนาเศรษฐกิจ ซึ่ง Hinrichs ได้แบ่งการพัฒนาเศรษฐกิจออกเป็น 3 ช่วง คือ ช่วงสังคมดั้งเดิม (traditional society) ช่วงระยะที่มีการเปลี่ยนแปลง (transitional society) และช่วงสังคมสมัยใหม่ (modern society) ตามลำดับ โครงสร้างภาษีในแต่ละช่วงการพัฒนาเศรษฐกิจจะแตกต่างกันไป ทำให้ทราบถึงการเปลี่ยนแปลงในโครงสร้างภาษี คือ

2.1.1 โครงสร้างภาษีในช่วงสังคมดั้งเดิมนั้น รายรับของรัฐบาลส่วนใหญ่จะมาจากแหล่งรายได้ที่มีใช้ภาษีอากร ซึ่งได้แก่ เครื่องบรรณาการ ค่าเช่าที่ดิน และจากภาษีทางตรงดั้งเดิม ได้แก่ ภาษีสรรพสามิต อากร ส่วย ภาษีที่ดิน ส่วนภาษีทางอ้อม ซึ่งยังไม่ได้อธิบายเป็นแหล่งรายได้ที่สำคัญของรัฐบาลเท่าใดนัก ได้แก่ ภาษีศุลกากร อากรสรรพสามิต ภาษีภคภัณฑ์ เป็นต้น

2.1.2 โครงสร้างภาษีในช่วงสังคมมีการเปลี่ยนแปลง และในช่วงที่สังคมมีการเปลี่ยนแปลงนั้น Hinrichs ได้แบ่งย่อยออกเป็น ช่วงหลุดพ้นจากสังคมดั้งเดิม โครงสร้างภาษีทาง

ตรงจะมีความสำคัญลดลง ในขณะที่ภาษีทางอ้อมในประเทศเริ่มมีความสำคัญมากขึ้น ซึ่งได้แก่ ภาษีโภคภัณฑ์ ภาษีการค้า ภาษีสรรพสามิต ภาษีที่เก็บจากการผลิต แต่ภาษีทางอ้อมแบบดั้งเดิมซึ่งได้แก่ ภาษีศุลกากรจะค่อย ๆ ลดความสำคัญลงเมื่อเปรียบเทียบกับภาษีทางอ้อมภายในประเทศ และช่วงที่สองช่วงยอมรับวิวัฒนาการใหม่นั้น รายได้จากภาษีทางตรงดั้งเดิมลดน้อยลง และเป็นสัดส่วนที่ลดลงในรายรับทั้งหมดของรัฐบาล ในขณะที่รายรับจากภาษีทางอ้อมเป็นสัดส่วนที่สำคัญที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากรายรับจากภาษีศุลกากรต่อรายรับทั้งหมดของรัฐบาลยังคงเป็นสัดส่วนที่สูงอยู่และค่อนข้างคงที่ หรือลดลง แต่สัดส่วนของภาษีทางอ้อมภายในประเทศมีความสำคัญเพิ่มมากขึ้น นอกจากนี้ ช่วงการยอมรับวิวัฒนาการสมัยใหม่ ประเทศมีการจัดเก็บภาษีทางตรงใหม่ ๆ เช่น ภาษีที่จัดเก็บจากเงินได้สุทธิของบุคคลและองค์กรธุรกิจ ซึ่งในตอนปลาย ๆ ช่วง ภาษีที่จัดเก็บได้จะยิ่งมีความสำคัญมากขึ้น แม้ว่าสัดส่วนของภาษีเงินได้ไม่มากนักก็ตาม

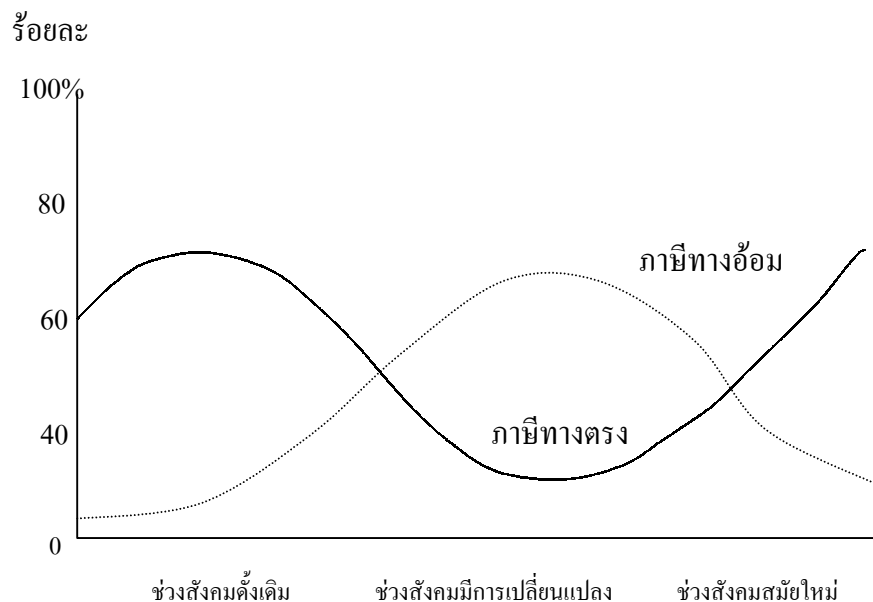
2.1.3 โครงสร้างภาษีในช่วงสังคมสมัยใหม่ ในช่วงนี้ รายรับจากภาษีของรัฐบาลจะอยู่ในช่วงประมาณ ร้อยละ 20-35 ของผลิตภัณฑ์ประชาชาติ หรืออาจสูงกว่าได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความจำเป็นในการป้องกันประเทศ ถ้ามีความจำเป็นมากหรือประเทศอาจอยู่ในระหว่างสงครามหรือข้อตกลงของรัฐบาลในการจัดหาสวัสดิการให้แก่ประชาชนของประเทศ มีการก่อสร้างสาธารณูปโภค สินค้าสาธารณะมาก อาจทำให้รัฐบาลมีความจำเป็นต้องจัดเก็บภาษีให้ได้มาก ความสำคัญของแหล่งรายรับที่มีใช้ภาษีอากรและภาษีจากการค้าต่างประเทศเริ่มลดลง ในขณะที่ภาษีทางตรงใหม่ ๆ และภาษีทางอ้อมภายในประเทศจะมีความสำคัญเพิ่มขึ้น ซึ่งโครงสร้างภาษีมักจะกระจายมากขึ้น มีความสามารถที่จะเพิ่มรายรับจากภาษี และจะมีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างภาษี

ภาพที่ 2.1 การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างภาษีในกระบวนการพัฒนาเศรษฐกิจ

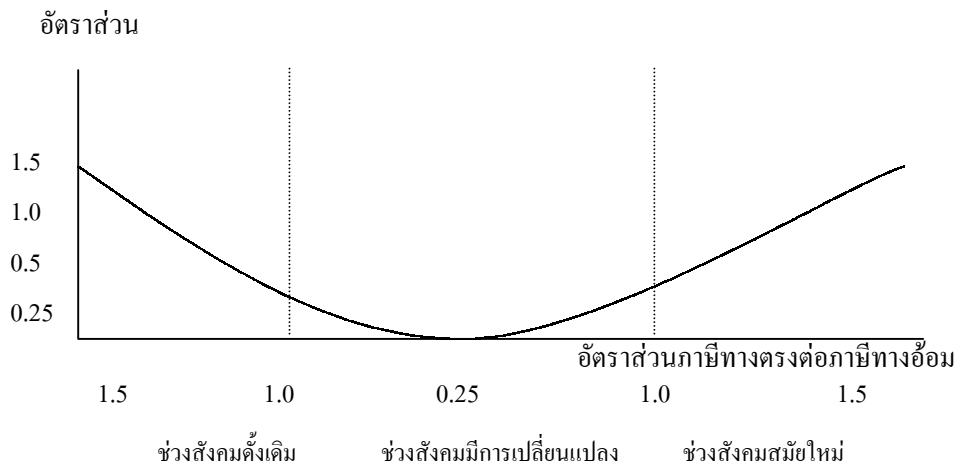
ที่มา : ชมเพลิน จันทรเรืองเพ็ญ และรัตนา สายคณิต *โครงสร้างภาษีของไทยและผลที่มีต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ* กรุงเทพมหานคร มหาจุฬาลงกรณ์ 2524

จากภาพ 2.1 แสดงให้เห็นว่าในระยะต้น ๆ ของช่วงสังคมนั่งเดิมภาษีที่สำคัญที่สุด คือ ภาษีทางตรงดั้งเดิม แต่ในตอนช่วงปลายภาษีทางตรงดั้งเดิมค่อย ๆ ลดความสำคัญลง ในขณะที่ ภาษีการค้าต่างประเทศและภาษีทางอ้อมภายในประเทศมีความสำคัญมากขึ้น และยังคงมีความ สำคัญมากขึ้นต่อเนื่องมาจนถึงช่วงของสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลง แต่ความสำคัญของภาษีการค้า ต่างประเทศค่อย ๆ ลดลง และในช่วงนี้ได้มีการเก็บภาษีทางตรงสมัยใหม่ ซึ่งมีความสำคัญเพิ่มขึ้น เรื่อย ๆ ถึงแม้จะสำคัญน้อยกว่าภาษีอื่นก็ตาม เมื่อการพัฒนาเศรษฐกิจเข้าสู่ช่วงสังคมสมัยใหม่ โครงสร้างภาษีจะมีลักษณะเป็นภาษีทางตรงใหม่ ๆ และภาษีทางอ้อมภายในประเทศที่จะเป็นแหล่ง รายรับที่สำคัญของรัฐบาล ส่วนภาษีการค้าต่างประเทศ และภาษีทางตรงดั้งเดิมแทบจะหมดความ สำคัญลงไป และ Himrichs ยังเปรียบเทียบถึงการเปลี่ยนแปลงอัตราส่วนของภาษีทางตรงต่อภาษี ทางอ้อมในกระบวนการพัฒนาเศรษฐกิจว่า ในช่วงสังคมนั่งเดิม อัตราส่วนของภาษีทางตรงต่อภาษี ทางอ้อมมีค่าสูงกว่าหนึ่ง ในช่วงสังคมมีการเปลี่ยนแปลงระยะแรก อัตราส่วนของภาษีทางตรงต่อ ภาษีทางอ้อมมีค่าต่ำกว่าหนึ่ง แต่จะค่อย ๆ มีค่าสูงขึ้น แม้จะยังคงต่ำกว่าหนึ่งก็ตาม จนกระทั่งเข้าสู่ การพัฒนาเศรษฐกิจช่วงสังคมสมัยใหม่ อัตราส่วนของภาษีทางตรงต่อภาษีทางอ้อมจะมีค่ามากกว่า หนึ่ง เส้นที่แสดงค่าอัตราส่วนของภาษีทางตรงและภาษีทางอ้อมจึงมีลักษณะเป็นรูปตัวยู (U - shape) ซึ่งแสดงไว้ในส่วนล่างของภาพที่ 2.2

ภาพที่ 2.2 การเปลี่ยนแปลงของอัตราส่วนของภาษีทางตรงต่อภาษีทางอ้อม

ที่มา : ชมเพลิน จันทรเรืองเพ็ญ และรัตนา สายคณิต **โครงสร้างภาษีของไทยและผลที่มีต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ** กรุงเทพมหานคร มหาจุฬาลงกรณ์ 2524

ภาพที่ 2.3 อัตราส่วนของภาษีทางตรงต่อภาษีทางอ้อม

ที่มา : ชมเพลิน จันทรเรืองเพ็ญ และรัตนา สายคณิต *โครงสร้างภาษีของไทยและผลที่มีต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ* กรุงเทพมหานคร มหาจุฬาลงกรณ์ 2524

นอกจากนี้ Hinrichs ได้สรุปว่า ปัจจัยสำคัญที่กำหนดโครงสร้างรายได้ของรัฐบาล ในแต่ละช่วงของการพัฒนาเศรษฐกิจจะแตกต่างกันไป กล่าวคือ

1) ในช่วงสังคมแบบดั้งเดิม ปัจจัยสำคัญที่กำหนดโครงสร้างรายได้ของรัฐบาลได้แก่ อำนาจทางทหาร ซึ่งมีอิทธิพลทางด้านรายได้จากแหล่งที่มีใช้ภาษีอากร เช่น เครื่องราชบรรณาการ ค่าเช่าที่ดิน

2) ในช่วงสังคมมีการเปลี่ยนแปลง ปัจจัยที่สำคัญในการกำหนดโครงสร้างภาษี ได้แก่ การเปิดประเทศ (openness) การค้าต่างประเทศ ทั้งนี้เพราะประเทศมีความสามารถที่จำกัดในการจัดเก็บภาษีจากภายในประเทศ เนื่องจากด้อยพัฒนาทั้งด้านเศรษฐกิจการเมืองรวมทั้งการบริหารประเทศ ส่วนภาษีทางตรงดั้งเดิมมีความยืดหยุ่นต่ำมาก ดังนั้นรัฐบาลจึงต้องพึ่งพารายได้จากการค้าต่างประเทศ

3) ในช่วงสังคมสมัยใหม่ ปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดโครงสร้างภาษีจะได้แก่ ปัจจัยทางด้านวัฒนธรรมหรือการเมือง ซึ่ง Hinrichs เรียกว่า รูปแบบของวัฒนธรรม (cultural style) มีอิทธิพลในการกำหนดแบบของระบบภาษี ซึ่งแบบของระบบภาษีในระยะเวลาที่ Hinrichs ศึกษาแบ่งออกเป็น 2 ระบบ คือ ระบบภาษีของชาวยุโรปที่พูดภาษาอังกฤษและแถบตะวันตกเฉียงเหนือ ซึ่งเน้นภาษีทางตรง หรืออย่างน้อยมีความเท่าเทียมกันระหว่างภาษีทางตรงและภาษีทางอ้อม ส่วนอีกระบบหนึ่งคือระบบเมดิเตอร์เรเนียน ซึ่งแพร่หลายในหมู่ชนละติน ซึ่งค่อนข้างจะให้ความสำคัญเน้นหนักไปทางภาษีทางอ้อมมากกว่าภาษีทางตรง

2.2 ทฤษฎีของมัสเกรฟ (Musgrave) ซึ่ง Musgrave ได้สร้างทฤษฎีที่อธิบายพัฒนาการของโครงสร้างภาษี โดยเห็นว่าปัจจัยสำคัญที่กำหนดโครงสร้างภาษีได้แก่ ปัจจัยทางเศรษฐกิจ และปัจจัยทางด้านการเมืองและสังคม

2.2.1 ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ มีผลต่อการพัฒนาการของโครงสร้างภาษีได้ 2 ทาง คือ

1) เมื่อโครงสร้างทางเศรษฐกิจของประเทศเปลี่ยนแปลงไปกับการพัฒนาเศรษฐกิจ ลักษณะของฐานภาษี (tax base) ก็จะเปลี่ยนแปลงไปด้วย และการจัดการเกี่ยวกับระบบรายได้ของรัฐบาลจะต้องมีการเปลี่ยนแปลงเช่นเดียวกัน

2) วัตถุประสงค์ทางเศรษฐกิจ (economic objectives) ทางด้านนโยบายภาษีก็จะเปลี่ยนแปลงไปตามขั้นตอนของการพัฒนาเศรษฐกิจ ในการพิจารณาอิทธิพลของปัจจัยทางเศรษฐกิจ Musgrave ได้แบ่งการพัฒนาเศรษฐกิจเป็น 2 ระยะ คือระยะแรก (early period) และระยะหลัง (later period)

ระยะแรก ประเทศยังมีระดับรายได้ต่ำ โครงสร้างทางเศรษฐกิจจะเป็นตัวกำหนดโครงสร้างของระบบภาษี ซึ่งภาษีที่สำคัญของภาคเกษตรกรรม คือ ภาษีที่ดิน ส่วนเศรษฐกิจนอกภาคการเกษตรนั้น เนื่องจากอุตสาหกรรมโรงงานมีขนาดเล็ก ธุรกิจการค้ายังค่อนข้างแคบ ทำให้ฐานภาษีสรรพสามิตและภาษีการขายมีขนาดเล็ก ประเทศจึงต้องหันไปพึ่งรายได้จากแหล่งอื่น เช่น รายได้จากรัฐวิสาหกิจ ส่วนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา มีได้อาศัยฐานภาษีที่ใช้กันโดยทั่วไป แต่เป็นภาษีที่ประเมินตามแหล่งรายได้ มิใช่เป็นภาษีเงินได้ที่บุคคลประเมินได้รับทั้งหมด ซึ่งภาษีจากรายได้ที่จัดเก็บได้อย่างมีประสิทธิภาพที่สุด คือ ภาษีจากแหล่งเงินเดือนและค่าจ้างของข้าราชการ พนักงานของบริษัท หรือห้างร้านใหญ่ ๆ ส่วนการจัดเก็บภาษีเงินได้จากองค์กรธุรกิจนั้น เนื่องจากมีความลำบากในการประเมินรายได้ขององค์กรธุรกิจ โดยมีการกำหนดอัตราภาษีจากยอดขาย ซึ่งทำให้มีลักษณะเหมือนกับภาษีการขาย ส่วนภาษีเงินได้นิติบุคคลจะจัดเก็บได้เฉพาะกิจการใหญ่ ๆ ซึ่งมีอยู่น้อยและ ส่วนใหญ่เป็นของชาวต่างประเทศ และผู้ที่มีรายได้สูง ๆ นั้นส่วนใหญ่มีรายได้จากทุนซึ่งมักไม่มีการประเมินรายได้จากทุน จึงทำให้โครงสร้างภาษีมีความไม่เป็นธรรมอย่างมาก เนื่องจากข้อจำกัดของการเก็บภาษีเงินได้ซึ่งเกิดปัญหาทางด้านบัญชี การบริหารภาษี การหลีกเลี่ยงภาษี การหลบภาษี ตลอดจนการลงโทษ ทำให้ประเทศที่กำลังพัฒนาจึงต้องพยายามพัฒนาระบบภาษีของตนให้สามารถทำรายได้ให้มากยิ่งขึ้นจากแหล่งที่จะเอื้ออำนวยให้มีการประเมินภาษีได้โดยตรง และสามารถใช้มาตรการทางด้านการบริหารจัดการจัดเก็บได้อย่างมีประสิทธิภาพ ระบบภาษีนี้ เช่น ระบบภาษีที่จัดเก็บจากสินค้าจากต่างประเทศ ได้แก่ ภาษีสินค้าขาออก ภาษีสินค้าขาเข้า โดยจัดเก็บภาษีในอัตราที่สูงสำหรับสินค้าฟุ่มเฟือย ซึ่งการหลีกเลี่ยงทำได้

ยากขึ้น ทำให้ระบบภาษีมีความเป็นธรรมมากขึ้นกว่าความพยายามในการจัดเก็บภาษีจากรายได้ในอัตราก้าวหน้า

ระยะหลัง เป็นระยะที่มีการพัฒนาเศรษฐกิจมากขึ้น ธุรกิจต่าง ๆ ทั้งธุรกิจการค้า และธุรกิจการผลิตได้ขยายตัวส่งผลต่อการจ้างแรงงานที่มีการขยายตัวตามไปด้วย ตลอดจนการปรับปรุงทางการบริหาร ด้านการจัดการและการบัญชีขององค์การธุรกิจ มีผลทำให้สามารถปรับปรุงการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ภาษีเงินได้นิติบุคคลรวมทั้งภาษีทางอ้อมได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ฐานภาษีกว้างมากขึ้นกว่าเดิม และสัดส่วนของภาษีทางตรงต่อรายได้ภาษีทั้งหมดเพิ่มขึ้น ถึงแม้ว่ารัฐบาลจะมีการจัดเก็บภาษีต่าง ๆ มากขึ้นแต่ก็จะเพิ่มความยุ่งยากสลับซับซ้อนมากขึ้นทางด้านกฎหมาย และการกำหนดรูปแบบขององค์กรที่จะเป็นผู้มีรายได้ ดังนั้นนักวางแผนภาษีจึงอาจต้องพบกับปัญหาและอุปสรรคที่ต้องการแก้ไขไม่รู้จบสิ้น ในการที่จะแก้ไขพระราชบัญญัติภาษีให้มีความสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจ และเพื่อให้ทันต่อวิธีการใหม่ ๆ ในการหลบเลี่ยงภาษี และการหนีภาษี ของผู้เสียภาษีอากร

2.2.2 ปัจจัยทางการเมือง มัสเกรฟ (Musgrave) พิจารณาว่าการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองจะมีความสัมพันธ์กับการเปลี่ยนโครงสร้างภาษี และมาตรฐานของภาษีที่เป็นธรรมมักจะจะเป็นปัจจัยในการเลือกเครื่องมือทางด้านภาษีที่เหมาะสม เช่น ประสิทธิภาพของความเสมอภาค เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดระบบภาษีแบบก้าวหน้า โครงสร้างภาษีในสมัยใหม่มักเป็นโครงสร้างภาษีทางตรงมีความสำคัญมากขึ้น โดยเฉพาะการจัดเก็บจากภาษีเงินได้ การเปลี่ยนแปลงทางสังคมจากระบบศักดินาเป็นสังคมนายทุน ทำให้มีการเปลี่ยนแปลงฐานภาษีจากทรัพย์สินมาเป็นรายได้ สำหรับภาษีอื่นๆ เช่น ภาษีที่จัดเก็บจากฐานการบริโภคก็ยังไม่มีประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีแบบก้าวหน้า แม้จะมีการจัดเก็บภาษีสินค้าฟุ่มเฟือยในอัตราที่สูงก็ตาม แต่ฐานภาษีส่วนใหญ่ยังคงเป็นสินค้าอุปโภค บริโภคที่จำเป็น ผลที่มีต่อการกระจายรายได้ก็ยังเป็นแบบถอยหลัง ดังนั้นการพัฒนาโครงสร้างภาษีแบบก้าวหน้าจะเป็นไปได้ก็ต่อเมื่อมีการจัดเก็บภาษีจากรายได้ และมีการจัดเก็บภาษีทางตรงให้มากขึ้นเพื่อทดแทนภาษีทางอ้อม

2.3 แนวคิดของจอห์น ดิว John f. Due John f. Due (1957) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับโครงสร้างภาษีที่เหมาะสมกับประเทศที่กำลังพัฒนาว่าควรมีลักษณะบางประการ ดังนี้

2.3.1 โครงสร้างภาษีอากรที่เหมาะสมควรจะส่งเสริมความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ โดยภาษีที่จัดเก็บต้องสามารถลดการบริโภคสินค้าของประชาชนโดยเฉพาะสินค้าฟุ่มเฟือย ส่งเสริมให้มีการออมมากขึ้น และยังเป็นสิ่งจูงใจให้มีการลงทุนมากขึ้น

2.3.2 โครงสร้างภาษีต้องสามารถลดการนำเข้าสินค้าอุปโภคบริโภค และสินค้าที่

ฟุ่มเฟือยที่ไม่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ ทำให้สามารถนำเข้าสู่สินค้าประเภททุนที่จำเป็นต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ

2.3.3 โครงสร้างภาษีที่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อรายได้ของกิจการหรือธุรกิจที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจให้น้อยที่สุด และจัดสรรการลงทุนไปยังสาขาที่ต้องการ ไม่มุ่งใจให้มีการออมไว้เฉย ๆ หรือให้มีการส่งเงินทุนออกนอกประเทศ

2.3.4 โครงสร้างภาษีควรสนับสนุนการขยายตัวของเศรษฐกิจ และลดผลกระทบของภาษีหน่วยสุดท้ายให้น้อยที่สุด เช่น ภาษีที่จัดเก็บจากรายได้ ไม่ควรกำหนดอัตราสุดท้ายไว้สูงเกินไป เพราะจะเป็นการทำลายแรงจูงใจในการทำงาน หรือภาษีที่ดินควรจะเก็บจากมูลค่าของที่ดินตามราคาตลาด แทนที่จะเก็บจากมูลค่าของผลผลิตที่ได้จากที่ดิน

2.3.5 โครงสร้างทางภาษีมียุทธศาสตร์สำคัญในการดึงส่วนของรายได้ที่เพิ่มขึ้นมาให้เป็นรายได้ของรัฐบาล โดยเก็บจากรายได้และสินค้าอุปโภคบริโภคที่มีความยืดหยุ่นต่อรายได้ค่อนข้างสูง

2.3.6 โครงสร้างภาษีควรจะเป็นที่ยอมรับของสังคม คือ ต้องมีความยุติธรรม มีความเสมอภาคของการรับภาระภาษี และมีความเสมอภาคในการเสียภาษี

2.3.7 เป็นโครงสร้างภาษีที่มีการกระจายภาระภาษี โดยจะขึ้นอยู่กับภาษีหลาย ๆ ประเภท เพื่อเป็นการลดผลเสียที่อาจจะเกิดจากการเก็บภาษีให้มากที่สุด

นอกจากนี้ John f. Due ยังได้สรุปไว้ว่า เราไม่ควรที่จะมุ่งหวังผลได้จากโครงสร้างภาษีไว้มากเกินไป เพราะเพียงแค่โครงสร้างทางภาษีเท่านั้นไม่สามารถที่จะแก้ไขปัญหาทุกชนิดของการพัฒนาเศรษฐกิจได้ อย่างไรก็ตามการวางกรอบโครงสร้างภาษีต้องทำอย่างระมัดระวัง โดยพยายามหลีกเลี่ยงการกำหนดอัตราภาษีไว้ค่อนข้างสูง เพราะอาจทำรายได้ให้แก่รัฐบาลได้ค่อนข้างน้อย ทั้งยังอาจเป็นผลเสียต่อการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ และในการวางกรอบโครงสร้างภาษีถ้าคำนึงถึงประสิทธิภาพในการบริหารการจัดเก็บด้วยแล้ว โครงสร้างภาษีของประเทศนั้นก็จะมีส่วนช่วยในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศได้เป็นอย่างมาก

แนวคิดของเลขาธิการสหประชาชาติได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับโครงสร้างภาษีที่เหมาะสมกับประเทศที่กำลังพัฒนาว่า ในการกำหนดโครงสร้างภาษีเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจนั้น จะต้องคำนึงถึงปัจจัยที่สำคัญบางประการ คือ

1. เป้าหมายรายรับที่ต้องการ และรายรับที่น่าจะเป็นไปได้
2. ขั้นตอนของการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมที่เป็นอยู่ในขณะนั้น
3. ประสิทธิภาพของการบริหารทางด้านภาษี
4. เป้าหมายอื่น ๆ ที่ต้องการ

เมื่อพิจารณาจากแนวความคิดของ Due และของเลขาธิการสหประชาชาติ ทำให้กล่าวได้ว่า โครงสร้างภาษีที่เหมาะสมกับประเทศกำลังพัฒนาควรจะเป็น โครงสร้างภาษีที่ทำให้ประเทศสามารถบรรลุเป้าหมายของนโยบายการคลังที่สำคัญ ๆ คือ

1. ความจำเป็นเร่งด่วนของโครงสร้างเศรษฐกิจและเพื่อให้บรรลุเป้าหมายนี้ โครงสร้างภาษีควรจะมีบทบาทในการลดการบริโภคสินค้า ที่ไม่เป็นผลดีต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ ส่งเสริมการออมทรัพย์ ส่งเสริมการลงทุนในกิจการที่เป็นผลดีต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ

2. ความเสมอภาคในการกระจายรายได้และทรัพย์สิน และเพื่อให้บรรลุเป้าหมายนี้ โครงสร้างภาษีควรมีลักษณะ คือ ภาระภาษีควรตกอยู่กับบุคคลผู้มีรายได้สูง บุคคลที่บริโภคสินค้าฟุ่มเฟือย บุคคลที่เป็นเจ้าของทรัพย์สินที่ก่อให้เกิดรายได้มากกว่าผู้มีรายได้ต่ำ

3. ความมีเสถียรภาพทางเศรษฐกิจภายในและภายนอกประเทศเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย ความมีเสถียรภาพภายในประเทศโครงสร้างภาษีควรมีความยืดหยุ่นสามารถรองรับการเปลี่ยนแปลงของภาวะเศรษฐกิจได้รวดเร็วทันต่อเหตุการณ์ และเพื่อให้บรรลุเป้าหมายความมีเสถียรภาพภายนอกประเทศโครงสร้างภาษีควรมีบทบาทในการลดการนำเข้าในสินค้าบางประเภท เช่น สินค้าฟุ่มเฟือย สินค้าที่ไม่จำเป็นต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ แต่เป็นโครงสร้างที่สามารถกระตุ้นการส่งออกลดการไหลออกของเงินทุน

4. ความสามารถในการทำรายได้ให้แก่รัฐบาล และเพื่อให้บรรลุเป้าหมายนี้โครงสร้างภาษีควรจะต้องมีความสอดคล้องกับขั้นตอนของการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง ตลอดจนประสิทธิภาพของการบริหารจัดการจัดเก็บ ทำให้รัฐบาลสามารถจัดเก็บภาษีได้ตามเป้าหมายรายได้ที่ต้องการ เนื่องจากรัฐบาลมีหน้าที่เกี่ยวกับการบริหารกิจการในด้านต่าง ๆ ของประเทศมากมาย เช่น การป้องกันประเทศ การรักษาความสงบเรียบร้อยภายใน การส่งเสริมการทำมาหากินของประชาชน และการจัดสวัสดิการเพื่อสังคม เป็นต้น ในการทำหน้าที่ดังกล่าวในแต่ละปีรัฐบาลจะต้องใช้จ่ายเป็นจำนวนมาก ดังนั้นรัฐบาลจำเป็นต้องมีรายได้ และปัญหาสำคัญจึงอยู่ที่ว่า รัฐบาลจะหาเงินหรือรายได้ของรัฐบาลมาจากแหล่งใด และการหารายได้ของรัฐบาลนั้นจะส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจของประเทศอย่างไร

โดยหลักแล้วรายได้ของรัฐบาลต้องมาจากประชาชน กล่าวคือ การใช้จ่ายต่าง ๆ ของรัฐบาลจะได้อำนาจโดยการโยกย้ายทรัพยากรบางส่วนจากภาคเอกชน ทั้งนี้เนื่องจากทรัพยากรของประเทศมีจำกัด จึงจำเป็นต้องแบ่งกันใช้ระหว่างภาครัฐบาลและเอกชน ดังนั้นเมื่อรัฐบาลใช้มากขึ้น เอกชนก็ต้องใช้น้อยลง

ซึ่งรัฐบาลจะหาเงินมาใช้จ่ายด้วยวิธีการต่าง ๆ พอจะแบ่งได้เป็น 2 กลุ่มด้วยกัน คือ รายได้จากภาษีอากร (tax revenue) และรายได้ที่ไม่มีภาษีอากร (nontax revenue)

3. รายได้ที่เป็นภาษีอากร

รายได้ที่สำคัญที่สุดของรัฐบาล คือ รายได้จากการจัดเก็บภาษีอากร ในแต่ละปีรัฐบาลมีค่าใช้จ่ายต่างๆ เพิ่มมากขึ้นทุกปี ซึ่งทำให้รัฐบาลจำเป็นต้องเก็บภาษีจากประชาชนมากขึ้น และมีข้อที่น่าสนใจอยู่สามประเด็นคือ

ประเด็นแรก ในแต่ละปีรัฐบาลจะต้องพิจารณาให้รอบคอบว่าในแต่ละปีรัฐบาลควรจะใช้จ่ายอย่างไรมากน้อยแค่ไหน จึงจะเหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจในขณะนั้น และเกิดผลดีต่อสังคมโดยรวม ซึ่งถ้าหากรัฐบาลใช้จ่ายมาก โดยหลักก็คือมีการโยกย้ายทรัพยากรจากภาคเอกชนมาสู่ภาครัฐมาก เอกชนเหลือทรัพยากรไว้ใช้น้อย ดังนั้นการที่รัฐบาลจะจัดเก็บภาษีจากเอกชนมากขึ้นเพียงใด เก็บจากใคร และเก็บอย่างไร จึงเป็นข้อที่จะต้องนำมาพิจารณาให้เหมาะสมต่อไป เพราะหากไม่พิจารณาให้รอบคอบแล้วก็อาจเกิดผลกระทบต่อเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศได้

ประเด็นที่สอง ในการจัดเก็บภาษีอากรได้มากน้อยเพียงใดนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับความสามารถในการเสียภาษี (tax capacity) ของประชาชนเป็นสำคัญ เพราะโดยหลักแล้วการเก็บภาษีจากประชาชน ก็คือการย้ายทรัพยากรจากภาคเอกชนมาสู่ภาครัฐบาล หากเก็บภาษีจากภาคเอกชนมากหรือ โยกย้ายทรัพยากรจากเอกชนมาก โดยที่ทรัพยากรของภาคเอกชนนั้นเพิ่มขึ้นน้อย ก็ทำให้ทรัพยากรของภาคเอกชนคงเหลือน้อย ซึ่งอาจทำให้ประชาชนเดือนร้อนได้ และในทางตรงข้าม หากทรัพยากรในภาคเอกชนเพิ่มขึ้นมากกว่าภาษีที่รัฐบาลจัดเก็บ ก็จะทำให้ทรัพยากรในภาคเอกชนมีมากขึ้น ซึ่งทำให้ความเป็นอยู่ของประชาชนโดยรวมดีขึ้น โดยทั่วไปแล้วความสามารถในการเสียภาษีจะขึ้นอยู่กับระดับรายได้ประชาชาติ ความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจของประเทศ และระดับการค้าระหว่างประเทศ เป็นสำคัญ

ประเด็นที่สาม รายได้จากการจัดเก็บภาษีของรัฐบาลยังขึ้นอยู่กับความสามารถหรือความพยายาม (tax effort) ในการจัดเก็บภาษีของรัฐบาล กล่าวคือหากรัฐบาลมีความสามารถ ความพยายามสูง มีระบบการจัดเก็บภาษีและการบริหารการจัดเก็บที่ดีแล้ว ย่อมจะทำให้รัฐบาลจัดเก็บภาษีได้มาก อย่างไรก็ตามสิ่งที่สำคัญที่สุดประการหนึ่งก็คือ ความร่วมมือจากประชาชนในการเสียภาษี หรือความสามารถในการทำให้ประชาชนยินยอมและมีความสมัครใจในการเสียภาษีอากรให้แก่รัฐบาล

4. รายได้ที่มีใช้ภาษีอากร

นอกจากรายได้ที่เป็นภาษีอากรแล้วรัฐบาลยังมีรายได้ในรูปแบบอื่นๆ เพื่อนำมาใช้ในกิจการของรัฐ รายได้อื่น ๆ ที่พอจะแบ่งได้ดังนี้

- 4.1 รายได้จากการประกอบธุรกิจของรัฐบาล (user price หรือ user chsrge)
- 4.2 การก่อกหนี้สาธารณะ (public – debt)
- 4.3 รายได้จากการบริหาร (administrative revenue)
- 4.4 การบังคับการกู้ยืมจากประชาชน (compulsory lending)
- 4.5 รายได้จากการบริจาค (gift)

5. วัตถุประสงค์โดยทั่วไปของการจัดเก็บภาษี

ภาษีอากรเป็นเครื่องมือทางการคลังที่สำคัญประเภทหนึ่งของรัฐบาล ซึ่งรัฐบาลใช้ในการโอนทรัพยากรจากภาคเอกชนมาสู่ภาครัฐบาล การเก็บภาษีอากรมีวัตถุประสงค์หลักในการหารายได้มาใช้จ่ายในการดำเนินงานต่าง ๆ ของรัฐในการสร้างสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานต่าง ๆ ให้แก่ประชาชน แต่ในการจัดเก็บภาษีอากรดังกล่าวก็จะต้องมีการดำเนินการให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์อื่น ๆ ในเชิงเศรษฐกิจและสังคมด้วย ซึ่งวัตถุประสงค์ที่สำคัญ คือ

5.1 การจัดเก็บภาษีอากรเพื่อการจัดสรรทรัพยากรให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น ในการใช้วัตถุประสงค์นี้ จะเป็นการใช้เพื่อควบคุมหรือการส่งเสริมการบริโภคหรือการผลิตสินค้าบางประเภท ตลอดจนพฤติกรรมทางเศรษฐกิจอื่น ๆ เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมโดยรวมให้มากที่สุด

5.2 เพื่อการกระจายรายได้และทรัพย์สินให้เป็นธรรม ซึ่งในการเก็บภาษีอากรแต่ละประเภทนั้นเป็นเครื่องมือในการกระจายรายได้และทรัพย์สินให้เกิดความเป็นธรรมมากขึ้น เช่น ในการจัดเก็บภาษีเงินในอัตราก้าวหน้า ซึ่งผู้ที่มีรายได้สูงจะเสียภาษีสูงกว่าผู้ที่มีรายได้ต่ำกว่า หรือการจัดเก็บภาษีทรัพย์สินหรือมรดก

5.3 เพื่อการรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ ในการรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจรัฐบาลสามารถใช้การจัดเก็บภาษีอากรมาเป็นเครื่องมือในการดำเนินนโยบายทางเศรษฐกิจได้ เช่น ในภาวะเศรษฐกิจรุ่งเรืองรัฐบาลอาจมีการจัดเก็บภาษีอากรเพิ่มขึ้น เพื่อลดหรือกำกับทิศทางในการบริโภคภาคเอกชนให้เป็นไปอย่างเหมาะสม และเพื่อมิให้เกิดภาวะเงินเฟ้อ หรือหากระบบเศรษฐกิจประสบปัญหาภาวะเงินเฟ้ออยู่แล้ว ก็สามารถลดแรงกดดันทางด้านเงินเฟ้อได้

6. เหตุผลและวัตถุประสงค์ของการเก็บภาษีอากรแต่ละประเภท

ในการจัดเก็บภาษีอากรในแต่ละประเภทรัฐบาลมีเหตุผลและวัตถุประสงค์ในการจัดเก็บภาษีอากรแตกต่างกันดังนี้

6.1 ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา วัตถุประสงค์หลักในการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา เพื่อเป็นรายได้ให้แก่รัฐบาล และเพื่อบรรเทาปัญหาการกระจายรายได้ให้เป็นธรรมมากขึ้น โดยมีการจัดเก็บภาษีในอัตราก้าวหน้าโดยใช้หลักที่ว่าเมื่อประชาชนมีรายได้แตกต่างกันผู้มีรายได้สูงจะเสียภาษีในอัตราที่สูงกว่าผู้มีรายได้ต่ำกว่า

6.2 ภาษีเงินได้นิติบุคคล วัตถุประสงค์หลัก คือ การสร้างฐานรายได้ของภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา เนื่องจากหากมีการเก็บภาษีเฉพาะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาไม่เก็บภาษีเงินได้นิติบุคคล ก็จะเป็นการจูงใจให้บุคคลหลีกเลี่ยงภาษีมาจัดตั้งเป็นนิติบุคคลกันมากขึ้น และยังเป็น การสร้างรายได้ให้แก่รัฐบาล และช่วยในการบรรเทาปัญหาการกระจายรายได้ หรือสร้างความเท่าเทียมกันให้มากขึ้น

6.3 ภาษีทรัพย์สิน ในทางทฤษฎีแล้วภาษีประเภทนี้สามารถทำเพื่อบรรล่วัตถุประสงค์สองประการ ได้แก่ ประการแรกเป็นการสร้างรายได้ให้แก่ภาครัฐ และประการที่สองเพื่อวัตถุประสงค์ในด้านความเป็นธรรมในสังคม แต่ในทางปฏิบัติความพยายามในการจัดเก็บภาษีทรัพย์สินส่วนบุคคลในรูปของความมั่งคั่งสุทธินั้นประสบผลสำเร็จได้ยาก ซึ่งตามหลักแล้วการจัดเก็บภาษีบนฐานความมั่งคั่งสุทธิน่าจะเป็นเครื่องมือในการกระจายรายได้ให้มีความเป็นธรรมยิ่งขึ้น

6.4 ภาษีการขายทั่วไป เป็นภาษีที่จัดเก็บจากการบริโภค โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างรายได้ให้แก่รัฐ ซึ่งภาษีการขายทั่วไปนี้จะมิตบทบาทสำคัญในการสร้างรายได้ให้แก่ภาครัฐ โดยภาษีดังกล่าวนี้เป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพสูงสุดในการจัดเก็บ และควรจะมีการจัดเก็บในอัตราเดียวกันบนฐานภาษีที่กว้าง โดยที่ฐานภาษีจะต้องรวมถึงสินค้าที่นำเข้าที่ได้จ่ายอากรนำเข้าแล้ว แต่ไม่รวมเก็บจากสินค้าส่งออก ซึ่งในทางปฏิบัติภาษีการขายมักมีหลายอัตรา ทำให้ยากต่อการจัดเก็บและส่งผลกระทบต่อรายได้ของรัฐบาล อันเนื่องมาจากการหลบเลี่ยงภาษีที่เกิดจากการยกเว้นให้กับผลิตภัณฑ์หรือกิจกรรมบางอย่างที่กำหนดขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์ด้านนโยบายทางเศรษฐกิจและสังคม

6.5 ภาษีสรรพสามิต ในการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตเพื่อวัตถุประสงค์ คือ

6.5.1 เพื่อลดการบริโภคผลิตภัณฑ์บางประเภท

6.5.2 เพื่อเพิ่มความเป็นธรรมให้แก่ภาษีการบริโภค

6.5.3 เพื่อทำให้ผู้บริโภคบางประเภทต้องเสียค่าใช้จ่ายสูงขึ้น ซึ่งจะสัมพันธ์กับปริมาณการใช้ หรือการบริโภค

จากวัตถุประสงค์ต่าง ๆ ทำให้มีการกำหนดอัตราการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตมีความแตกต่างกันในสินค้าแต่ละประเภท โดยสินค้าที่ไม่มีประโยชน์หรือสินค้าฟุ่มเฟือยก็จะมีการจัดเก็บภาษีเพื่อลดการบริโภค นอกจากนี้ยังมีการจัดเก็บเพื่อวัตถุประสงค์เฉพาะ เช่น การจัดเก็บภาษีสำหรับสินค้าที่เป็นแอลกอฮอล์และยาสูบซึ่งมีเหตุผลมาจากเรื่องของศาสนา และทางด้านสุขภาพหรือต้นทุนที่เกิดขึ้นจากการบริโภคสินค้าเหล่านี้

6.6 ภาษีสินค้านำเข้าหรืออากรขาเข้า ซึ่งตามหลักทางเศรษฐกิจแล้วไม่ควรมีการจัดเก็บภาษีนี้เพื่อเป็นรายได้ เนื่องจากวัตถุประสงค์ของการจัดเก็บเพื่อลดการนำเข้าสินค้าจากต่างประเทศในระยะสั้นเมื่อดุลการชำระเงินเกิดความไม่สมดุล เช่น ในช่วงที่ประเทศมีดุลการชำระเงินขาดดุลหรือเกิน ดุลแต่รัฐบาลยังไม่ต้องการจะเปลี่ยนแปลงอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ และยังเป็นการคุ้มครองอุตสาหกรรมภายในประเทศอีกด้วย

6.7 ภาษีสินค้าส่งออกหรืออากรขาออก การจัดเก็บภาษีประเภทนี้นอกจากจะเป็นรายได้ของรัฐแล้วยังมีวัตถุประสงค์อื่นอีกหลายประการ เช่น

6.7.1 เพื่อรักษาระดับราคาสินค้าภายในประเทศไม่ให้สูงขึ้น เนื่องจากสินค้าเหล่านี้ถือเป็นปัจจัยสำคัญต่อการยังชีพของผู้ที่มีรายได้ต่ำ การเก็บอากรขาออกเพื่อไม่ให้มีการส่งออกจนมากเกินไปจนทำให้เกิดการขาดแคลนสินค้าภายในประเทศ ซึ่งจะมีผลกระทบต่อราคาสินค้าในประเทศและผลกระทบต่อผู้บริโภค

6.7.2 เพื่อจูงใจหรือสนับสนุนให้มีการผลิตสินค้าที่มีคุณภาพเพื่อการส่งออกโดยการจัดเก็บภาษีในอัตราที่แตกต่างกันระหว่างสินค้าที่มีคุณภาพกับสินค้าที่ไม่มีคุณภาพ โดยจัดเก็บภาษีในอัตราสูงสำหรับสินค้าที่ไม่มีคุณภาพ

6.7.3 เป็นการจัดเก็บภาษีจากภาคเกษตรได้ทางหนึ่ง โดยเฉพาะในประเทศที่กำลังพัฒนาที่มักจะมีการยกเว้นภาษีประเภทอื่น ๆ ให้แก่ภาคการเกษตร

องค์ประกอบที่สำคัญของระบบภาษีที่ดี คือ มีการบริหารการจัดเก็บภาษีที่ดีมีประสิทธิภาพ โดยประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีขึ้นอยู่กับ

- 1) ความร่วมมือของประชาชนผู้เสียภาษี
- 2) ความซื่อสัตย์สุจริต และประสิทธิภาพในการทำงานของเจ้าหน้าที่ที่จัดเก็บ

ภาษีอากร

- 3) มีหลักเกณฑ์ในการจัดเก็บภาษีอากรที่ดี เป็นแนวทางในการจัดเก็บภาษีแต่ละ

ประเภท

7. หลักเกณฑ์ที่ดีในการจัดเก็บภาษี

อดัม สมิท (Adam Smith) : 1776 อดัม สมิท ได้วางหลักเกณฑ์ที่ดีในการเก็บภาษีอากรไว้สี่ประการ ดังนี้

1. ประชาชนทุกคนในแต่ละประเทศ ควรจะต้องเสียสละรายได้ หรือผลประโยชน์ตามฐานะทางเศรษฐกิจของตนเพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงานของรัฐ ทั้งนี้เพราะว่าแต่ละคนต่างก็ได้รับผลประโยชน์และการคุ้มครองจากรัฐ

2. ภาษีที่ประชาชนแต่ละคนต้องเสียนั้น จะต้องมีความแน่นอน ไม่มีลักษณะกำกวม ลักษณะและรูปแบบของภาษีตลอดจนจำนวนที่จะต้องเสียภาษี จะต้องเป็นที่ชัดเจนแก่ผู้เสียภาษีทุกคน

3. การเก็บภาษีทุกชนิดควรจะต้องจัดเก็บตามวันเวลา สถานที่ที่ผู้เสียภาษีสะดวก และจะต้องอำนวยความสะดวกในการเสียภาษีแก่ผู้เสียภาษีด้วย

4. ภาษีทุกชนิดที่รัฐจัดเก็บนั้น ควรเกิดการระแกว่าผู้เสียภาษีให้น้อยที่สุดเท่าที่จะน้อยได้ แต่ทำให้รัฐบาลได้รับรายได้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้

ซึ่งต่อมาได้มีการวิวัฒนาการหลักเกณฑ์การจัดเก็บภาษีอากรที่ดีให้มีความเหมาะสมกับสภาพในปัจจุบันสรุปได้ ดังนี้

1. **หลักความแน่นอน (Certainty)** เป็นความแน่นอนในการหารายได้จากการจัดเก็บภาษีอากรของรัฐบาล ถ้าการหารายได้ของรัฐบาลไม่แน่นอนตามที่ประมาณการไว้จะมีผลเสียเกิดขึ้นกับเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ และกฎหมายที่ใช้ในการเก็บภาษีทุกประเภทจะต้องมีความแน่นอนชัดเจนแก่ผู้เสียภาษีทุกคน ทั้งในเรื่องของฐานภาษี อัตราภาษี วันเวลาและวิธีการจัดเก็บ

2. **หลักประหยัด (Low compliance and collection costs)** เป็นความประหยัดทั้งต่อรัฐบาลที่เสียค่าใช้จ่ายในการจัดเก็บให้น้อยที่สุด และภาษีที่จัดเก็บจะต้องเป็นภาระแก่ผู้เสียภาษีน้อยที่สุด

3. **หลักความเสมอภาค (Equity)** ภาษีอากรที่ดีจะต้องก่อให้เกิดความเป็นธรรมและความเสมอภาค ถ้าการจัดเก็บภาษีไม่เป็นธรรมจะก่อให้เกิดการหลบเลี่ยงและหลีกเลี่ยงภาษี และจะเกิดความขัดแย้งที่รุนแรงขึ้นในสังคมได้ หลักความเป็นธรรมของภาษีมียุค 2 แนวคือ

3.1 **หลักความเป็นธรรมสัมบูรณ์ (the Principle of Absolute Equity)** ซึ่งตามหลักเกณฑ์นี้ ทุก ๆ คน จะต้องเสียภาษีเท่ากันหมด โดยไม่คำนึงถึงความสามารถในการเสียภาษีซึ่งแต่ละคนจะมีแตกต่างกัน

3.2 หลักความเป็นธรรมสัมพัทธ์ (the Principle of Relative Equity) ซึ่งสามารถแบ่งเป็น 2 หลักเกณฑ์ย่อย ๆ คือ

3.2.1 หลักความสามารถในการเสียภาษี (The Ability to pay Principle) เป็นหลักที่จัดเก็บภาษีโดยคำนึงถึงความสามารถของผู้เสียภาษี ซึ่งพิจารณาได้ 2 กรณี คือ

1) ความเป็นธรรมตามแนวนอน (Horizontal equity) คือการที่คนที่มีฐานะเท่าเทียมกันควรได้รับการปฏิบัติเหมือน ๆ กัน คนที่มีความสามารถเท่าเทียมกันควรที่จะเสียภาษีเท่า ๆ กัน

2) ความเป็นธรรมตามแนวตั้ง (Vertical equity) คนที่มีความสามารถแตกต่างกันควรจะเสียภาษีมาก น้อยต่าง ๆ กันไป ตามหลักข้อนี้เรายังกำหนดไม่ได้ว่า ตามหลักเกณฑ์นี้ภาษีที่จะจัดเก็บจะเป็นอัตราก้าวหน้า อัตราถอยหลัง และตามสัดส่วน

3.2.2 หลักผลประโยชน์ (The Benefit Principle) เป็นการจัดเก็บภาษีตามผลประโยชน์ที่บุคคลนั้นได้รับ ผู้ใดได้รับมากก็จะเสียมาก ใครได้รับน้อยก็เสียน้อย

4. หลักการยอมรับ (Acceptability) หมายถึง ภาษีที่จัดเก็บเป็นภาษีที่ประชาชนยอมรับ ซึ่งจะทำให้ไม่มีการหลบเลี่ยงภาษีหรือหลีกเลี่ยงภาษี

5. หลักการเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ (Enforceability) ภาษีอากรที่จัดเก็บบางชนิดสามารถจะเป็นได้ในทางทฤษฎี แต่ในทางปฏิบัติกระทำได้ยาก

6. หลักการทำได้ (Productivity) ภาษีอากรที่ดีต้องสามารถทำรายได้ให้แก่รัฐบาลเป็นอย่างดี กล่าวคือ ภาษีที่มีฐานใหญ่ และฐานภาษีขยายตัวได้รวดเร็วตามความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ซึ่งจะทำให้รัฐบาลได้รับรายได้จากภาษีอากรนั้น ได้มากโดยไม่ต้องเพิ่มอัตราการจัดเก็บภาษีนั่น

7. หลักความยืดหยุ่น (Flexibility) ภาษีอากรที่ดีต้องสามารถปรับตัวเปลี่ยนแปลงตามสภาพเศรษฐกิจ หรือการเปลี่ยนแปลงฐานะทางเศรษฐกิจของผู้เสียภาษีได้ง่าย

8. หลักความเป็นกลาง (Neutrality) หมายถึงการที่จัดเก็บภาษีจะไม่ทำให้กลไกตลาดซึ่งทำหน้าที่ในการจัดสรรทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพให้เกิดการบิดเบือนไป และจะไม่มีผลกระทบต่อต้นทุนและผลประโยชน์ที่จะได้รับในการตัดสินใจทางเศรษฐกิจของผู้บริโภค

8. โครงสร้างของระบบภาษีที่ดี

โครงสร้างของภาษีที่ดีควรที่จะเอื้ออำนวยต่อประชาชน และสามารถสร้างรายได้ให้รัฐบาลได้ โดยเมื่อมีระบบโครงสร้างภาษีอากรที่ดีแล้วประเทศชาติมีการพัฒนา ประชาชนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ซึ่งโครงสร้างภาษีที่ดีควรมีลักษณะต่าง ๆ เช่น

8.1 ภาระของภาษี หรือค่าใช้จ่ายของรัฐจะต้องกระจายแก่ประชาชนผู้เสียภาษีทุกคนอย่างยุติธรรม คือการที่แต่ละคนควรจะได้รับภาระภาษีตามฐานะของตนอย่างยุติธรรม

8.2 การเลือกเก็บภาษีแต่ละชนิดนั้น จะต้องพยายามให้มีผลกระทบหรือผลเสียต่อการตัดสินใจในทางเศรษฐกิจหรือการทำงานของกลไกตลาดน้อยที่สุด และนอกจากนี้ภาษีอากรต่าง ๆ ที่จัดเก็บนั้น ควรจะใช้เป็นเครื่องมือเพื่อแก้ไขการใช้ทรัพยากรที่ไร้ประสิทธิภาพของภาคเอกชนด้วย

8.3 โครงสร้างของภาษีควรเอื้ออำนวยต่อการใช้นโยบายของรัฐบาลเพื่อรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ และช่วยส่งเสริมความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจด้วย

8.4 ระบบของภาษีต่าง ๆ ที่จัดเก็บต้องเป็นที่แจ้งชัดต่อผู้เสียภาษีและการบริหารการจัดเก็บเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

8.5 ค่าใช้จ่ายในการจัดเก็บภาษีและภาระของผู้เสียภาษีควรอยู่ในอัตราที่ต่ำเมื่อเทียบกับเป้าหมายต่าง ๆ ในการจัดเก็บภาษีนั้น กล่าวคือ การใช้ภาษีเป็นเครื่องมือเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์อย่างหนึ่งอย่างใด รัฐจะต้องคำนึงถึงค่าใช้จ่ายในการจัดเก็บภาษีนั้น และภาระหรือความเดือดร้อนของผู้เสียภาษีนั้นด้วย

9. ฐานภาษี

ฐานภาษี (tax base) คือสิ่งที่ใช้เป็นฐานในการประเมินเก็บภาษีอากรแต่ละชนิด ตามอัตราภาษีที่กำหนดไว้ สิ่งที่ถูกใช้เป็นฐานในการจัดเก็บภาษีโดยทั่วไป ได้แก่ รายได้ ความมั่งคั่ง มูลค่าของสินค้าหรือบริการที่ทำการซื้อขาย หรือสิ่งอื่น ๆ ที่กำหนดขึ้น โดยปกติสิ่งที่ใช้เป็นฐานภาษีนั้นมักจะถูกใช้เป็นเครื่องมือวัดถึงความสามารถในการเสียภาษีของแต่ละบุคคลด้วย ซึ่งสิ่งที่ใช้เป็นฐานในการจัดเก็บภาษีต่าง ๆ นั้นอาจแบ่งออกเป็นสี่พวก ได้แก่

9.1 ฐานที่เกี่ยวกับรายได้ (Income Base)

โดยทั่วไปแล้วรายได้ (income) นั้นสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการวัดถึงความสามารถในการเสียภาษี (ability-to-pay) ของแต่ละบุคคลได้ดีที่สุด ทั้งนี้เพราะรายได้ของแต่ละ

บุคคลจะแสดงถึงอำนาจซื้อที่เขาได้รับในช่วงระยะเวลาหนึ่ง ซึ่งเขาอาจจะใช้รายได้นั้นในการใช้จ่ายเพื่อการบริโภคในปัจจุบัน หรืออาจสะสมไว้ใช้จ่ายในอนาคต ในปัจจุบันภาษีที่จัดเก็บจากฐานรายได้ เช่น

9.1.1 ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา (personal income tax) เป็นภาษีที่จัดเก็บจากรายได้ของประชาชน ในช่วงระยะเวลาใดเวลาหนึ่ง

9.1.2 ภาษีเงินได้นิติบุคคล (corporate income tax) เป็นภาษีที่จัดเก็บจากกำไรหรือรายได้จากธุรกิจการค้าที่มีฐานะเป็นนิติบุคคล เช่น บริษัทจำกัด หรือห้างหุ้นส่วนจำกัด

9.2 ฐานการบริโภค (Consumption Base)

ฐานของภาษีที่สำคัญ คือ การจัดเก็บภาษีจากการใช้จ่ายเพื่อการบริโภค หรือการซื้อขาย แลกเปลี่ยนสินค้าและบริการต่าง ๆ ซึ่งภาษีที่เก็บจากฐานการบริโภคเป็นแหล่งรายได้ที่สำคัญที่สุดของรัฐบาลและมักจัดเก็บง่ายกว่าภาษีอื่น ๆ ภาษีสำคัญที่เก็บจากฐานการบริโภคมีมากมาย เช่น

9.2.1 ภาษีการใช้จ่ายเพื่อการบริโภค (*expenditure taxes*) เป็นภาษีที่ประเมินเก็บจากการใช้จ่ายเพื่อการบริโภคในช่วงระยะเวลาใดเวลาหนึ่ง เช่น ในช่วงระยะเวลาหนึ่งปี มีลักษณะเป็นภาษีทางตรงอย่างหนึ่ง แต่อย่างไรก็ตามภาษีประเภทนี้มีความยุ่งยากในทางปฏิบัติมาก เนื่องจากการจัดเก็บเราจะรู้ได้อย่างไรว่าผู้เสียภาษีแต่ละคนได้ใช้จ่ายเพื่อการบริโภคในแต่ละปีจำนวนเท่าใด ซึ่งในปัจจุบันไม่มีประเทศใดใช้ภาษีประเภทนี้

9.2.2 ภาษีการขาย (*sales taxes*) เป็นภาษีที่เก็บจากสินค้าหรือบริการที่ทำการซื้อขายเพื่อการบริโภค ในการจัดเก็บจะมีหลายรูปแบบ เช่น อาจจัดเก็บจากผู้ขายสินค้า บริการ หรืออาจจะเก็บจากผู้ซื้อสินค้า บริการ หรืออาจมีการจัดเก็บขั้นตอนเดียว (*single stage sale taxes*) หรือจัดเก็บหลายขั้นตอน (*multiple stage sale taxes*)

9.2.3 ภาษีสรรพสามิต (*excise taxes*) เป็นภาษีที่จัดเก็บจากสินค้าหรือบริการเฉพาะอย่างเป็นรูปแบบหนึ่งของภาษีการค้าหรือภาษีการขาย ภาษีสรรพสามิตที่จัดเก็บในประเทศไทย เช่น เก็บจากสุรา ยาสูบ เครื่องดื่ม ปูนซีเมนต์ และน้ำมัน

9.2.4 ภาษีมูลค่าเพิ่ม (*value-added taxes*) เป็นภาษีการขายรูปแบบหนึ่งที่คำนวณเก็บจากมูลค่าที่เพิ่มขึ้น (*value-added*) ของสินค้าที่ทำการผลิตในแต่ละช่วงการผลิต

9.2.5 ภาษีสินค้าขาเข้า (*imports taxes*) การจัดเก็บภาษีจากสินค้าที่สั่งเข้าจากต่างประเทศ อาจจัดเก็บอยู่ในหมวดหมู่ของภาษีที่จัดเก็บจากฐานการใช้จ่ายเพื่อการบริโภค หรือการซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้าหรือบริการ

9.3 ฐานที่เกี่ยวกับความมั่งคั่ง (Wealth)

การวัดความสามารถในการเสียภาษีของประชาชนนอกจากจะวัดในรูปของรายได้และการใช้จ่ายแล้ว เราอาจจะวัดความสามารถในการเสียภาษีของแต่ละบุคคลได้จากรายได้หรือทรัพย์สินสมบัติที่เขาสะสมไว้ในรูปทรัพย์สินต่าง ๆ

ภาษีที่จัดเก็บจากความมั่งคั่งหรือทรัพย์สินนั้นเป็นภาษีที่มีการจัดเก็บมาแต่โบราณ เช่น ภาษีที่ดิน ภาษีที่เก็บจากเจ้าของทาส และในปัจจุบันมีการจัดเก็บอยู่หลายประเภท เช่น ภาษีที่ดิน ภาษีที่เก็บจากสิ่งปลูกสร้าง ภาษिरถยนต์ ภาษีโรงงาน และภาษีมรดก

9.4 ฐานอื่น ๆ

ภาษีอากรที่จัดเก็บในปัจจุบันเกือบทั้งหมดจะจัดเก็บจากฐานรายได้การบริโภค และจากความมั่งคั่งแล้วยังมีภาษีอื่นๆ ที่ไม่เกี่ยวกับฐานนี้ เป็นภาษีที่เก็บจากการประกอบพฤติกรรมบางอย่าง หรือจัดเก็บเพื่อเป็นเครื่องมือหรือวัตถุประสงค์บางอย่าง ส่วนใหญ่มีได้มุ่งเพื่อเป็นรายได้ ภาษีเหล่านี้มีลักษณะแปลกกว่าภาษีโดยทั่ว ๆ ไป เช่น ภาษีชายโสดในสมัยจอมพลแปลก พิบูลสงคราม รัฐบาลมีนโยบายที่จะเพิ่มประชากร ในปี 2485 ได้ออกกฎหมายเก็บภาษีชายโสด โดยกำหนดให้ผู้ชายที่มีอายุ 20 ถึง 60 ปี ถ้ามิใช่คนบวชหรือคนที่ไม่สมประกอบแล้ว ถ้ายังเป็นโสดแล้ว ต้องเสียภาษีปีละ 5 บาท

ภาษีหน้าต่าง และภาษีล้อเกวียน ในสมัยของกรุงโรม ได้มีการจัดเก็บภาษีบ้านตามจำนวนหน้าต่างของแต่ละบ้าน และมีการเก็บภาษีจากเกวียนที่เข้าเมืองตามจำนวนล้อของเกวียน

นอกจากนี้ยังมีภาษีอื่น ๆ อีก เช่น การเก็บภาษีโศภณี และยังมีนักทฤษฎีบางคนยังเสนอให้มีการจัดเก็บภาษีเด็ก(child tax) ในระบบที่ก้าวหน้าเพื่อให้เป็นมาตรการลดการเพิ่มของประชากร

10. โครงสร้างอัตราภาษี

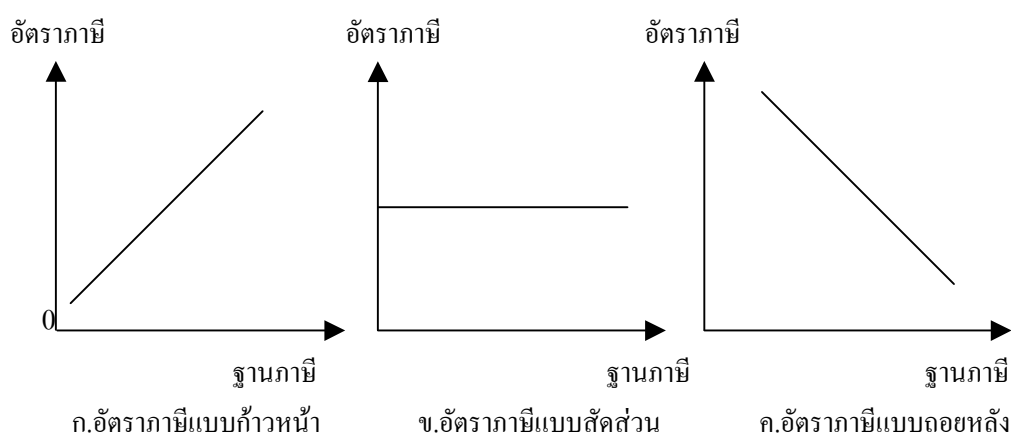
โดยปกติรายได้จากภาษีอากร (tax yield) แต่ละประเภทนั้น จะเท่ากับมูลค่าฐานของภาษีคูณด้วยอัตราภาษีที่จะจัดเก็บ แต่โดยทั่วไปแล้วจะมีการพิจารณาถึงหลักความเป็นธรรมในการเสียภาษี กล่าวคือ โดยทั่วไปมักจะคำนึงถึงความสามารถในการเสียภาษี(ability-to-pay) ของผู้เสียภาษีของแต่ละบุคคล เช่น ผู้ที่มีรายได้สูงหรือมีฐานะดีควรที่จะเสียภาษีมากกว่าผู้ที่มีรายได้น้อยกว่า

ในการพิจารณาความเป็นธรรมในการเสียภาษีอาจจะพิจารณาจากอัตราภาษีที่ใช้ในการจัดเก็บภาษีจากประชาชนแต่ละคนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจแตกต่างกัน ซึ่งอาจพิจารณาโครงสร้างภาษีได้สามแบบ คือ

อัตราภาษีแบบก้าวหน้า (progressive) โดยโครงสร้างของอัตราภาษีที่จัดเก็บเพิ่มขึ้นจะเพิ่มขึ้นเร็วกว่าฐานภาษีที่เพิ่มขึ้น เช่น ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

อัตราภาษีตามสัดส่วน (proportional) โครงสร้างของอัตราภาษีที่จัดเก็บจะอยู่ที่เมื่อฐานของภาษีขยายใหญ่ขึ้น

อัตราภาษีแบบถอยหลัง (regressive) โครงสร้างอัตราภาษีจะมีลักษณะเมื่อฐานภาษีขยายใหญ่ขึ้น อัตราภาษีที่จัดเก็บนั้นจะลดลง เช่น ภาษีโรงเรือน ที่ดิน

ภาพที่ 2.4 โครงสร้างอัตราภาษีจากความสัมพันธ์ระหว่างฐานภาษีกับอัตราภาษี

ที่มา : สურเชษฐ์ ชีระมณี *การบริหารงานคลังสาธารณะ* พิมพ์ครั้งที่ 3 หาดใหญ่

คณะวิทยาการจัดการมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ 2538

11. โครงสร้างภาษีอากรของประเทศไทย

ภาษีอากรเป็นแหล่งรายได้ที่สำคัญที่สุดของรัฐบาลเพื่อนำไปใช้จ่ายในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ภาษีอากรในที่นี้หมายถึง ภาษีอากรที่จัดเก็บโดยรัฐบาลกลางซึ่งรัฐบาลจัดเก็บภาษีจากฐานรายได้ รายได้รวมของรัฐบาลประกอบด้วยรายได้ภาษีอากร และรายได้ที่ไม่ใช่ภาษีอากร ซึ่งสามารถประเภทภาษีตามภาระภาษีได้เป็น ภาษีทางตรง และภาษีทางอ้อม

11.1 ภาษีทางตรง ประกอบด้วย

ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

ภาษีเงินได้นิติบุคคล

11.2 ภาษีทางอ้อม ประกอบด้วย

ภาษีมูลค่าเพิ่ม

ภาษีสรรพสามิต

ภาษีศุลกากร

12. ปัจจัยที่สำคัญที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างภาษีของไทย

สำหรับระบบโครงสร้างภาษีอากรของประเทศไทย ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันได้มีการเปลี่ยนแปลงมาแล้วหลายครั้ง เนื่องจากมีปัจจัยหลาย ๆ ปัจจัยที่เกี่ยวข้องที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงระบบโครงสร้างภาษีให้มีความเหมาะสมกับประเทศในขณะนั้น ได้แก่

12.1 การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจของประเทศ แต่เดิมเศรษฐกิจของประเทศไทยขึ้นอยู่กับภาคการเกษตรและประชาชนส่วนใหญ่อยู่ในสาขาการผลิตนี้ ประชาชนในสาขาเกษตรส่วนใหญ่มีระดับรายได้ต่ำ และส่วนมากไม่อยู่ในระบบภาษี อีกทั้งธุรกิจต่าง ๆ ก็ยังไม่มีระบบบัญชีที่ทันสมัย การเสียภาษีส่วนใหญ่จึงเสียเป็นภาษีเงินได้นิติบุคคล ดังนั้นในระยะแรกของการพัฒนาทางเศรษฐกิจรายได้จากภาษีทางตรงจึงต่ำ เมื่อเศรษฐกิจเปลี่ยนแปลงและพัฒนาขึ้นตามลำดับ ภาคอุตสาหกรรม และการบริการขยายตัวขึ้น มีการจ้างงานในระบบเศรษฐกิจมากขึ้น รายได้เฉลี่ยของประชากร รวมทั้งจำนวนหน่วยธุรกิจและรายได้ของธุรกิจเพิ่มสูงขึ้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้ยังส่งผลให้ฐานภาษีเงินได้ขยายตัวมากขึ้น รายได้จากภาษีทางตรงจึงเพิ่มมากขึ้นด้วยการขยายตัวทางเศรษฐกิจ

12.2 นโยบายของรัฐบาลในการพัฒนาเศรษฐกิจ ในการกำหนดนโยบายทางเศรษฐกิจของรัฐบาลสามารถมีอิทธิพลต่อโครงสร้างภาษีอากร เช่น ในช่วงแรกของการพัฒนาเศรษฐกิจรัฐเน้นนโยบายการผลิตเพื่อการทดแทนการนำเข้า จึงมีการปกป้องคุ้มครองอุตสาหกรรมในประเทศ โดยการกำหนดอากรขาเข้าในระดับสูงเป็นเครื่องมือหลัก รายได้จากอากรขาเข้าในช่วงแรกจึงค่อนข้างสูง ต่อมา มีการสนับสนุนการผลิตเพื่อการส่งออก จึงมีความจำเป็นที่จะต้องให้สินค้าส่งออกมีภาระต้นทุนต่ำสุด จึงมีการลดอากรขาเข้าวัตถุดิบ สินค้าทุน และปัจจัยการผลิตอื่น ๆ และยกเว้นการเก็บอากรสินค้าขาออก ทำให้รายได้จากอากรขาออกจึงลดลงอย่างเห็นได้ชัด ซึ่งเป็นช่วงที่ประเทศไทยได้เปิดเสรีทางการค้า และการเข้าร่วมเป็นสมาชิกในองค์การการค้าโลก และอยู่ได้ข้อผูกพันตามกรอบเขตการค้าอาเซียน ทำให้ประเทศต้องมีการปรับลดอากรขาเข้าตามกรอบที่ตกลงไว้ ส่งผลให้รายได้จากอากรขาออกมีแนวโน้มลดลงอย่างมาก

12.3 การปฏิรูปภาษีและการปรับปรุงการบริหารจัดเก็บภาษี โดยมีการปรับปรุงภาษีเงินได้ให้มีความเข้าใจง่ายขึ้น มีอัตราภาษีที่เหมาะสม มีฐานภาษีที่กว้างยอมทำให้รายได้ภาษีเพิ่มขึ้น การปฏิรูปภาษีการขายที่สำคัญ คือ การนาระบบภาษีมูลค่าเพิ่มมาทดแทนภาษีการค้า ในปี พ.ศ. 2535 ซึ่งเป็นการลดปัญหาในการบริหาร และขจัดข้อด้อยของภาษีการค้า ทำให้การจัดเก็บภาษีการขายทั่วไปเพิ่มสูงขึ้น การเพิ่มประเภทภาษีและเพิ่มรายการสินค้าก็มีส่วนเพิ่มรายได้ภาษีเช่นกัน เช่น การเก็บภาษีเงินได้ปิโตรเลียม มีผลทำให้ภาษีทางตรงสูงขึ้น

12.4 วัฏจักรเศรษฐกิจและวิกฤติเศรษฐกิจ ในช่วงที่เศรษฐกิจอยู่ในภาวะตกต่ำมักพบว่ารายได้ภาษีที่เก็บมีแนวโน้มต่ำกว่าประมาณการ และจัดเก็บรายได้ต่ำกว่าช่วงเวลาที่ปกติ โดยเฉพาะภาษีเงินได้นิติบุคคลและอากรขาเข้าจะลดลงมากในช่วงวิกฤติ เนื่องจากผู้ประกอบการเกิดภาวะขาดทุน ในส่วนของอากรขาเข้าพบว่าการนำเข้าเกือบทุกประเภทลดลงโดยเฉพาะสินค้าฟุ่มเฟือยซึ่งส่วนมากเสียภาษีอากรขาเข้าในอัตราที่สูง

อย่างไรก็ตาม โครงสร้างภาษีอากรที่เหมาะสมกับประเทศกำลังพัฒนาในประเทศหนึ่ง ไม่จำเป็นต้องเหมาะสมกับประเทศอื่น ๆ ก็ได้ เนื่องจากสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจสภาพความเป็นอยู่ทาง สังคม การเมืองซึ่งแต่ละประเทศจะมีความแตกต่างกันไป และโครงสร้างของภาษีที่เหมาะสมในขณะปัจจุบัน ก็ไม่อาจบอกได้ว่าจะเหมาะสมกับเศรษฐกิจในอนาคตที่เปลี่ยนไป ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีการประเมินประสิทธิภาพของโครงสร้างภาษีที่เหมาะสมเป็นระยะ ๆ เพื่อจะได้พัฒนาโครงสร้างของภาษีให้มีความเหมาะสมและเอื้ออำนวยต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศตลอดเวลา

13. ทฤษฎีการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ

สำหรับแนวคิดเกี่ยวกับทฤษฎีการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ มีหลายแนวคิด เช่น

13.1 แนวคิดแบบพาณิชยนิยม (Mercantilism)

แนวคิดแบบพาณิชยนิยม หรืออาจเรียกได้ว่าเป็นลัทธิชาตินิยมทางเศรษฐกิจ (economic nationalism) ซึ่งมีความเชื่อว่า ความร่ำรวยของประเทศนั้น จะวัดได้โดยดูปริมาณโลหะที่มีค่า เช่น ทองคำ หรือเงิน ที่มีอยู่ในประเทศ และสำหรับวิธีการที่จะทำให้ประเทศร่ำรวยมีปริมาณทองคำมากมายนั้น ก็คือการส่งสินค้าออกไปขายยังต่างประเทศ ให้สูงกว่าการซื้อสินค้าเข้ามาในประเทศ โดยให้ประเทศมีดุลการค้าเกินดุล ดังนั้นรัฐบาลจึงสนับสนุนให้มีการปกป้องผู้ผลิตภายในประเทศ มีการกีดกันทางการค้าสำหรับสินค้าจากต่างประเทศโดยภาษีขาเข้า และห้ามนำเข้าประเทศ

ทั้งยังมีการสนับสนุนให้มีกองทัพเรือที่เข้มแข็งในการปกป้องเส้นทางเดินเรือของประเทศ พร้อมทั้งสนับสนุนให้มีการล่าอาณานิคม เพื่อขยายแหล่งวัตถุดิบใหม่ในการผลิตสินค้า พร้อมทั้งหาตลาดสินค้าแหล่งใหม่

ในด้านของแรงงานนั้น พวกพาณิชยนิยมจะสนับสนุนให้ประเทศมีประชากรและกำลังแรงงานให้มาก เพื่อเป็นปัจจัยในการผลิตสินค้าต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสินค้าที่ผลิตเพื่อการส่งออก ซึ่งหากมีจำนวนประชากรมากก็จะมีจำนวนแรงงานมากขึ้นทำให้ค่าแรงงานต่ำ ซึ่งจะทำให้ต้นทุนการผลิตสินค้าต่ำทำให้สามารถแข่งขันกับคู่แข่งอื่น ๆ ในตลาดโลกได้ ซึ่งแนวคิดนี้จะมุ่งเน้นถึงความมั่งคั่งและอำนาจของประเทศมากกว่าความเป็นอยู่ของประชากรในประเทศ

13.2 ทฤษฎีของสำนักคลาสสิก

13.2.1 ทฤษฎีของอดัม สมิธ (Adam Smith)

อดัม สมิธ (ค.ศ. 1723-1790) ให้แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาทางเศรษฐกิจ คือ กระบวนการของการเจริญเติบโตหรือความมั่งคั่งเกิดจากการเพิ่มผลิตภาพในระบบเศรษฐกิจ ทั้งนี้การเพิ่มผลิตภาพ(Productivity) จะเกิดขึ้นเพราะความชำนาญเฉพาะอย่าง (specialization) อันเกิดจากการแบ่งงานกันทำ (division of labor) กล่าวคือ หากแต่ละคนจะผลิตสินค้าและบริการที่ตนเองถนัด และจะนำสินค้าและบริการที่ตนผลิตไปแลกเปลี่ยนกับสินค้าที่ตนผลิตได้ไม่ถนัดซึ่งคนอื่นผลิตได้ดีกว่าตนเอง และหากระบบเศรษฐกิจมีการออมที่ก่อให้เกิดการลงทุนอย่างเพียงพอ เกิดการแบ่งงานกันทำตลาดมีการขยายตัว ทำให้เกิดกระบวนการของการเจริญเติบโตหรือมีความมั่งคั่งเพิ่มขึ้น ตลาดมีการแข่งขันสมบูรณ์ (perfect competition) และกลไกตลาดซึ่งเปรียบเสมือน “มือที่มองไม่เห็น” (invisible hand) ในการทำเพื่อประโยชน์ส่วนตนให้มากที่สุด และนำมาซึ่งผลดีต่อระบบเศรษฐกิจโดยส่วนรวม ดังนั้นในแนวคิดของ อดัม สมิธ จะเน้นที่การเพิ่มผลิตภาพในระบบเศรษฐกิจ ถ้าในระบบเศรษฐกิจมีผลิตภาพการผลิตดีขึ้น เศรษฐกิจก็จะเจริญเติบโตขึ้น

13.2.2 ทฤษฎีของจอห์น เมย์นาร์ด เคนส์ (John Maynard Keynes)

เคนส์ (ค.ศ. 1883-1946) มีแนวคิดเกี่ยวกับการกำหนดขึ้นเป็นรายได้ประชาชาติ เกิดจากตัวกำหนด 2 ระดับ คือ ตัวกำหนดโดยตรงของรายได้และการจ้างแรงงาน ได้แก่ การบริโภคและการลงทุน ($Y = C+I$) ปัจจัยที่กำหนดคือแนวโน้มการบริโภค ความต้องการถือสินทรัพย์สภาพคล่อง และอัตราผลตอบแทนที่คาดว่าจะได้รับจากการลงทุนหรือประสิทธิภาพส่วนเพิ่มของทุน และการปล่อยให้เศรษฐกิจเป็นไปตามกลไกตลาดนั้นไม่เหมาะสม โดยเห็นว่าควรมีการแทรกแซงของรัฐบาล เพื่อส่งเสริมการจ้างงานเต็มที่ การแทรกแซงอาจทำได้โดยการควบคุมคือ การลดอัตราดอกเบี้ย (เพื่อกระตุ้นการลงทุน) เพิ่มการใช้จ่ายของรัฐบาล (โดยใช้งบประมาณขาดดุล) และการกระจายรายได้เพื่อให้เกิดการยกระดับการใช้จ่ายในการบริโภคให้มากขึ้น

13.3 ทฤษฎีขั้นแห่งการเจริญเติบโตของรอสโตว์

รอสโตว์ (W.W.Rostow) เสนอแนวคิดทฤษฎีขั้นแห่งการเจริญเติบโต (stages of growth) โดยเห็นว่าพัฒนาประเทศให้มีความเจริญรุ่งเรืองนั้น ทุกสังคมจะต้องผ่านกระบวนการความเจริญทางเศรษฐกิจ อันประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ

13.3.1 ขั้นสังคมโบราณ สังคมดั้งเดิม (Traditional Society) หมายถึง ขั้นที่ยังล้าสมัย รูปแบบการผลิต องค์การต่าง ๆ สืบทอดกันมา ประชาชนมีความเป็นอยู่แบบง่าย ๆ ไม่เห็นความจำเป็นในการเปลี่ยนแปลง สังคมไม่ได้รับการพัฒนา ไม่มีการศึกษา ไม่มีการอบรมอาชีพ ไม่มีความรู้ในการประดิษฐ์คิดค้นสิ่งใหม่ ๆ การผลิตเพื่อการบริโภค ยังไม่มีเทคโนโลยีมาใช้ในการผลิต สังคมยังเป็นสังคมเดี่ยว ยึดมั่นในขนบธรรมเนียมและประเพณีสืบทอดกันมาเป็นเวลานาน เชื่อถือในเรื่องของไสยศาสตร์ ชีวิตความเป็นอยู่ขึ้นอยู่กับโชคชะตา

13.3.2 ขั้นเตรียมการเพื่อการทะยาน (Preconditions for take-off) หมายถึง ขั้นที่เริ่มมีการเปลี่ยนแปลงอย่างค่อยเป็นค่อยไปในแนวคิดทัศนคติ สังคมเริ่มมีการขยายตัวการผลิตจากการผลิตเพื่อบริโภค เป็นผลิตเพื่อการค้ามากขึ้น มีการค้นคิดพัฒนาเครื่องมือเครื่องใช้ในการผลิต นำความรู้ทางวิทยาศาสตร์ และวิธีการต่าง ๆ มาใช้ มีการปรับปรุงประสิทธิภาพของผลผลิต และพัฒนาเครื่องอำนวยความสะดวกอันเป็นพื้นฐานที่สำคัญของปัจจัยการผลิต เช่น การสร้างถนน การคมนาคมขนส่ง การไฟฟ้า การประปา การส่งเสริมการศึกษาและการอบรมวิชาชีพต่าง ๆ

13.3.3 ขั้นทะยานขึ้นหรือเริ่มการขยายตัว (take - off) หมายถึง ขั้นที่ระบบเศรษฐกิจมีการสะสมทุนในอัตราที่สูง ทำให้สามารถรักษาระดับการเจริญเติบโตที่สม่ำเสมอในระยะยาวได้ หรือเรียกว่า self-sustaining growth อันหมายถึงการเปลี่ยนผ่านในระบบเศรษฐกิจที่ถาวร (permanent transition) ที่เกิดจากปฏิสัมพันธ์ทางโครงสร้างของภาคเศรษฐกิจนำ (leading transition) คือภาคอุตสาหกรรมที่เริ่มจะก่อขึ้น กับส่วนอื่น ๆ ของระบบเศรษฐกิจ อันจะทำให้ระบบเศรษฐกิจเปลี่ยนจากการมีอัตราการเจริญเติบโตที่ค่อนข้างต่ำไปสู่การเจริญเติบโตหรือการขยายตัวที่น่าพอใจหรือค่อนข้างสูง

ลักษณะเด่นของสังคมขั้นทะยาน เป็นสังคมที่มีการขยายตัวผลผลิตมีแนวโน้มสูงขึ้นมากกว่าการเพิ่มขึ้นของประชากร มาตรฐานการครองชีพของประชาชนโดยทั่วไปสูงขึ้น รายได้ประชาชาติมีแนวโน้มสูงขึ้น การประกอบธุรกิจมีกำไรเพิ่มขึ้นสามารถนำผลกำไรมาลงทุนเพื่อเพิ่ม หรือขยายการผลิตให้กว้างขวางมากขึ้น และมีการนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาใช้

13.3.4 ขั้นการเจริญเติบโตหรือนำไปสู่ความเจริญเติบโต (Drive to Maturity) หมายถึง ระบบเศรษฐกิจขยายตัวช่วงการผลิตออกไปอย่างหลากหลายเพิ่มขึ้น สังคมมีการนำเทคโนโลยี และวิชาการแบบใหม่ๆมาใช้ในการผลิตอย่างกว้างขวาง สินค้าและบริการมี

ประสิทธิภาพในระดับสูง ทรัพยากรถูกนำมาใช้อย่างประหยัดและได้รับประโยชน์สูงสุด เป็นช่วงระยะเวลาที่สังคมมีความเจริญ สังคมมีการเปลี่ยนแปลงไปจากสังคมดั้งเดิมมากทั้งด้านอุปโภคบริโภค พื้นฐานความคิด ความเชื่อถือค่านิยมต่างๆขนบธรรมเนียมประเพณีแบบดั้งเดิมชีวิตความเป็นอยู่ไม่ขึ้นกับไสยศาสตร์ แต่อิงอยู่กับวิชาการทางวิทยาศาสตร์เป็นส่วนใหญ่ ทำให้ระบบเศรษฐกิจเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว

13.3.5 *ขั้นอุดมโภค หรือขั้นอุดมสมบูรณ์ (High Mass Consumption)*

หมายถึง ขั้นที่ระบบเศรษฐกิจมีความอุดมสมบูรณ์ เพราะผลผลิตเพิ่มขึ้นอย่างมากมาย ประชาชนได้รับสิ่งจำเป็นขั้นพื้นฐานจนไม่เกิดปัญหาการขาดแคลนอีกต่อไป ประชาชนมีการบริโภคอยู่ในระดับสูงรายได้ที่แท้จริงต่อบุคคลอยู่ในระดับสูง สินค้าและบริการส่วนใหญ่เป็นเครื่องอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชน

14. ทฤษฎีการพัฒนาเศรษฐกิจ

โดยทั่วไปแล้วจุดมุ่งหมายในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของทุก ๆ ประเทศจะมีลักษณะที่คล้ายกันหลายประการ คือ ต้องการให้ประชาชนมีมาตรฐานการครองชีพที่ดีขึ้น มีการกระจายรายได้ที่ดี การมีงานทำ มีการประกอบอาชีพตามความถนัด มีการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ รวมถึงมีการควบคุมการเกิดมลภาวะเป็นพิษและสภาวะแวดล้อมของประเทศ ช่วยให้ประเทศมีอำนาจในการต่อรองที่สูงขึ้นอันเนื่องมาจากประเทศมีการพัฒนาที่ดีขึ้น และประเทศสามารถช่วยเหลือตนเองได้ทั้งทางด้านเศรษฐกิจและด้านการเมือง

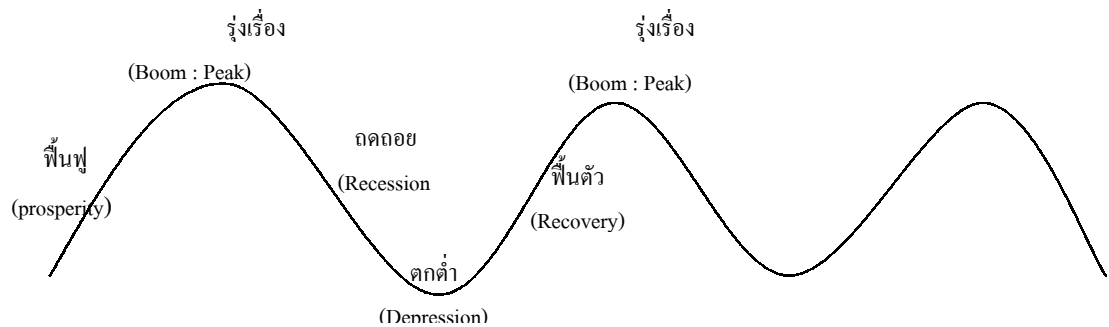
14.1 ทฤษฎีของโจเซฟ ชุมปีเตอร์ (Josept Schumpeter)

โจเซฟ ชุมปีเตอร์ (Josept Schumpeter : ค.ศ. 1883-1950) เน้นแนวคิดทางด้านรายได้ของประเทศ หรือรายได้ประชาชาติ ของประเทศจะมีการขึ้น ๆ ลง ๆ ไม่ราบเรียบ โดยจะมีการพัฒนาและมีความเจริญเต็มที่มีเมื่อมีการลงทุนใหม่ ๆ และขึ้นอยู่กับระยะเวลาสลับกันไป จากความรุ่งเรืองสู่ความตกต่ำทางเศรษฐกิจ ในกระบวนการพัฒนาทางเศรษฐกิจ ชุมปีเตอร์ ได้ให้ความสำคัญกับผู้ประกอบการในอันที่จะนำมาซึ่งสิ่งใหม่ ๆ (innovator) หรือการเปลี่ยนแปลงในการผลิตแบบใหม่ ๆ นำสินค้าแบบใหม่ หาดตลาดและวัตถุดิบในการผลิตใหม่ๆ มีการประดิษฐ์คิดค้นสิ่งต่าง ๆ ที่สามารถนำเข้ามาในระบบเศรษฐกิจ ดังนั้นผู้ประกอบการในแนวคิดของชุมปีเตอร์ จะไม่ใช่ผู้จัดการทางธุรกิจ หรือเป็นผู้ลงทุนเพียงอย่างเดียว แต่ต้องเป็นผู้มีความคิดริเริ่มสิ่งใหม่ ๆ

สำหรับเงินลงทุนในการประกอบกิจการในการพัฒนานั้น สามารถหาได้จากกำไรออมของบุคคลแล้วยังหาได้จากการสร้างสินเชื่อของธนาคารด้วย

ชุมปีเตอร์ ได้เสนอแนวคิดในกระบวนการพัฒนาเศรษฐกิจว่าในระยะแรกของระบบเศรษฐกิจ (upswing) ผลผลิตจะออกมาในลักษณะสินค้าเพื่อการผลิต (producer goods) มากกว่าสินค้าเพื่อการบริโภค (consumer good) แต่เมื่อมีการใช้สิ่งประดิษฐ์ใหม่สิ้นสุดแล้ว การขายสินค้าก็จะเริ่มยากขึ้น เพราะสินค้าใหม่ ๆ เข้ามาตีตลาด หรือขายในราคาที่ถูกลงกว่า การคาดคะเนราคาและต้นทุนสินค้าทำได้ยากขึ้น เกิดความไม่แน่นอนและมีความเสี่ยงในการดำเนินธุรกิจมากขึ้น ธุรกิจก็จะเริ่มขยายตัวอย่างช้า ๆ และค่อย ๆ หยุดการขยายตัว รายได้และราคาก็จะลดลง ทำให้เกิดการตกต่ำเต็มที่ (full-scale depression) ของระบบเศรษฐกิจ แต่ก็จะมีการฟื้นตัว (recover) กลับสู่คุณภาพการจ้างงานเต็มที่ และก็จะเริ่มมีการเปลี่ยนแปลงสิ่งใหม่ ๆ ต่อไปอีก ซึ่งจะเกิดวงจรที่เรียกว่า Schumpeterion cycle (business cycle) หรือวัฏจักรเศรษฐกิจ คือ การพัฒนาในลักษณะขึ้น ๆ ลง ๆ เป็นวัฏจักรของสังคมนิยม

ภาพที่ 2.5 วัฏจักรเศรษฐกิจ Schumpeterion cycle (business cycle)

ที่มา: ทับทิม วงศ์ประยูร *เศรษฐศาสตร์การพัฒนาระดับต้น* กรุงเทพมหานคร ชรรรมสารการพิมพ์ 2542

14.2 ทฤษฎีและแนวคิดในการพัฒนาเศรษฐกิจอื่น ๆ

แนวคิดและทฤษฎีอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจอื่น ๆ ซึ่งมีอยู่หลายรูปแบบ เช่น

14.2.1 การพัฒนาที่ก่อให้เกิดพลังผลักดัน (Big push)

แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาแบบพลังผลักดันเป็นข้อเสนอของ Paul N. Rosenstein – Rodan ยึดหลักการว่าประเทศที่ต้องการพัฒนาจะต้องพัฒนาแบบผลักไปข้างหน้า (push) หรือให้มีการพัฒนาในทุกส่วนของภาคเศรษฐกิจหากภาคเศรษฐกิจใดเศรษฐกิจหนึ่งมีความแข็งแกร่งในการเจริญเติบโตเพราะประเทศกำลังพัฒนามีรายได้ต่ำและอำนาจการซื้อต่ำทำให้ตลาดสำหรับระบบสินค้าและบริการแคบซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาอุตสาหกรรม ดังนั้นในการพัฒนาอุตสาหกรรมจึงต้องมีการส่งเสริมอุตสาหกรรมทุกประเภทให้ขยายต่อไปให้พร้อม ๆ กัน เพื่อให้อุตสาหกรรมแต่ละประเภทจะเป็นตลาดสินค้าและบริการซึ่งกันและกัน

14.2.2 การพัฒนาที่ก่อให้เกิดการเจริญเติบโตแบบสมดุล (Balanced growth)

การพัฒนาตามแนวคิดของ Ragnar Nurkse ซึ่งชี้ให้เห็นว่าประเทศจะพัฒนาให้หลุดจากวัฏจักรของความยากจนได้นั้นจะต้องมีการพัฒนาทุกสาขาเศรษฐกิจพร้อม ๆ กัน เพื่อที่สาขาเศรษฐกิจแต่ละสาขาจะมีความเชื่อมโยงซึ่งกันและกัน อันจะเป็นตลาดรองรับสินค้าและบริการซึ่งกันและกันนำไปสู่การขยายตลาดให้กว้างขึ้น การผลิตเกิดการขยายตัว รายได้ของประชาชนสูงขึ้น อำนาจในการซื้อสินค้าสูงขึ้น ระบบเศรษฐกิจก็จะมีเจริญเติบโตและหลุดพ้นจากวัฏจักรแห่งความยากจนได้ ซึ่งเป็นแนวความคิดที่มีลักษณะเดียวกับแนวคิดแบบพลังผลักดัน

14.2.3 การพัฒนาที่ก่อให้เกิดการเจริญเติบโตแบบไม่สมดุล (Unbalanced growth)

growth)

แนวความคิดของ Albert O. Hirschman ไม่เห็นด้วยกับการพัฒนาแบบสมดุล เนื่องจากประเทศที่กำลังพัฒนาจะมีขีดความสามารถในการใช้ทุนจำกัด และเห็นว่าการที่ขยายตลาดเพิ่มขึ้นเพียงอย่างเดียวไม่นำพาประเทศสู่การพัฒนาเศรษฐกิจได้ ในการพัฒนาควรจะรู้จักระดมทรัพยากรที่มีอยู่ไปใช้ในกิจกรรมที่จะส่งผลต่อการเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว โดยเลือกอย่างใดอย่างหนึ่งให้เจริญเติบโต แล้ว อีกด้านหนึ่งก็จะเจริญเติบโตได้เอง

การพัฒนาเศรษฐกิจจะเลือกใช้การพัฒนาแบบสมดุลหรือไม่สมดุลนั้น ขึ้นอยู่กับลักษณะพื้นฐานทางด้านเศรษฐกิจเป็นสำคัญ ขั้นตอนต่าง ๆ ในการพัฒนาสามารถจัดลำดับขั้นได้ดังนี้คือ

ขั้นแรก เป็นการลงทุนด้านพื้นฐานเศรษฐกิจและสังคม

ขั้นที่สอง การพัฒนาอุตสาหกรรมเพื่อทดแทนการนำเข้า

ขั้นที่สาม การพัฒนาภาคเกษตรให้เป็นฐานรองรับการขยายตัวของอุตสาหกรรม

ขั้นที่สี่ การพัฒนาอุตสาหกรรมเพื่อการส่งออก

เมื่อประเทศสามารถพัฒนามาถึงขั้นที่สี่และบรรลุเป้าหมายต่างๆ แล้ว ประเทศก็จะมี การเจริญเติบโตอย่างมีประสิทธิภาพ หรือการเป็นประเทศพัฒนานั่นเอง

15. แนวคิดเกี่ยวกับนโยบายการคลังเพื่อก่อให้เกิดการเจริญเติบโตและการพัฒนาทางเศรษฐกิจ

ในการที่จะก่อให้เกิดการเจริญเติบโตและมีการพัฒนาทางเศรษฐกิจให้เจริญรุ่งเรือง จะต้องมีการทำให้อุปสงค์มวลรวม หรือรายได้ประชาชาติเพิ่มขึ้นตามอุปสงค์มวลรวม อันได้แก่ การอุปโภคบริโภค การลงทุนของเอกชน การใช้จ่ายของรัฐบาล และผลสุทธิทางการค้าระหว่างประเทศ

ซึ่งเราจำเป็นต้องใช้เครื่องมือทางการคลังเพื่อให้ส่วนประกอบของอุปสงค์มวลรวมเพิ่มขึ้น ได้แก่ การเพิ่มการบริโภค เพิ่มการลงทุนของเอกชน ซึ่งรัฐบาลอาจใช้นโยบายการลดภาษีอากร และผลสุทธิจากการค้าระหว่างประเทศซึ่งรัฐบาลอาจใช้นโยบายการลดภาษีเป็นตัวกระตุ้นเศรษฐกิจในภาคเอกชนให้มีการลงทุนเพิ่มขึ้น ในส่วนของภาครัฐบาลใช้นโยบายการใช้จ่ายของรัฐบาลเป็นตัวกระตุ้นทางเศรษฐกิจ เช่น การส่งเสริมการบริโภคในภาคเอกชนโดยการใช้จ่ายเพื่อก่อให้เกิดการจ้างงานเพิ่มขึ้น เพื่อให้คนจนมีรายได้เพิ่มขึ้นซึ่งจะส่งผลต่อเนื่องต่อไปให้ผู้บริโภคมีกำลังซื้อเพิ่มขึ้นมีความต้องการในสินค้ามากขึ้น เกิดการขยายการผลิต เกิดความต้องการปัจจัยการผลิตทั้งด้านวัตถุดิบ การจ้างแรงงาน เพิ่มสูงขึ้น

16. วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ชมพอลิน จันทรเรืองเพ็ญ และ รัตนา สายคณิต (2524) ได้ศึกษาโครงสร้างภาษีของไทย และผลที่มีต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ โดยมีวัตถุประสงค์ ต้องการศึกษาลักษณะของการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างภาษีของไทยในกระบวนการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศตั้งแต่เริ่มแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 1-4 โดยต้องการศึกษาว่าโครงสร้างภาษีที่ใช้อยู่มีลักษณะเอื้ออำนวยต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศหรือไม่ โดยพิจารณาจากบทบาทของภาษีที่มีต่อความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ และการกระจายรายได้ และต้องการทราบว่าประเทศไทยใช้ความสามารถในการระดมทรัพยากรมาเพื่อใช้จ่ายในการพัฒนาประเทศเต็มความสามารถในการเสียภาษีที่มีอยู่โดยพิจารณาจากอัตราส่วนระหว่างรายรับจากภาษีและผลิตภัณฑ์ประชาชาติเบื้องต้น และศึกษาถึงความสามารถของระบบภาษีในด้านการทำรายรับให้แก่รัฐบาล และการรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจของประเทศโดยพิจารณาจากความยืดหยุ่นของภาษีที่ไม่มีการปรับปรุงต่อรายได้ และความยืดหยุ่นที่มีการปรับปรุงต่อรายได้

จากผลการศึกษาพบว่า การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างภาษีของประเทศในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับต่าง ๆ มีสัดส่วนของภาษีเงินได้เพิ่มสูงขึ้น ชดเชยด้วยการลดลงในภาษีอื่น สัดส่วนของภาษีทางอ้อมค่อนข้างคงที่ แต่มีการเปลี่ยนแปลงในโครงสร้างภาษีทางอ้อมจากภาษีที่จัดเก็บจากภาคการค้าต่างประเทศไปยังภาคการค้าภายในประเทศมากขึ้น โครงสร้างภาษียังมีส่วนช่วยสนับสนุนความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ โดยภาษีการค้าและภาษีนำเข้า ส่งผลทำให้การกระจายรายได้ไม่เป็นที่ธรรมยิ่งขึ้น ความพยายามด้านภาษีซึ่งวัดจากอัตราส่วนระหว่างรายรับจากภาษีและผลิตภัณฑ์ประชาชาติเบื้องต้น หรืออัตราส่วนภาษีที่เกิดขึ้นจริง เท่ากับร้อยละ 13 ซึ่งยังค่อนข้างต่ำเมื่อเทียบกับประเทศกำลังพัฒนาทั่ว ๆ ไป และพิจารณาด้านภาษีกับปัจจัยต่าง ๆ พบว่าสัดส่วนของภาคเกษตร

กรรมเท่านั้นที่เป็นตัวกำหนดอัตราส่วนภาษีโดยมีนัยสำคัญ คือ ถ้าสัดส่วนของภาคเกษตรกรรม ลดลงร้อยละ 1 ทำให้อัตราส่วนภาษีเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.30 ในด้านความสามารถของระบบภาษีในการ ทำรายได้ให้รัฐบาลและการรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจของประเทศนั้น ผลการศึกษาพบว่าระบบ ภาษีของไทยมีความสามารถยังไม่เอื้ออำนวยเท่าใดนัก

ชาญชัย มุสิกนิศากร และ สุพรรณณี ตันติศรีสุข (2525) ได้ศึกษาวิเคราะห์โครงสร้าง ระบบภาษีอากรของไทย ปี พ.ศ.2512-2524 ได้ศึกษาถึงโครงสร้างของภาษีอากรทุกประเภทและ แนวโน้มรายได้ด้านอัตราภาษีและปัญหาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในการจัดเก็บภาษีแต่ละประเภท ในการ หาค่าลอยตัวและความยืดหยุ่นของภาษีอากร และจากการศึกษาพบว่าภาษีเงินได้นิติบุคคล ภาษี เงินได้รวม ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา และอากรขาเข้ามีค่าความลอยตัวมากกว่า 1 คือมีค่า 1.567, 1.372, 1.165 และ 1.064 ตามลำดับ นอกนั้นมีค่าลอยตัวต่ำกว่า 1 และเมื่อพิจารณาภาษีอากร รวมแล้วจะมีค่าความลอยตัว 0.911 ซึ่งต่ำกว่า 1 ผลจากการประมาณค่าความยืดหยุ่น ปรากฏว่าภาษี ทุกประเภทที่ทำการศึกษามีค่าความยืดหยุ่นมากกว่า 1 และภาษีที่มีค่าสูงสุด คือ ภาษีเงินได้นิติ บุคคล ซึ่งมีค่า 1.5921 รองลงมา คือ ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา มีค่า 1.3497 และผู้วิจัยได้เปรียบเทียบ ค่าความลอยตัวและค่าความยืดหยุ่นของภาษี ได้ข้อสรุปว่า การใช้มาตรการลดภาษีอากรของ รัฐบาลทำให้ความสามารถในการหารายได้ของภาษีอากรที่ศึกษาลดลง

วาสนา โรจนจิณ (2528) ได้ศึกษาเรื่องภาษีอากรและความจำเป็นเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ของประเทศไทย ซึ่งศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างภาษีอากรกับผลิตภัณฑ์ประชาชาติ โดยจะ ศึกษาถึงภาษีอากรทั้งภาษีทางตรงและภาษีทางอ้อม และใช้สมการถดถอยเชิงเส้นตรง (Linear logarithm analysis) ข้อมูลที่ใช้เป็นข้อมูลอนุกรมเวลาระหว่างปี พ.ศ. 2504-2525 ซึ่งจากผลการ ศึกษาพบว่าภาษีอากรมีความสัมพันธ์กับผลิตภัณฑ์ประชาชาติในลักษณะไปในทิศทางเดียวกัน กล่าวคือ เมื่อผลิตภัณฑ์ประชาชาติเพิ่มสูงขึ้น จะทำให้อัตราภาษีอากรเพิ่มสูงขึ้นด้วย และจาก ผลของค่ายืดหยุ่นของผลิตภัณฑ์ประชาชาติต่อรายรับจากภาษีทั้งหมดมีค่าเท่ากับ 0.96 ซึ่งแสดงว่า เมื่อรายรับจากภาษีอากรขยายตัวไปร้อยละ 1 ผลิตภัณฑ์ประชาชาติขยายตัวไปร้อยละ 0.96 ส่วน กรณ์ระหว่างภาษีทางตรงและภาษีทางอ้อมต่อผลิตภัณฑ์ประชาชาติ ค่าความยืดหยุ่นของภาษีทาง ตรงมีค่า 0.74 และค่าความยืดหยุ่นภาษีทางอ้อมมีค่า 1.01 แสดงว่าความจำเป็นเจริญเติบโตทาง เศรษฐกิจของประเทศไทยต้องอาศัยรายได้จากภาษีทางอ้อมมากกว่าภาษีทางตรง

ปวิตรา เบลญกุล (2531) ได้ศึกษาผลของการออมและภาษีอากรที่มีต่อการขยายตัวทางเศรษฐกิจของประเทศไทย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อจะเปรียบเทียบผลของการออมของภาคเอกชน ซึ่งเป็นการออมโดยสมัครใจ และภาษีอากร ซึ่งเป็นการออมโดยไม่สมัครใจ ที่มีผลต่อการขยายตัวทางเศรษฐกิจ ในการวิเคราะห์จะใช้สมการการถดถอย และวิธีคำนวณค่าความยืดหยุ่น ซึ่งจากการ ศึกษาพบว่า การออมของภาคเอกชนมีความสัมพันธ์กับรายได้ประชาชาติ และอัตราดอกเบี้ยโดยตรง คือ ความโน้มเอียงในการออมโดยเฉลี่ยสูงขึ้นเมื่อรายได้และอัตราดอกเบี้ยสูงขึ้น และพบว่า ภาษีอากรมีความสัมพันธ์โดยตรงกับรายได้ต่อหัวของประชากร และในส่วนของเปรียบเทียบค่าความยืดหยุ่นระหว่างการขยายตัวทางเศรษฐกิจต่อการออมและการขยายตัวทางเศรษฐกิจต่อภาษีอากร พบว่า ความยืดหยุ่นของการขยายตัวทางเศรษฐกิจต่อการออมมีค่าน้อยกว่าความยืดหยุ่นของการขยายตัวทางเศรษฐกิจต่อภาษีอากร ซึ่งผู้ศึกษามีความเห็นว่า การออมในประเทศไทยอยู่ในระดับต่ำ ดังนั้นรัฐบาลควรที่จะสนับสนุนให้ประชาชนมีการออมมากขึ้น โดยการเพิ่มอัตราดอกเบี้ยเงินฝาก เพื่อให้เงินออมสูงขึ้นและผู้ที่ลงทุนจะมีโอกาสลงทุนในกิจการที่มีประโยชน์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ

สุชาติ เขาว์วิศิษฐ์ (2535) (อ้างใน โยธิน โตสง่า) ได้ศึกษาถึงความมั่นคงทางเศรษฐกิจของประเทศไทยหลังการใช้ภาษีมูลค่าเพิ่ม ซึ่งผลการวิจัยพบว่าภาษีมูลค่าเพิ่มมีส่วนช่วยกระตุ้นการลงทุน การส่งออก การจัดสรรทรัพยากรธรรมชาติ และการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศ ทำให้เศรษฐกิจของประเทศไทยมั่นคงขึ้นในระยะยาว และเมื่อสำรวจทัศนคติของผู้ประกอบการต่อระบบภาษีมูลค่าเพิ่ม พบว่า ผู้ประกอบการส่วนใหญ่เข้าใจในนโยบายของรัฐบาลที่ได้นำภาษีมูลค่าเพิ่มมาใช้แทนภาษีการค้า และผู้ประกอบการมีความเชื่อว่าการเปลี่ยนแปลงในครั้งนี้มีผลดีต่อเศรษฐกิจของประเทศไทยในระยะยาว

อรพิน เรืองฉาย (2537) ได้ศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างภาษีศุลกากรและความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ซึ่งจะศึกษาดูว่ารายได้จากภาษีศุลกากรขึ้นอยู่กับความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจหรือไม่ ในการศึกษาใช้การวิเคราะห์เชิงปริมาณโดยใช้สมการเชิงเดียว (Single Equation) ในรูปสมการถดถอยเชิงซ้อน (Multiple regression equation) ด้วยวิธีกำลังสองน้อยที่สุด (Ordinary Least Squares : OLS) ใช้ข้อมูลตั้งแต่ปี พ.ศ. 2513-2535 โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ TSP ผลการศึกษาพบว่าภาษีศุลกากรและความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจมีความสัมพันธ์กันในทางตรงข้าม กล่าวคือ เมื่อประเทศมีการพัฒนาเศรษฐกิจเพิ่มขึ้นการจัดเก็บภาษีศุลกากรทั้งอากรขาเข้าและขาออกจะลดลง โดยอากรขาออกจะลดลงมากกว่าอากรขาเข้า

จากการศึกษาจะพบว่านโยบายการคลังด้านการบริหารรายได้จากภาษีของรัฐบาลไม่ขึ้นอยู่กับภาษีศุลกากรซึ่งเป็นภาษีทางอ้อม อันตรงตามทฤษฎีการพัฒนาเศรษฐกิจ และผู้ศึกษาเสนอว่า แนวโน้มในการจะเปลี่ยนโครงสร้างภาษีจากการพึ่งพาภาษีทางอ้อมมาเป็นภาษีทางตรงน่าจะมีความเป็นไปได้

วรรณภา คล้ายสวน (2540) ศึกษาแหล่งที่มาของความเจริญเติบโตของสาขาเศรษฐกิจหลักในประเทศไทย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ถึงสัดส่วนแหล่งที่มาของความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศไทยและทดสอบการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีใน 2 ช่วงเวลา คือ ช่วงเวลาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2515-2524 และช่วงที่สอง ศึกษาช่วงปี พ.ศ. 2525-2537 และศึกษาความสัมพันธ์ของระดับการเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยี กับอัตราการทดแทนกันระหว่างปัจจัยทุนและปัจจัยแรงงาน โดยใช้สมการการผลิตแบบ Cobb-Douglas ซึ่งผลการศึกษาในช่วงแรกพบว่าแหล่งที่มาของความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจในภาพรวมทั้งประเทศมาจากปัจจัยทุน ร้อยละ 28.28 ปัจจัยแรงงาน ร้อยละ 69.99 และระดับการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี ร้อยละ 1.73 ในสาขาเศรษฐกิจหลัก พบว่ามาจากแหล่งที่มาจากปัจจัยทุนสูงที่สุด คือ สาขาสาธารณูปโภค แหล่งที่มาจากปัจจัยแรงงานสูงที่สุด คือ สาขาเกษตรกรรม และแหล่งที่มาจากระดับการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีสูงที่สุดคือ สาขาอุตสาหกรรม ในช่วงที่สอง พบว่าแหล่งที่มาของความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจในภาพรวมทั้งประเทศมาจากปัจจัยทุน ร้อยละ 57.20 ปัจจัยแรงงาน ร้อยละ 35.73 และระดับการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี ร้อยละ 7.07 ในสาขาเศรษฐกิจหลัก พบว่าแหล่งที่มาจากปัจจัยทุนสูงที่สุดคือ สาขาบริการและอื่น ๆ แหล่งที่มาจากปัจจัยแรงงานและจากระดับการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีสูงที่สุดคือ สาขาเกษตรกรรม ดังนั้นการทดสอบการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีใน 2 ช่วงเวลา พบว่ามีโครงสร้างทางเทคโนโลยีในช่วงที่ศึกษาโดยภาพรวมของทั้งประเทศและสาขาสาธารณูปโภค พบว่ามีระดับการเปลี่ยนแปลงแบบเป็นกลาง ในขณะที่สาขาเกษตรกรรม สาขาอุตสาหกรรมและสาขาบริการอื่น ๆ มีระดับการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีแบบไม่เป็นกลาง โดยเน้นลักษณะการประหยัดแรงงาน

ปิยะ สาขาติ (2540) ได้ทำการศึกษาถึงประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มในประเทศไทย โดยในการศึกษารายได้จากการจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มก่อนที่จะหักคืนภาษี มีแนวโน้มสูงขึ้น ตั้งแต่ปี 2535-2539 แต่อัตราการเพิ่มมีแนวโน้มลดลง และเมื่อพิจารณารายได้หลังจากการหักคืนภาษีมูลค่าเพิ่มพบว่ามีแนวโน้มสูงขึ้น โดยมีอัตราการเพิ่มในปี 2538-2539 ยกเว้นในปี 2537 ที่มีอัตราลดลง ผลการปฏิบัติงานตามแผนการตรวจสอบ 7 แผน พบว่าแผนการตรวจสอบทั้ง 7

แผน มีแนวโน้มไม่เปลี่ยนแปลงมากนัก และส่วนของภาษีมูลค่าเพิ่มที่จัดเก็บได้ เมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนภาษีมูลค่าเพิ่มที่ควรจัดเก็บได้ พบว่ามีแนวโน้มสูงขึ้น

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเจริญเติบโตและการจัดเก็บภาษีอากร พบว่าในการดำเนินนโยบายทางด้านคลังของรัฐบาลโดยการจัดเก็บภาษีอากรเพื่อเป็นรายได้ในอันที่จะนำมาเป็นรายจ่ายเพื่อการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจของประเทศไทย ประสบผลสำเร็จได้ไม่เต็มที่ โดยการใช้มาตรการด้านภาษีบางมาตรการทำให้รัฐบาลจัดเก็บภาษีเพิ่มขึ้นส่งผลต่อความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ แต่บางมาตรการก็ไม่ทำให้รัฐบาลจัดเก็บภาษีได้เพิ่มขึ้น แต่โดยรวมแล้วสัดส่วนในการจัดเก็บภาษีต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นในทิศทางเดียวกับความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศ และผลการจัดเก็บภาษีของกรมสรรพากรของรัฐบาลที่ผ่านมานั้นมีประสิทธิภาพดีขึ้น รวมทั้งโครงสร้างทางด้านภาษีอากรยังมีความเหมาะสมในอันที่จะใช้แก้ไขปัญหาภาวะเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นในขณะนั้น ๆ ได้ ซึ่งส่งผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศให้มีการเจริญเติบโตได้ดีให้ประเทศมีเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ แต่ความสำคัญของการจัดเก็บภาษีอากรของรัฐบาลและภาษีสรรพากรประเภทใดบ้างที่มีบทบาท มีส่วนช่วยส่งเสริมและสนับสนุนกิจกรรมทางด้านเศรษฐกิจของประเทศไทย และภาษีอากรประเภทใดบ้างที่มีความสัมพันธ์กับความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศในทิศทางใด จึงเป็นเรื่องที่ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษา และทราบถึงผลการศึกษา เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ไข ปรับปรุง หรือสนับสนุนให้การทำงานทางด้านจัดเก็บภาษีอากรของรัฐบาล และของกรมสรรพากรให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลให้ตรงกับความต้องการของประเทศให้มากที่สุด ซึ่งจะส่งผลดีต่อความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศไทย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยนี้ต้องการศึกษาถึงความสัมพันธ์ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศในแต่ละสาขาการผลิตที่มีต่อภาษีอากร ภาษีสรรพากร และภาษีสรรพากรประเภทต่าง ๆ ว่ามีความสัมพันธ์กันอย่างไรบ้าง ตลอดจนศึกษาถึงโครงสร้างรายได้ภาษีอากรของประเทศไทย และบทบาทภาษีสรรพากรที่มีต่อความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศไทย

1. แหล่งข้อมูล

สำหรับแหล่งข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้จะใช้ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data) แบบอนุกรมเวลาเป็นข้อมูลการจัดเก็บภาษีอากร ภาษีสรรพากร ภาษีสรรพสามิต ภาษีศุลกากร ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ และผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศในแต่ละสาขาการผลิตต่าง ๆ รวมทั้งข้อมูลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ในระหว่างปี พ.ศ. 2493-2544 เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลทางเศรษฐกิจต่างๆ ของประเทศไทย จากหน่วยงานราชการที่ได้รวบรวมไว้ ได้แก่ กระทรวงการคลัง กรมสรรพากร สำนักงานสถิติแห่งชาติ สำนักงานประมาณ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ กรมบัญชีกลาง ธนาคารแห่งประเทศไทย ตลอดจนข้อมูลทางสถิติและเอกสารงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยนี้ผู้วิจัยได้ใช้ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data) แบบอนุกรมเวลา ในระหว่างปี พ.ศ. 2493-2544

2.1 รูปแบบการวิจัย

2.1.1 การวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) เป็นการศึกษาถึงโครงสร้างรายได้จากการจัดเก็บภาษีอากรของรัฐบาล ตลอดจนทิศทางและแนวโน้มของการจัดเก็บภาษีอากรของรัฐบาลที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบัน

2.1.2 การวิเคราะห์เชิงปริมาณ (Quantitative Analysis) โดยการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) โดยใช้ ข้อมูลทุติยภูมิ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2513 - 2544

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงการคลัง กรมสรรพากร กรมสรรพสามิต กรมศุลกากร สำนักงานประมาณวารสารทางวิชาการและเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งการศึกษานี้จะใช้ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data) แบบอนุกรมเวลา ในระหว่างปี พ.ศ. 2493-2544

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลจะแบ่งการศึกษาออกเป็น 3 ส่วน คือ

ส่วนที่หนึ่ง ศึกษาถึงความสัมพันธ์ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ และผลิตภัณฑ์มวลรวมสาขาการผลิตกับรายได้ภาษีอากร ภาษีสรรพากร และภาษีสรรพากรประเภทต่าง ๆ

ส่วนที่สอง ศึกษาถึงภาษีอากรกับกระบวนการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทย

ส่วนที่สาม ศึกษาถึงบทบาทของภาษีสรรพากรต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทย

4.1 ในการวิเคราะห์จะใช้การวิเคราะห์โดยวิธีสถิติพรรณนา ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) กับข้อมูลประเภทที่เป็นกลุ่มหรือค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ค่าสูงสุด (Maximum) หรือค่าต่ำสุด (Minimum)

4.2 ในการวิเคราะห์เกี่ยวกับภาษีอากร กับกระบวนการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทย จะพิจารณาว่าโครงสร้างภาษีของประเทศมีการเปลี่ยนแปลงไปเพียงใด สำหรับในช่วงระยะเวลาตั้งแต่ปี 2493 - 2544 โดยคำนวณและเปรียบเทียบตัวเลขร้อยละของรายรับจากภาษีสรรพากรกับรายได้ทั้งหมด และตัวเลขร้อยละรายรับของภาษีสรรพากรประเภทต่าง ๆ กับรายได้ทั้งหมดว่ามีสัดส่วนเป็นอย่างไร และเปรียบเทียบต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศว่ามีสัดส่วนเพิ่มขึ้นเล็กน้อยเพียงใด

4.3 การวิเคราะห์เชิงปริมาณ โดยใช้สมการถดถอยเชิงพหุคูณ ข้อมูลที่ใช้เป็นข้อมูลอนุกรมเวลาระหว่างปี พ.ศ. 2513 - 2543 และคำนวณค่าสัมประสิทธิ์สมการถดถอยเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตามว่ามีความสัมพันธ์กันอย่างไร โดยใช้คอมพิวเตอร์ใน

การประมวลผลข้อมูลด้วยโปรแกรม SPSS

4.4 ขั้นตอนการดำเนินการ

4.4.1 บันทึกข้อมูลการจัดเก็บภาษีอากรของรัฐบาล ของกรมสรรพากร และข้อมูลผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศไทย และข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

4.4.2 เขียนคำสั่งตามที่ต้องการวิเคราะห์

4.4.3 ประมวลผลข้อมูลที่ได้จากคำสั่งมาแปรผลการวิเคราะห์

4.5 กรอบแนวคิดในการศึกษา

ในการศึกษาครั้งนี้ได้กำหนดให้มีตัวแปรอิสระ และตัวแปรตาม ดังนี้ คือ

4.5.1 ตัวแปรตาม

1) รายได้ของรัฐบาลจากภาษีอากร ซึ่งได้แก่รายได้จากกรมสรรพากร
กรมศุลกากร กรมสรรพสามิต

2) รายได้จากภาษีสรรพากร

3) รายได้จากภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

4) รายได้จากภาษีเงินได้นิติบุคคล

5) รายได้จากภาษีการค้า

6) รายได้จากภาษีมูลค่าเพิ่ม

7) รายได้จากภาษีธุรกิจเฉพาะ

4.5.2 ตัวแปรอิสระ

1) ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ

2) ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศของสินค้าสาขาการเกษตรกรรม

3) ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศของสินค้าสาขาเหมืองแร่และย่อยหิน

4) ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศของสินค้าสาขาอุตสาหกรรม

5) ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศของสินค้าสาขาการก่อสร้าง

6) ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศของสินค้าสาขาไฟฟ้าและประปา

7) ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศของสินค้าสาขาการคมนาคมขนส่ง

8) ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศของสินค้าสาขาการค้าส่งและการค้าปลีก

9) ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศของสินค้าสาขาการเงินการธนาคาร

10) ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศของสินค้าสาขาที่อยู่อาศัย

11) ผลผลิตทั้งหมดรวมในประเทศของสินค้าสาขาการบริหารราชการแผ่นดิน

12) ผลผลิตทั้งหมดรวมในประเทศของสินค้าสาขาการบริการ

4.6 แบบจำลองที่ใช้ในการวิจัย

ในการหาความสัมพันธ์ผลผลิตทั้งหมดรวมในประเทศ ในแต่ละสาขาการผลิตที่มีต่อภาษีอากร ภาษีสรรพากร และภาษีสรรพากรประเภทต่าง ๆ ว่ามีความสัมพันธ์กันอย่างไรบ้าง ซึ่งผู้วิจัยจะนำตัวแปรที่คาดว่าจะมีผลกระทบต่อการจัดเก็บภาษีอากรมาใช้วิเคราะห์เพื่อหาสมการที่เหมาะสม โดยการนำตัวแปรที่ผู้วิจัยคาดว่าจะมีความสัมพันธ์กับการจัดเก็บภาษีอากร มาทำการคัดเลือกเข้าสมการถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS (Statistical Packages for the Social Science) โดยวิธี Step wise ซึ่งสามารถนำตัวแปรต่าง ๆ มาเขียนให้อยู่ในรูปฟังก์ชันทางคณิตศาสตร์ ได้ ดังนี้

$$4.6.1 \text{ กรณีที่ } 1 \quad R_{tt} = F(GDP_i)$$

โดยที่ รายได้จากภาษีอากร(R_{tt})ของรัฐบาล จะขึ้นอยู่กับผลผลิตทั้งหมดรวมในประเทศ(GDP_i) และ ผลผลิตทั้งหมดรวมในประเทศในแต่ละสาขาการผลิต

$$4.6.2 \text{ กรณีที่ } 2 \quad R_{tr} = F(GDP_i)$$

โดยที่ รายได้จากภาษีสรรพากร(R_{tr}) ของรัฐบาล และภาษีสรรพากรในแต่ละประเภท จะขึ้นอยู่กับผลผลิตทั้งหมดรวมในประเทศ(GDP_i) และผลผลิตทั้งหมดรวมในประเทศในแต่ละสาขาการผลิต

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำแบบจำลองทางเศรษฐมิติเพื่อใช้ในการวิเคราะห์ต่อไป โดยใช้แบบจำลองสมการในรูป Linear และสมการในรูป Double log-linear ในการวิเคราะห์ข้อมูล และทดสอบความเหมาะสมของแบบจำลองในการนำมาใช้ในการศึกษา ดังนี้

แบบจำลองที่ 1 แบบจำลองของสมการ แบบ Linear

$$R_{tt} = \beta_0 + \beta_1 X_1 + \beta_2 X_2 + \beta_3 X_3 + \beta_n X_n + \dots \dots \dots (1)$$

แบบจำลองที่ 2 แบบจำลองของสมการ แบบ Double log – linear

$$\ln(R_{tt}) = \beta_0 + \beta_1 \ln X_1 + \beta_2 \ln X_2 + \beta_3 \ln X_3 + \beta_n \ln X_n + \dots \dots \dots (2)$$

การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างรายได้ภาษีอากร(Rtt)ของรัฐบาล และรายได้จากภาษีสรรพากร(Rtr) ของรัฐบาลว่ามีความสัมพันธ์อย่างไรกับผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศและผลิตภัณฑ์มวลรวมในแต่ละสาขาการผลิต จะทำการวิเคราะห์ใน 7 กรณี คือ

1) ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศและสาขาการผลิตต่าง ๆ มีความสัมพันธ์กับรายได้ภาษีอากรของรัฐบาลอย่างไร

2) ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศและสาขาการผลิตต่าง ๆ มีความสัมพันธ์กับรายได้ภาษีสรรพากรอย่างไร

3) ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศและสาขาการผลิตต่าง ๆ มีความสัมพันธ์กับรายได้ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาอย่างไร

4) ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศและสาขาการผลิตต่าง ๆ มีความสัมพันธ์กับรายได้ภาษีเงินได้นิติบุคคลอย่างไร

5) ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศและสาขาการผลิตต่าง ๆ มีความสัมพันธ์กับรายได้ภาษีการค้าอย่างไร

6) ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศและสาขาการผลิตต่าง ๆ มีความสัมพันธ์กับรายได้ภาษีมูลค่าเพิ่มอย่างไร

7) ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศและสาขาการผลิตต่าง ๆ มีความสัมพันธ์กับรายได้จากภาษีธุรกิจเฉพาะอย่างไร

ซึ่งจากความสัมพันธ์ดังกล่าวสามารถนำมาเขียนให้อยู่ในรูปฟังก์ชันทางคณิตศาสตร์ได้ดังนี้

แบบจำลองที่ 1

$$R_{tt} = a_0 + a_1 \text{gdp} + a_2 X_a + a_3 X_{\text{mining}} + a_4 X_m + a_5 X_c + a_6 X_{\text{ele}} + a_7 X_t + a_8 X_w + a_9 X_b + a_{10} X_o + a_{11} X_{\text{public}} + a_{12} X_s \dots\dots\dots(1.1)$$

$$R_{tr} = b_0 + b_1 \text{gdp} + b_2 X_a + b_3 X_{\text{mining}} + b_4 X_m + b_5 X_c + b_6 X_{\text{ele}} + b_7 X_t + b_8 X_w + b_9 X_b + b_{10} X_o + b_{11} X_{\text{public}} + b_{12} X_s \dots\dots\dots(1.2)$$

$$R_{pi} = c_0 + c_1 \text{gdp} + c_2 X_a + c_3 X_{\text{mining}} + c_4 X_m + c_5 X_c + c_6 X_{\text{ele}} + c_7 X_t + c_8 X_w + c_9 X_b + c_{10} X_o + c_{11} X_{\text{public}} + c_{12} X_s \dots\dots\dots(1.3)$$

$$R_{co} = d_0 + d_1 \text{gdp} + d_2 X_a + d_3 X_{\text{mining}} + d_4 X_m + d_5 X_c + d_6 X_{\text{ele}} + d_7 X_t + d_8 X_w + d_9 X_b + d_{10} X_o + d_{11} X_{\text{public}} + d_{12} X_s \dots\dots\dots(1.4)$$

$$\begin{aligned} \text{Rsale} = & e_0 + e_1 \text{gdp} + e_2 \text{Xa} + e_3 \text{Xmining} + e_4 \text{Xm} + e_5 \text{Xc} + e_6 \text{Xe} + e_7 \text{Xt} + e_8 \text{Xw} + e_9 \text{Xb} + \\ & e_{10} \text{Xo} + e_{11} \text{Xpublic} + e_{12} \text{Xs} \dots\dots\dots(1.5) \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} \text{Rvat} = & f_0 + f_1 \text{gdp} + f_2 \text{Xa} + f_3 \text{Xmining} + f_4 \text{Xm} + f_5 \text{Xc} + f_6 \text{Xe} + f_7 \text{Xt} + f_8 \text{Xw} + f_9 \text{Xb} + \\ & f_{10} \text{Xo} + f_{11} \text{Xpublic} + f_{12} \text{Xs} \dots\dots\dots(1.6) \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} \text{Rsbt} = & g_0 + g_1 \text{gdp} + g_2 \text{Xa} + g_3 \text{Xmining} + g_4 \text{Xm} + g_5 \text{Xc} + g_6 \text{Xe} + g_7 \text{Xt} + g_8 \text{Xw} + g_9 \text{Xb} + \\ & g_{10} \text{Xo} + g_{11} \text{Xpublic} + g_{12} \text{Xs} \dots\dots\dots(1.7) \end{aligned}$$

แบบจำลองที่ 2

$$\begin{aligned} \ln(\text{Rtt}) = & a_0 + a_1 \ln(\text{gdp}) + a_2 \ln(\text{Xa}) + a_3 \ln(\text{Xmining}) + a_4 \ln(\text{Xm}) + a_5 \ln(\text{Xc}) + a_6 \ln(\text{Xe}) + \\ & a_7 \ln(\text{Xt}) + a_8 \ln(\text{Xw}) + a_9 \ln(\text{Xb}) + a_{10} \ln(\text{Xo}) + a_{11} \ln(\text{Xpublic}) + a_{12} \ln(\text{Xs}) \dots\dots\dots(2.1) \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} \ln(\text{Rtr}) = & b_0 + b_1 \ln(\text{gdp}) + b_2 \ln(\text{Xa}) + b_3 \ln(\text{Xmining}) + b_4 \ln(\text{Xm}) + b_5 \ln(\text{Xc}) + b_6 \ln(\text{Xe}) + \\ & b_7 \ln(\text{Xt}) + b_8 \ln(\text{Xw}) + b_9 \ln(\text{Xb}) + b_{10} \ln(\text{Xo}) + b_{11} \ln(\text{Xpublic}) + b_{12} \ln(\text{Xs}) \dots\dots\dots(2.2) \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} \ln(\text{Rpi}) = & c_0 + c_1 \ln(\text{gdp}) + c_2 \ln(\text{Xa}) + c_3 \ln(\text{Xmining}) + c_4 \ln(\text{Xm}) + c_5 \ln(\text{Xc}) + c_6 \ln(\text{Xe}) + \\ & c_7 \ln(\text{Xt}) + c_8 \ln(\text{Xw}) + c_9 \ln(\text{Xb}) + c_{10} \ln(\text{Xo}) + c_{11} \ln(\text{Xpublic}) + c_{12} \ln(\text{Xs}) \dots\dots\dots(2.3) \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} \ln(\text{Rco}) = & d_0 + d_1 \ln(\text{gdp}) + d_2 \ln(\text{Xa}) + d_3 \ln(\text{Xmining}) + d_4 \ln(\text{Xm}) + d_5 \ln(\text{Xc}) + d_6 \ln(\text{Xe}) + \\ & d_7 \ln(\text{Xt}) + d_8 \ln(\text{Xw}) + d_9 \ln(\text{Xb}) + d_{10} \ln(\text{Xo}) + d_{11} \ln(\text{Xpublic}) + d_{12} \ln(\text{Xs}) \dots\dots\dots(2.4) \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} \ln(\text{Rsale}) = & e_0 + e_1 \ln(\text{gdp}) + e_2 \ln(\text{Xa}) + e_3 \ln(\text{Xmining}) + e_4 \ln(\text{Xm}) + e_5 \ln(\text{Xc}) + e_6 \ln(\text{Xe}) + \\ & e_7 \ln(\text{Xt}) + e_8 \ln(\text{Xw}) + e_9 \ln(\text{Xb}) + e_{10} \ln(\text{Xo}) + e_{11} \ln(\text{Xpublic}) + e_{12} \ln(\text{Xs}) \dots\dots\dots(2.5) \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} \ln(\text{Rvat}) = & f_0 + f_1 \ln(\text{gdp}) + f_2 \ln(\text{Xa}) + f_3 \ln(\text{Xmining}) + f_4 \ln(\text{Xm}) + f_5 \ln(\text{Xc}) + f_6 \ln(\text{Xe}) + \\ & f_7 \ln(\text{Xt}) + f_8 \ln(\text{Xw}) + f_9 \ln(\text{Xb}) + f_{10} \ln(\text{Xo}) + f_{11} \ln(\text{Xpublic}) + f_{12} \ln(\text{Xs}) \dots\dots\dots(2.6) \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} \ln(\text{Rsbt}) = & g_0 + g_1 \ln(\text{gdp}) + g_2 \ln(\text{Xa}) + g_3 \ln(\text{Xmining}) + g_4 \ln(\text{Xm}) + g_5 \ln(\text{Xc}) + g_6 \ln(\text{Xe}) + \\ & g_7 \ln(\text{Xt}) + g_8 \ln(\text{Xw}) + g_9 \ln(\text{Xb}) + g_{10} \ln(\text{Xo}) + g_{11} \ln(\text{Xpublic}) + g_{12} \ln(\text{Xs}) \dots\dots\dots(2.7) \end{aligned}$$

โดยกำหนดให้

Rtt = รายได้จากภาษีอากรของรัฐบาล

Rtr = รายได้จากภาษีสรรพากร

Rpi = รายได้จากภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

Rco = รายได้จากภาษีเงินได้นิติบุคคล

Rsale	=	รายได้จากภาษีการค้า
Rvat	=	รายได้จากภาษีมูลค่าเพิ่ม
Rsb	=	รายได้จากภาษีธุรกิจเฉพาะ
Gdp	=	ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ
Xa	=	ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศของสินค้าสาขาการเกษตรกรรม
Xminig	=	ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศของสินค้าสาขาเหมืองแร่และขุดหิน
Xm	=	ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศของสินค้าสาขาอุตสาหกรรม
Xc	=	ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศของสินค้าสาขาการก่อสร้าง
Xele	=	ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศของสินค้าสาขาไฟฟ้าและประปา
Xt	=	ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศของสินค้าสาขาการคมนาคมขนส่ง
Xw	=	ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศของสินค้าสาขาการค้าส่งและการค้าปลีก
Xb	=	ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศของสินค้าสาขาเงินการธนาคาร
Xo	=	ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศของรวมสินค้าสาขาที่อยู่อาศัย
Xpublic	=	ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศของสินค้าสาขาบริหารราชการแผ่นดิน
Xs	=	ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศของสินค้าสาขาการบริการ

เมื่อผู้วิจัยนำตัวแปรต่างดังกล่าวมาทำการคัดเลือกเข้าสมการ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS (Statistical Packages for the Social Science) โดยวิธี Stepwise เพื่อทดสอบหาแบบจำลองที่เหมาะสม โดยใช้หลักเกณฑ์ในการพิจารณาแบบจำลอง จากความสามารถในการพยากรณ์และจากค่าสถิติต่าง ๆ ดังนี้

1. เครื่องหมายของสัมประสิทธิ์ ซึ่งควรจะเป็นไปตามทฤษฎีหรือสอดคล้องกับทฤษฎี
2. ค่า R^2 ซึ่งเป็นค่าที่ใช้ในการอธิบายว่าสมการที่สร้างขึ้นมานั้น มีความเหมาะสมกับข้อมูลหรือไม่เพียงใด โดยค่า R^2 จะใช้ในการอธิบายค่าของตัวแปรอิสระที่มีต่อตัวแปรตามในรูปร้อยละ และผลที่ได้ถ้ามีค่าเข้าใกล้ร้อยละ 100 มากเท่าใด แสดงว่าตัวแปรอิสระสามารถอธิบายค่าของตัวแปรตามได้มากเท่านั้น

3. ค่า F – Statistics เป็นค่าที่ใช้ในการตรวจสอบความสัมพันธ์กัน หรือความเป็นเหตุเป็นผลของตัวแปรอิสระทุกตัวในสมการในกรณีที่มีตัวแปรอิสระมากกว่า 1 ตัวขึ้นไป โดยพิจารณาจากค่า F – test ซึ่ง ค่า F – test ที่ดีจะมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 ขึ้นไป หมายความว่าค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรอิสระอย่างน้อย 1 ตัว จะมีค่าไม่เท่ากับศูนย์ ซึ่งแสดงว่าตัวแปรอิสระสามารถนำมาอธิบายตัวแปรตามได้

4. ค่า t – Statistics เป็นค่าที่ใช้ในการตรวจสอบความสัมพันธ์กัน หรือความเป็นเหตุเป็นผลของตัวแปรอิสระแต่ละตัวในสมการ ในเมื่อค่า F – test มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ แสดงว่าตัวแปรอิสระอย่างน้อย 1 ตัว สามารถนำมาอธิบายค่าตัวแปรตามได้ ซึ่งจะเป็นตัวแปรใดนั้นสามารถจะพิจารณาได้จากค่า t – test โดยผลของ t – test จะต้องมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ขึ้นไป

5. วิธีการทดสอบ เดอร์บิน-วัตสัน (Durbin – Watson test : D.W.) เป็นค่าสถิติที่ใช้ในการทดสอบความเป็นอิสระกันของค่าคลาดเคลื่อน เพื่อตรวจสอบว่าตัวคลาดเคลื่อนเป็นอิสระกันหรือไม่ โดยพิจารณาค่าสถิติที่ได้เปรียบเทียบกับค่าวิกฤตที่เป็นค่าต่ำสุด และค่าสูงสุดที่ปิดจากตารางค่าสถิติเดอร์บิน-วัตสัน เมื่อกำหนดระดับนัยสำคัญที่ต้องการ เมื่อทราบจำนวนตัวอย่าง จำนวนตัวแปรอิสระ แล้วนำผลที่ได้มาสรุปผล

หลังจากที่ได้ทำการทดสอบข้อมูลเพื่อหาแบบจำลองที่เหมาะสม โดยการพิจารณาจากค่าสถิติต่างๆ ดังกล่าวจนได้สมการที่เหมาะสมกับข้อมูลและจุดประสงค์ในการวิจัยที่ต้องการแล้ว และจากการทดสอบพบว่าแบบจำลองที่ 1 เมื่อผู้วิจัยนำตัวแปรต่าง ๆ เข้าสู่สมการแล้ว ผลที่ได้เกิดปัญหาตัวแปรอิสระ และตัวคลาดเคลื่อน มีความสัมพันธ์กัน ถึงแม้ว่าผู้วิจัยจะแก้ปัญหที่เกิดขึ้นแล้ว สมการก็ยังได้ค่าสถิติที่ไม่เหมาะสมตามต้องการ ส่วนแบบจำลองที่ 2 เมื่อผู้วิจัยนำตัวแปรต่าง ๆ เข้าสู่สมการแล้ว ผลที่ได้เกิดปัญหาตัวแปรอิสระ และตัวคลาดเคลื่อน มีความสัมพันธ์กัน และเมื่อผู้วิจัยแก้ปัญหที่เกิดขึ้นแล้ว พบว่าสมการได้ค่าสถิติที่เหมาะสมตามวัตถุประสงค์และมีความเหมาะสมกับข้อมูลที่ใช้ ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้นำแบบจำลองที่ 2 ไปใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

สรุปแบบจำลองที่ใช้ในการวิจัย

$$\ln(Rtt) = \beta_0 + \beta_1 \ln X_1 + \beta_2 \ln X_2 + \beta_3 \ln X_3 + \beta_n \ln X_n + \dots$$

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยนี้เป็นการวิจัยโดยใช้ข้อมูลทุติยภูมิ เก็บรวบรวมจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจะแบ่งการผลการวิเคราะห์ออกเป็น 3 ส่วน คือ

ส่วนที่หนึ่ง ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ และผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศของสาขาการผลิตต่าง ๆ กับรายได้ภาษีอากร รายได้ภาษีสรรพากร และรายได้ภาษีสรรพากรแต่ละประเภท

ส่วนที่สอง ผลการวิเคราะห์โครงสร้างรายได้ภาษีอากรกับกระบวนการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทย

ส่วนที่สาม ผลการวิเคราะห์บทบาทของภาษีสรรพากรต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทย

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนที่หนึ่ง : การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศและผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศของสาขาการผลิตต่าง ๆ กับรายได้ภาษีอากร รายได้ภาษีสรรพากร และรายได้ภาษีสรรพากรแต่ละประเภท

1.1.1 การวิเคราะห์เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ และผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศของสาขาการผลิตต่าง ๆ ต่อรายได้ภาษีอากรของรัฐบาล ในส่วนนี้จะแยกพิจารณาเป็น 2 กรณี คือ

กรณีที่หนึ่ง ศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ และผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศของสาขาการผลิตต่าง ๆ ต่อรายได้ภาษีอากรของรัฐบาล

กรณีที่สอง ศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ และผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศของสาขาการผลิตต่าง ๆ ต่อภาษีสรรพากร และภาษีสรรพากรแต่ละประเภท ได้แก่ ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ภาษีเงินได้นิติบุคคล ภาษีการค้า ภาษีมูลค่าเพิ่ม และภาษีธุรกิจเฉพาะว่าผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศของสาขาการผลิตใดจะส่งผลกระทบต่อการจัด

เก็บรายได้ภาษีอากร ภาษีสรรพากรซึ่งจะส่งผลกระทบต่อรายได้ของรัฐบาลในการนำไปใช้จ่ายเพื่อการพัฒนาประเทศต่อไป ในส่วนของผลการวิเคราะห์จะแบ่งเป็น 7 กรณี ดังนี้

1) **กรณีที่ 1** ศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศของสาขาการผลิตต่าง ๆ ต่อรายได้ภาษีอากรของรัฐบาลโดยจะศึกษาในช่วงปี 2513 – 2543 รวม 30 ปี ในการวิเคราะห์ใช้สมการที่ 2.1

$$\ln(R_{tt}) = a_0 + a_1 \ln(\text{gdp}) + a_2 \ln(X_a) + a_3 \ln(X_{\text{mining}}) + a_4 \ln(X_m) + a_5 \ln(X_c) + a_6 \ln(X_{\text{ele}}) + a_7 \ln(X_t) + a_8 \ln(X_w) + a_9 \ln(X_b) + a_{10} \ln(X_o) + a_{11} \ln(X_{\text{public}}) + a_{12} \ln(X_s) \dots (2.1)$$

ผลการวิเคราะห์

$$\ln(R_{tt}) = 1.313 + 0.668 \ln(X_b) + 0.247 \ln(X_m)$$

(1.717)**   (2.069)*   (6.271)*

$$R^2 = 0.876$$

$$\bar{R}^2 = 0.865$$

$$F\text{-tatic} = 84.43$$

$$D.W. = 2.215$$

โดยที่ * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

โดยที่ ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.10

จากสมการถดถอยที่ประมาณค่าได้ พบว่ารายรับจากภาษีอากรในประเทศจะเพิ่มขึ้นเมื่อผลิตภัณฑ์มวลรวมของสาขาการเงินการธนาคาร และสาขาอุตสาหกรรมเพิ่มขึ้น โดยมีค่าความยืดหยุ่นเท่ากับ 0.668 และ 0.247 ตามลำดับ ซึ่งแสดงว่า เมื่อผลิตภัณฑ์มวลรวมสาขาการเงินการธนาคารเพิ่มขึ้นร้อยละ 1 ทำให้การจัดเก็บภาษีอากรเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.668 เมื่อกำหนดให้ตัวแปรอื่น ๆ คงที่ หรือเมื่อผลิตภัณฑ์มวลรวมสาขาอุตสาหกรรมเพิ่มขึ้นร้อยละ 1 ทำให้การจัดเก็บภาษีอากรเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.247 เมื่อกำหนดให้ตัวแปรอื่น ๆ คงที่

จากสมการที่คำนวณได้ สัมประสิทธิ์ของค่าคงที่มีค่าไม่เท่ากับศูนย์ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 90 สัมประสิทธิ์ของตัวแปรอิสระมีค่าไม่เท่ากับศูนย์ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ในขณะที่ค่า $R^2 = 0.876$ และ $\bar{R}^2 = 0.865$ แสดงว่าสมการที่ประมาณค่าได้สามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลง

แปลงของค่าตัวแปรตามได้ร้อยละ 88 ซึ่งถือว่าอยู่ในเกณฑ์ดี แสดงว่าตัวแปรตามและตัวแปรอิสระ มีความสัมพันธ์กัน

ค่า $F = 84.430$ และ $\text{Sig.}F = 0.000$ ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 แสดงว่าสมการถดถอยที่ได้ดีพอใช้ และเส้นการถดถอยของสมการที่ประมาณได้ใกล้เคียงกับเส้นการถดถอยของตัวอย่าง

การพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ จากค่า VIF ของตัวแปรอิสระ X_b และ X_m มีค่าเท่ากับ 2.636 ซึ่งน้อยกว่า 10 แสดงว่าตัวแปรอิสระไม่มีความสัมพันธ์

เมื่อพิจารณาจากค่า Durbin Watson (D.W.) เพื่อทดสอบปัญหาตัวคลาดเคลื่อนมีความสัมพันธ์กัน โดยตั้งสมมติฐานหลักว่า ตัวคลาดเคลื่อนไม่มีความสัมพันธ์กัน และสมมติฐานรองตัวคลาดเคลื่อนมีความสัมพันธ์กัน พบว่าสมการได้ค่า $D.W. = 2.215$ ซึ่งตกอยู่ในพื้นที่ยอมรับสมมติฐานหลัก ทำให้สรุปได้ว่าตัวคลาดเคลื่อนไม่มีความสัมพันธ์กัน

2) กรณีที่ 2 ศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศของสาขาการผลิตต่าง ๆ ที่มีต่อภาษีสรรพากร และภาษีสรรพากรแต่ละประเภท ซึ่งประกอบด้วย ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ภาษีเงินได้นิติบุคคล ภาษีการค้า ภาษีมูลค่าเพิ่ม และภาษีธุรกิจเฉพาะ ผลการวิเคราะห์ปรากฏดังนี้

(1) ความสัมพันธ์ระหว่างผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศของสาขาการผลิตต่าง ๆ ต่อภาษีสรรพากร โดยจะศึกษาช่วงปี 2514 - 2543 รวม 30 ปี ซึ่งในการวิเคราะห์ใช้สมการที่ 2.2

$$\ln(R_{tr}) = b_0 + b_1 \ln(\text{gdp}) + b_2 \ln(X_a) + b_3 \ln(X_{\text{minig}}) + b_4 \ln(X_m) + b_5 \ln(X_c) + b_6 \ln(X_{\text{ele}}) + b_7 \ln(X_t) + b_8 \ln(X_w) + b_9 \ln(X_b) + b_{10} \ln(X_o) + b_{11} \ln(X_{\text{public}}) + b_{12} \ln(X_s) \dots (2.2)$$

ผลการวิเคราะห์

$$\ln(R_{tr}) = -2.835 + 0.168 \ln(X_{\text{minig}}) + 0.559 \ln(X_c) + 0.575 \ln(X_w)$$

(-3.618)*   (2.358)*   (8.523)*   (5.404)*

$$R^2 = 0.925$$

$$\overline{R}^2 = 0.917$$

$$F\text{-taticistic} = 107.49$$

$$D.W. = 2.187$$

โดยที่ * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

จากสมการถดถอยที่ประมาณค่าได้พบว่ารายรับจากภาษีสรรพากรในประเทศจะเพิ่มขึ้น เมื่อผลิตภัณฑ์มวลรวมของสาขาเหมืองแร่และย่อยหิน สาขาการก่อสร้าง และสาขาการค้าส่ง และการค้าปลีกเพิ่มขึ้น โดยมีค่าความยืดหยุ่นเท่ากับ 0.168, 0.559 และ 0.575 ตามลำดับ ซึ่งแสดงว่าเมื่อผลิตภัณฑ์มวลรวมของสาขาเหมืองแร่และย่อยหิน, สาขาการก่อสร้าง และสาขาการค้าส่งและการค้าปลีกเพิ่มขึ้นร้อยละ 1 จะทำให้การจัดเก็บภาษีสรรพากรเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.168, 0.559 และ 0.575 ตามลำดับ เมื่อกำหนดให้ตัวแปรอื่น ๆ คงที่

จากสมการที่คำนวณ สัมประสิทธิ์ของค่าคงที่มีค่าไม่เท่ากับศูนย์ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ในขณะที่ค่า $R^2 = 0.925$ และ ค่า $\bar{R}^2 = 0.917$ แสดงว่าสมการที่ประมาณค่าได้สามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงค่าตัวแปรตามได้ร้อยละ 93 ซึ่งถือว่าอยู่ในเกณฑ์ดี แสดงว่าตัวแปรตามและตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์กัน

ค่า $F = 107.49$ และ $\text{Sig.F} = 0.000$ ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 แสดงว่าสมการถดถอยที่ได้อยู่ในเกณฑ์ดี และเส้นการถดถอยของสมการที่ประมาณได้ใกล้เคียงกับเส้นการถดถอยของตัวอย่าง

การพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ จากค่า VIF ของตัวแปรอิสระ X_{mining} , X_c และ X_w มีค่าเท่ากับ 1.619, 1.552 และ 1.863 ตามลำดับ ซึ่งน้อยกว่า 10 แสดงว่าตัวแปรอิสระไม่มีความสัมพันธ์

เมื่อพิจารณาจากค่า Durbin Watson (D.W.) เพื่อทดสอบปัญหาตัวคลาดเคลื่อนมีความสัมพันธ์กัน โดยตั้งสมมติฐานหลักว่า ตัวคลาดเคลื่อนไม่มีความสัมพันธ์กัน และสมมติฐานรองตัวคลาดเคลื่อนมีความสัมพันธ์กัน พบว่าสมการได้ค่า $D.W. = 2.187$ ซึ่งตกอยู่ในพื้นที่ยอมรับสมมติฐานหลัก ทำให้สรุปได้ว่าตัวคลาดเคลื่อนไม่มีความสัมพันธ์กัน

(2) ศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศของสาขาการผลิตต่าง ๆ ต่อภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา โดยจะศึกษาในช่วงปี 2514 – 2543 ซึ่งในการวิเคราะห์ใช้สมการที่ 2.3

$$\ln(R_{\text{pi}}) = c_0 + c_1 \ln(\text{gdp}) + c_2 \ln(X_a) + c_3 \ln(X_{\text{mining}}) + c_4 \ln(X_m) + c_5 \ln(X_c) + c_6 \ln(X_{\text{ele}}) + c_7 \ln(X_t) + c_8 \ln(X_w) + c_9 \ln(X_b) + c_{10} \ln(X_o) + c_{11} \ln(X_{\text{public}}) + c_{12} \ln(X_s) \dots (2.3)$$

ผลการวิเคราะห์

$$\ln(R_{pi}) = -5.335 + 1.073\ln(X_o) + 0.459\ln(X_s)$$

$$(-4.747)^* \quad (4.581)^* \quad (5.536)^*$$

$$R^2 = 0.839$$

$$\bar{R}^2 = 0.827$$

$$F\text{-taticistic} = 67.907$$

$$D.W. = 1.830$$

โดยที่ * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญที่ 0.05

จากสมการถดถอยที่ประมาณค่าได้พบว่ารายรับจากภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในประเทศไทยจะเพิ่มขึ้น เมื่อผลิตภัณฑ์มวลรวมของสาขาที่อยู่อาศัย และสาขาการบริการเพิ่มขึ้น โดยมีค่าความยืดหยุ่นเท่ากับ 1.073 และ 0.459 ตามลำดับ ซึ่งแสดงว่าเมื่อผลิตภัณฑ์มวลรวมของสาขาที่อยู่อาศัย และสาขาการบริการเพิ่มขึ้นร้อยละ 1 จะทำให้การจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นร้อยละ 1.073 และ 0.459 ตามลำดับ เมื่อกำหนดให้ตัวแปรอื่น ๆ คงที่

จากสมการที่คำนวณ สัมประสิทธิ์ของค่าคงที่มีค่าไม่เท่ากับศูนย์ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ในขณะที่ค่า $R^2 = 0.839$ และ $\bar{R}^2 = 0.827$ แสดงว่าสมการที่ประมาณค่าได้สามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงของค่าตัวแปรตามได้ร้อยละ 84 ซึ่งถือว่าอยู่ในเกณฑ์ดี แสดงว่าตัวแปรตามและตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์กัน

ค่า $F = 67.907$ และ $\text{Sig.F} = 0.000$ ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 แสดงว่าสมการถดถอยที่ได้อยู่ในเกณฑ์ดี และเส้นการถดถอยของสมการที่ประมาณได้ใกล้เคียงกับเส้นการถดถอยของตัวอย่าง

การพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ จากค่า VIF ของตัวแปรอิสระ X_o และ X_s มีค่าเท่ากับ 2.935 และ 2.935 ตามลำดับ ซึ่งน้อยกว่า 10 แสดงว่า ตัวแปรอิสระไม่มีความสัมพันธ์

เมื่อพิจารณาจากค่า Durbin Watson (D.W.) เพื่อทดสอบปัญหาตัวคลาดเคลื่อนมีความสัมพันธ์กัน โดยตั้งสมมติฐานหลักว่า ตัวคลาดเคลื่อนไม่มีความสัมพันธ์กัน และสมมติฐานรอง

ตัวคลาดเคลื่อนมีความสัมพันธ์กัน พบว่าสมการได้ค่า D.W. = 1.830 ซึ่งตกอยู่ในพื้นที่ยอมรับสมมติฐานหลัก ทำให้สรุปได้ว่าตัวคลาดเคลื่อนไม่มีความสัมพันธ์กัน

(3) ศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศของสาขาการผลิตต่าง ๆ ต่อภาษีเงินได้นิติบุคคลโดยจะศึกษาในช่วงปี 2514 – 2543 รวม 30 ปี ซึ่งในการวิเคราะห์ใช้สมการที่ 2.4

$$\ln(Rco) = d_0 + d_1 \ln(gdp) + d_2 \ln(Xa) + d_3 \ln(Xmining) + d_4 \ln(Xm) + d_5 \ln(Xc) + d_6 \ln(Xele) + d_7 \ln(Xt) + d_8 \ln(Xw) + d_9 \ln(Xb) + d_{10} \ln(Xo) + d_{11} \ln(Xpublic) + d_{12} \ln(Xs) \dots (2.4)$$

ผลการวิเคราะห์

$$\ln(Rco) = -8.226 + 0.650 \ln(Xgdp) + 2.006 \ln(Xs) - 1.388 \ln(Xo)$$

(-3.342)*   (2.160)*   (5.016)*   (-2.603)*

$$R^2 = 0.714$$

$$\bar{R}^2 = 0.681$$

$$F\text{-tastic} = 21.594$$

$$D.W. = 2.000$$

โดยที่ * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

จากสมการถดถอยที่ประมาณค่าได้พบว่ารายรับจากภาษีเงินได้นิติบุคคลในประเทศจะเพิ่มขึ้น เมื่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศและสาขาการบริการเพิ่มขึ้น แต่จะลดลงเมื่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศของสาขาที่อยู่อาศัยเพิ่มขึ้น โดยมีค่าความยืดหยุ่นเท่ากับ 0.650, 2.006 และ -1.388 ตามลำดับ ซึ่งแสดงว่าเมื่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศและสาขาการบริการเพิ่มขึ้นร้อยละ 1 จะทำให้การจัดเก็บภาษีเงินได้นิติบุคคลเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.650 และ 2.006 แต่จะจัดเก็บได้ลดลงเมื่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในสาขาที่อยู่อาศัยเพิ่มขึ้น โดยจะลดลงร้อยละ 1.388 เมื่อกำหนดให้ตัวแปรอื่น ๆ คงที่

จากสมการที่คำนวณสัมประสิทธิ์ของค่าคงที่มีค่าไม่เท่ากับศูนย์ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ในขณะที่ค่า $R^2 = 0.714$ และ $\bar{R}^2 = 0.681$ แสดงว่าสมการที่ประมาณค่าได้สามารถ

อธิบายการเปลี่ยนแปลงของค่าตัวแปรตามได้ร้อยละ 71 ซึ่งถือว่าอยู่ในเกณฑ์พอใช้ แสดงว่าตัวแปรตามและตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์กันดีพอใช้

ค่า $F = 21.594$ และ $\text{Sig.}F = 0.000$ ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 แสดงว่าสมการถดถอยที่ได้ดี และเส้นการถดถอยของสมการที่ประมาณได้ใกล้เคียงกับเส้นการถดถอยของตัวอย่าง

การพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ จากค่า VIF ของตัวแปรอิสระ X_s, X_o และ X_{gdp} มีค่าเท่ากับ 3.188, 3.395 และ 2.447 ตามลำดับ ซึ่งน้อยกว่า 10 แสดงว่า ตัวแปรอิสระไม่มีความสัมพันธ์

เมื่อพิจารณาจากค่า Durbin Watson (D.W.) เพื่อทดสอบปัญหาตัวคลาดเคลื่อนมีความสัมพันธ์กัน โดยตั้งสมมติฐานหลักว่า ตัวคลาดเคลื่อนไม่มีความสัมพันธ์กัน และสมมติฐานรองตัวคลาดเคลื่อนมีความสัมพันธ์กัน พบว่าสมการได้ค่า $D.W. = 2.000$ ซึ่งตกอยู่ในพื้นที่ยอมรับสมมติฐานหลัก ทำให้สรุปได้ว่าตัวคลาดเคลื่อนไม่มีความสัมพันธ์กัน

(4) ศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศของสาขาการผลิตต่าง ๆ ต่อภาษีการค้า ในกรณีนี้จะใช้ข้อมูลศึกษาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2513 - 2534 เพียง 21 ปี ซึ่งเป็นช่วงที่มีการจัดเก็บภาษีการค้า ก่อนปรับเปลี่ยนโครงสร้างเป็นการจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มเมื่อวันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2535 โดยข้อมูลการจัดเก็บภาษีการค้าหลังจากมีการนำภาษีมูลค่าเพิ่มมาใช้ผลการจัดเก็บภาษีการค้าลดลงแล้ว ในการวิเคราะห์ใช้สมการที่ 2.5

$$\ln(R_{\text{sale}}) = e_0 + e_1 \ln(\text{gdp}) + e_2 \ln(X_a) + e_3 \ln(X_{\text{mining}}) + e_4 \ln(X_m) + e_5 \ln(X_c) + e_6 \ln(X_{\text{ele}}) + e_7 \ln(X_t) + e_8 \ln(X_w) + e_9 \ln(X_b) + e_{10} \ln(X_o) + e_{11} \ln(X_{\text{public}}) + e_{12} \ln(X_s) \dots (2.5)$$

ผลการวิเคราะห์

$$\ln(R_{\text{sale}}) = -3.871 + 0.574 \ln(X_m) + 0.298 \ln(X_c) + 0.367 \ln(X_w)$$

(-7.173)*   (6.006)*   (4.534)*   (4.734)*

$$R^2 = 0.973$$

$$\bar{R}^2 = 0.968$$

$$F\text{-tastic} = 204.818$$

$$D.W. = 1.886$$

โดยที่ * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

จากสมการถดถอยที่ประมาณค่าได้พบว่ารายรับจากภาษีการค้าในประเทศจะเพิ่มขึ้นเมื่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศสาขาอุตสาหกรรม สาขาการก่อสร้าง และสาขาการค้าส่งและการค้าปลีก เพิ่มขึ้น โดยมีค่าความยืดหยุ่นเท่ากับ 0.574, 0.298 และ 0.367 ตามลำดับ ซึ่งแสดงว่าเมื่อผลิตภัณฑ์มวลรวมของสาขาอุตสาหกรรม สาขาการก่อสร้าง และสาขาการค้าส่งและการค้าปลีก เพิ่มขึ้นร้อยละ 1 จะทำให้การจัดเก็บภาษีการค้าเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.574, 0.298 และ 0.367 ตามลำดับ เมื่อกำหนดให้ตัวแปรอื่น ๆ คงที่

จากสมการที่คำนวณ สัมประสิทธิ์ของค่าคงที่มีค่าไม่เท่ากับศูนย์ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ในขณะที่ค่า $R^2 = 0.973$ และ $\bar{R}^2 = 0.968$ แสดงว่าสมการที่ประมาณค่าได้สามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงของค่าตัวแปรตามได้ร้อยละ 97 ซึ่งถือว่าอยู่ในเกณฑ์ดี แสดงว่าตัวแปรตามและตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์กัน

ค่า $F = 204.818$ และ $\text{Sig.F} = 0.000$ ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 แสดงว่าสมการถดถอยที่ได้ดี และเส้นการถดถอยของสมการที่ประมาณได้ใกล้เคียงกับเส้นการถดถอยของตัวอย่าง

การพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ จากค่า VIF ของตัวแปรอิสระ X_m, X_c และ X_w มีค่าเท่ากับ 4.530, 3.075 และ 2.039 ตามลำดับ ซึ่งน้อยกว่า 10 แสดงว่าตัวแปรอิสระไม่มีความสัมพันธ์

เมื่อพิจารณาจากค่า Durbin Watson (D.W.) เพื่อทดสอบปัญหาตัวคลาดเคลื่อนมีความสัมพันธ์กัน โดยตั้งสมมติฐานหลักว่า ตัวคลาดเคลื่อนไม่มีความสัมพันธ์กัน และสมมติฐานรองตัวคลาดเคลื่อนมีความสัมพันธ์กัน พบว่าสมการได้ค่า $D.W. = 1.886$ ซึ่งตกอยู่ในพื้นที่ยอมรับสมมติฐานหลัก ทำให้สรุปได้ว่าตัวคลาดเคลื่อนไม่มีความสัมพันธ์กัน

(5) ศึกษาถึงความระหว่างผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศและผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศของสาขาการผลิตต่าง ๆ ต่อภาษีมูลค่าเพิ่ม ในกรณีนี้จะใช้ข้อมูลศึกษาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2535-2543 รวม 9 ปี หลังจากที่มีการปรับเปลี่ยนโครงสร้างในการจัดเก็บภาษีการค้าเป็นภาษีมูลค่าเพิ่มเมื่อวันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2535 ในการวิเคราะห์ใช้สมการที่ 2.6

$$\ln(Rvat) = f_0 + f_1 \ln(gdp) + f_2 \ln(Xa) + f_3 \ln(Xmining) + f_4 \ln(Xm) + f_5 \ln(Xc) + f_6 \ln(Xele) + f_7 \ln(Xt) + f_8 \ln(Xw) + f_9 \ln(Xb) + f_{10} \ln(Xo) + f_{11} \ln(Xpublic) + f_{12} \ln(Xs) \dots (2.6)$$

ผลการวิเคราะห์

$$\ln(Rvat) = -16.610 + 2.131\ln(Xw)$$

$$(-4.952)^* \quad (8.517)^*$$

$$R^2 = 0.912$$

$$\bar{R}^2 = 0.899$$

$$F\text{-tatic} = 72.531$$

$$D.W. = 2.044$$

โดยที่ * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

จากสมการถดถอยที่ประมาณค่าได้พบว่ารายรับจากภาษีมูลค่าเพิ่มในประเทศจะเพิ่มขึ้นเมื่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศของสาขาการค้าส่งและการค้าปลีกเพิ่มขึ้น โดยมีค่าความยืดหยุ่นเท่ากับ 2.131 ซึ่งแสดงว่าเมื่อผลิตภัณฑ์มวลรวมของสาขาการค้าส่งและการค้าปลีกเพิ่มขึ้นร้อยละ 1 จะทำให้การจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นร้อยละ 2.131 เมื่อกำหนดให้ตัวแปรอื่น ๆ คงที่

จากสมการที่คำนวณ สัมประสิทธิ์ของค่าคงที่มีค่าไม่เท่ากับศูนย์ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ในขณะที่ค่า $R^2 = 0.912$ และ $\bar{R}^2 = 0.899$ แสดงว่าสมการที่ประมาณค่าได้สามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงของค่าตัวแปรตามได้ร้อยละ 91 ซึ่งถือว่าอยู่ในเกณฑ์ดี แสดงว่าตัวแปรตามและตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์กัน

ค่า $F = 72.532$ และ $\text{Sig.F} = 0.000$ ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 แสดงว่าสมการถดถอยที่ได้ดี และเส้นการถดถอยของสมการที่ประมาณได้ใกล้เคียงกับเส้นการถดถอยของตัวอย่าง

การพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ จากค่า VIF ของตัวแปรอิสระ Xw มีค่าเท่ากับ 1 ซึ่งน้อยกว่า 10 แสดงว่าตัวแปรอิสระไม่มีความสัมพันธ์

เมื่อพิจารณาจากค่า Durbin Watson (D.W.) เพื่อทดสอบปัญหาตัวคลาดเคลื่อนมีความสัมพันธ์กัน โดยตั้งสมมติฐานหลักว่าตัวคลาดเคลื่อนไม่มีความสัมพันธ์กัน และสมมติฐานรองตัวคลาดเคลื่อนมีความสัมพันธ์กัน พบว่าสมการได้ค่า $D.W. = 2.044$ ซึ่งตกอยู่ในพื้นที่ยอมรับสมมติฐานหลัก ทำให้สรุปได้ว่าตัวคลาดเคลื่อนไม่มีความสัมพันธ์กัน

(6) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ และผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศของสาขาการผลิตต่าง ๆ ต่อภาษีธุรกิจเฉพาะ ซึ่งกรณีนี้จะใช้ข้อมูลศึกษาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2535-254 รวม 9 ปี โดยเป็นช่วงที่มีการปรับเปลี่ยนโครงสร้างในการจัดเก็บภาษีจากการค้าเป็นภาษีมูลค่าเพิ่มและภาษีธุรกิจเฉพาะ เมื่อ วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2535 ในการวิเคราะห์ใช้สมการที่ 2.7

$$\ln(Rsbt) = g_0 + g_1 \ln(gdp) + g_2 \ln(Xa) + g_3 \ln(Xmining) + g_4 \ln(Xm) + g_5 \ln(Xc) + g_6 \ln(Xele) + g_7 \ln(Xt) + g_8 \ln(Xw) + g_9 \ln(Xb) + g_{10} \ln(Xo) + g_{11} \ln(Xpublic) + g_{12} \ln(Xs) \dots (2.7)$$

ผลการวิเคราะห์

$$\ln(Rsbt) = -19.199 + 1.420 \ln(Xa) + 0.867 \ln(Xb)$$

(-4.591)*   (4.904)*   (4.543)*

$$R^2 = 0.946$$

$$\bar{R}^2 = 0.895$$

$$F\text{-tastic} = 25.633$$

$$D.W. = 2.088$$

โดยที่ * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

จากสมการถดถอยที่ประมาณค่าได้พบว่ารายรับจากภาษีธุรกิจเฉพาะในประเทศจะเพิ่มขึ้น เมื่อผลิตภัณฑ์มวลรวมของสาขาการเกษตร และสาขาการธนาคารและการประกันภัยเพิ่มขึ้น โดยมีค่าความยืดหยุ่นเท่ากับ 1.420 และ 0.867 ตามลำดับ ซึ่งแสดงว่าเมื่อผลิตภัณฑ์มวลรวมของสาขาการเกษตร และสาขาการเงินการธนาคารเพิ่มขึ้นร้อยละ 1 จะทำให้การจัดเก็บภาษีธุรกิจเฉพาะเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นร้อยละ 1.420 และ 0.867 ตามลำดับ เมื่อกำหนดให้ตัวแปรอื่น ๆ คงที่

จากสมการที่คำนวณได้สัมประสิทธิ์ของค่าคงที่มีค่าไม่เท่ากับศูนย์ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ในขณะที่ค่า $R^2 = 0.946$ และ $\bar{R}^2 = 0.895$ แสดงว่าสมการที่ประมาณค่าได้สามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงของค่าตัวแปรตามได้ร้อยละ 94 ซึ่งถือว่าอยู่ในเกณฑ์ดี แสดงว่าตัวแปรตามและตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์กัน

ค่า $F = 25.633$ และ $\text{Sig.}F = 0.000$ ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 แสดงว่าสมการถดถอยที่ได้ดี และเส้นการถดถอยของสมการที่ประมาณได้ใกล้เคียงกับเส้นการถดถอยของตัวอย่าง การพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ จากค่า VIF ของตัวแปรอิสระ X_a และ X_b มีค่าเท่ากับ 1.017 ซึ่งน้อยกว่า 10 แสดงว่า ตัวแปรอิสระไม่มีความสัมพันธ์

เมื่อพิจารณาจากค่า Durbin Watson (D.W.) เพื่อทดสอบปัญหาตัวคลาดเคลื่อนมีความสัมพันธ์กัน โดยตั้งสมมติฐานหลักว่าตัวคลาดเคลื่อนไม่มีความสัมพันธ์กันและสมมติฐานรองตัวคลาดเคลื่อนมีความสัมพันธ์กัน พบว่าสมการได้ค่า $D.W. = 2.088$ ซึ่งตกอยู่ในพื้นที่ยอมรับสมมติฐานหลัก ทำให้สรุปได้ว่าตัวคลาดเคลื่อนไม่มีความสัมพันธ์กัน

1.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนที่สอง : การวิเคราะห์โครงสร้างรายได้ภาษีอากรกับกระบวนการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทย

1.2.1 โครงสร้างรายได้ภาษีอากรกับกระบวนการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทย

ในการศึกษาโครงสร้างรายได้ภาษีอากรกับกระบวนการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทย จะพิจารณาสัดส่วนของรายได้จากภาษีอากรต่อรายได้ของรัฐบาล รายได้ภาษีอากรต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ รายได้ภาษีสรรพากรต่อรายได้ภาษีอากร และภาษีสรรพากรแต่ละประเภทต่อรายได้รัฐบาลและต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ ว่ามีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร

1) สัดส่วนรายได้ภาษีอากรต่อรายได้รัฐบาล จากการศึกษาพบว่ารายได้จากภาษีอากรต่อรายได้รัฐบาลในปี 2493 คิดเป็นร้อยละ 64.59 และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นมาโดยตลอด และสูงสุดในปี 2537 คิดเป็นร้อยละ 94.91 และในปี 2544 รายได้จากภาษีอากรต่อรายได้รัฐบาลคิดเป็นร้อยละ 88.08 (ตาราง 4.1)

ตารางที่ 4.1 สัดส่วนรายได้ภาษีอากรแบบต่างๆ

หน่วย : ร้อยละ

ปี	ภาษีอากร/ รายได้รัฐบาล	ภาษีอากร/ GDP	รายได้รัฐบาล/ GDP	สรรพากร/ ภาษีอากร	สรรพากร/ รายได้รัฐบาล	สรรพากร/ GDP
2493	64.59	5.39	8.35	19.50	12.60	1.05
2500	64.13	7.63	11.89	25.68	16.47	1.96
2510	70.87	10.41	14.68	42.78	30.32	4.45
2520	82.37	10.64	12.91	45.89	37.80	4.48
2530	87.91	13.36	15.19	42.25	37.14	5.64
2537	94.91	17.14	18.06	56.46	55.9	10.62
2540	88.33	16.97	19.21	64.59	57.05	10.96
2544	88.08	13.95	15.84	64.89	57.16	9.05

2) สัดส่วนรายได้ภาษีอากรต่อรายได้รัฐบาล เมื่อเทียบกับประเทศอื่น ๆ

สำหรับสัดส่วนรายได้ภาษีอากรต่อรายได้ของรัฐบาลของประเทศไทยที่ผ่านมามาตลอด 40 ปี มีสัดส่วนค่อนข้างคงที่ โดยเฉลี่ยอยู่ในสัดส่วนร้อยละ 88 ซึ่งเป็นสัดส่วนที่ใกล้เคียงกับประเทศสหรัฐอเมริกา อินโดนีเซีย และ ฟิลิปปินส์ (ตารางที่ 4.2)

ตารางที่ 4.2 สัดส่วนรายได้ภาษีอากรต่อรายได้รัฐบาล

หน่วย : ร้อยละ

ปี	USA	THAILAND	SINGAPORE	KOREA	INDONESIA	MALAYSIA	PHILIPPINE
2520	93.0	91.0	69.2	89.8	92.7	90.2	86.5
2525	90.6	89.9	63.7	85.4	93.3	79.6	89.6
2530	91.3	90.2	43.2	89.5	76.1	67.3	84.7
2535	92.1	88.6	51.4	86.2	87.9	71.7	86.8
2538	91.4	90.8	45.7	86.3	90.6	81.3	86.2
2540	92.4	89.3	42.3	85.3	91.1	81.9	87.7

ที่มา: การคลัง, กระทรวง *รายงานการคลัง 2543* กรุงเทพมหานคร สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง
มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิราวุฒวิทยาลัย 2544

3) **สัดส่วนภาษีทางตรงต่อรายได้รัฐบาล** (Direct tax / Tax revenue) มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 15.9 ในปี 2520 เป็นร้อยละ 33 ในช่วงปี 2540-2543 (ตารางที่ 4.3)

4) **สัดส่วนภาษีทางอ้อมต่อรายได้รัฐบาล** (Indirect tax / Tax revenue) มีแนวโน้มลดลงจากสัดส่วนร้อยละ 89 ในช่วงปี 2504 – 2509 ลดลงเป็นร้อยละ 67 ในช่วงปี 2540 - 2543

หากนำสัดส่วนรายได้จากภาษีทางตรง และภาษีทางอ้อมของประเทศไทยเปรียบเทียบกับประเทศอื่น ๆ จะพบว่า สัดส่วนภาษีทางตรงต่อรายได้รัฐบาลของไทยแม้ว่าจะมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นมาโดยตลอดแต่ยังคงต่ำกว่าประเทศสหรัฐอเมริกา และอินโดนีเซีย ซึ่งมีสัดส่วนภาษีทางตรงต่อรายได้รัฐบาลมากกว่าร้อยละ 50

ตารางที่ 4.3 สัดส่วนภาษีทางตรงต่อรายได้รัฐบาล

หน่วย : ร้อยละ

ปี	USA	THAILAND	SINGAPORE	KOREA	INDONESIA	MALAYSIA	PHILIPINE
2520	57.1	15.9	33.4	24.9	67.4	35.8	22.8
2525	52.7	21.4	33.0	23.6	76.9	36.4	21.8
2530	52.4	18.1	17.9	28.4	47.6	30.2	21.2
2535	50.2	27.0	24.2	32.1	53.9	33.5	29.1
2538	51.8	31.0	19.0	30.9	46.1	37.1	30.9
2540	54.9	31.7	17.6	26.4	57.0	36.3	34.9

ที่มา: การคลัง, กระทรวง **รายงานการคลัง 2543** กรุงเทพมหานคร สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง
มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ 2544

สำหรับสัดส่วนภาษีการบริโภคในประเทศต่อรายได้รัฐบาลของไทยจะมีแนวโน้มลดลงอยู่ที่ระดับร้อยละ 42 แต่ก็ยังคงมีสัดส่วนที่สูงกว่าประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศสิงคโปร์ ประเทศเกาหลี ประเทศอินโดนีเซีย และประเทศฟิลิปปินส์

ตารางที่ 4.4 สัดส่วนภาษีการบริโภคในประเทศต่อรายได้รัฐบาล

หน่วย : ร้อยละ

ปี	USA	THAILAND	SINGAPORE	KOREA	INDONESIA	MALAYSIA	PHILIPINE
2520	4.7	47.0	15.1	44.3	13.2	20.0	32.7
2525	5.5	47.7	12.8	44.0	10.4	16.2	40.9
2530	3.5	49.8	13.6	38.8	18.2	17.5	37.0
2535	3.9	40.9	13.4	33.9	25.9	19.6	26.0
2538	3.9	39.2	15.0	31.9	33.3	25.8	24.1
2540	3.3	42.4	12.4	33.3	27.9	26.4	28.4

ที่มา: การคลัง, กระทรวง *รายงานการคลัง 2543* กรุงเทพมหานคร สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง
มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ 2544

5) สัดส่วนรายได้ภาษีอากรต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ

สำหรับสัดส่วนรายได้ภาษีอากรต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (Tax Revenue /GDP) มีแนวโน้มสูงขึ้นจากร้อยละ 8.35 ในปี 2493 เป็นร้อยละ 12.91 และเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 10.41 ,13.36 และ 16.97 ในปี 2510 ,2530 และ 2540 และในปี 2544 ลดลงเหลือร้อยละ 13.95 (ตาราง 4.1)

6) สำหรับสัดส่วนรายได้ที่ไม่ใช่ภาษีอากรต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมใน

ประเทศ (Non tax Revenue / GDP) จะค่อนข้างคงที่ คืออยู่ประมาณ ร้อยละ 1.7 ของ GDP (ตารางที่ 4.5) ถึงแม้ว่าสัดส่วนรายได้ภาษีอากรต่อ GDP ของประเทศไทยที่มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น แต่ก็ยังเป็นสัดส่วนที่ต่ำกว่าประเทศสหรัฐอเมริกา สิงคโปร์ และมาเลเซีย ซึ่งสัดส่วนรายได้ภาษีอากรต่อ GDP ที่เพิ่มสูงขึ้นนั้นจะสะท้อนให้เห็นถึงความมั่งคั่งของรัฐบาล การเพิ่มศักยภาพในการจัดเก็บรายได้ภาษีอากร และการหลีกเลี่ยงภาษีที่ลดลง

ตารางที่ 4.5 สัดส่วนรายได้รัฐบาล รายได้ภาษีอากร และไม่ใช่ภาษีต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ

หน่วย : ร้อยละ

แผนพัฒนาฯ	Revenue / GDP	Tax / GDP	Non Tax / GDP
ฉบับที่ 1 (2504-2509)	11.34	10.17	1.17
ฉบับที่ 2 (2510-2514)	12.95	11.29	1.66
ฉบับที่ 3 (2515-2519)	12.38	10.97	1.41
ฉบับที่ 4 (2520-2524)	13.47	11.81	1.66
ฉบับที่ 5 (2525-2529)	14.69	12.93	1.76
ฉบับที่ 6 (2530-2534)	17.16	15.29	1.82
ฉบับที่ 7 (2535-2539)	19.20	17.00	2.20
ฉบับที่ 8 (2540-2544)	17.68	15.65	2.02
เฉลี่ย	14.70	13.00	1.70

ตารางที่ 4.6 สัดส่วนรายได้ภาษีอากรต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศต่าง ๆ

หน่วย : ร้อยละ

ปี	USA	THAILAND	SINGAPORE	KOREA	INDONESIA	MALAYSIA	PHILIPINE
2520	17.0	11.6	17.1	14.7	17.7	21.7	11.1
2525	18.4	12.2	19.7	15.7	19.1	21.1	10.7
2530	17.7	13.7	13.7	14.9	14.6	17.1	12.6
2535	17.0	15.9	16.9	15.7	15.8	20.8	15.4
2538	18.1	16.9	18.1	17.7	16.0	20.2	16.3
2540	19.2	16.1	17.2	18.6	16.6	19.3	16.8

ที่มา: การคลัง, กระทรวง *รายงานการคลัง 2543* กรุงเทพมหานคร สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง
มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ 2544

7) สัดส่วนภาษีทางตรงต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ สำหรับ สัดส่วนภาษีทางตรงต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจากปี 2504 - 2509 คิดเป็นร้อยละ 1 มาเป็นสัดส่วนร้อยละ 5 ในปี 2540 - 2543 แต่เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศอื่น

แล้วพบว่าประเทศไทยยังคงมาแนวโน้มน้อยกว่าประเทศสหรัฐอเมริกา สิงคโปร์ เกาหลี อินโดนีเซีย มาเลเซีย และฟิลิปปินส์ (ตารางที่ 4.7)

ตารางที่ 4.7 สัดส่วนภาษีทางตรงต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศต่าง ๆ

หน่วย : ร้อยละ

ปี	USA	THAILAND	SINGAPORE	KOREA	INDONESIA	MALAYSIA	PHILIPINE
2520	10.4	2.0	8.2	4.1	12.9	8.6	2.9
2525	10.7	2.9	10.2	4.3	15.8	9.7	2.6
2530	10.2	2.7	5.7	4.7	9.2	7.7	3.2
2535	9.2	4.8	7.9	5.9	9.7	9.7	5.2
2538	10.3	5.8	7.5	6.3	8.2	9.2	5.8
2540	11.4	5.7	7.2	5.8	10.4	8.5	6.7

ที่มา: การคลัง, กระทรวง *รายงานการคลัง 2543* กรุงเทพมหานคร สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง
มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิราวุฒวิทยาลัย 2544

8) สัดส่วนภาษีทางอ้อมต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ สำหรับ สัดส่วนภาษีทางอ้อมต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเล็กน้อยตั้งแต่ในช่วงปี 2504 - 2509 คิดเป็นร้อยละ 9 เพิ่มขึ้นสัดส่วนร้อยละ 10 ในปี 2540 - 2543

9) สัดส่วนภาษีทางตรงและภาษีทางอ้อมต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมใน ประเทศ สำหรับสัดส่วนภาษีทางตรงและภาษีทางอ้อมต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศมีแนวโน้ม เพิ่มขึ้นจากปี 2504 - 2509 คิดเป็นร้อยละ 12 มาเป็นสัดส่วนร้อยละ 50 ในปี 2540 - 2543

10) สัดส่วนรายได้รัฐบาลต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ สำหรับ สัดส่วนรายได้รัฐบาลต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศไทยมีแนวโน้มที่เพิ่มขึ้นเช่นกัน คือจากร้อยละ 8.35 ในปี 2493 เป็นร้อยละ 14.68 ในปี 2510 และเป็นร้อยละ 19.21 ในปี 2540 และลดลงเหลือ 15.84 ในปี 2544 ซึ่งอยู่ในช่วงที่ประเทศไทยเกิดภาวะเศรษฐกิจซบเซาตั้งแต่ ปี 2540 เป็นต้นมาจึงทำให้รัฐบาลจัดเก็บรายได้ลดลง (ตารางที่ 4.1)

11) สัดส่วนรายได้ภาษีสรรพากรกับภาษีอากรรวม จากการศึกษาพบว่า ในอดีตประเทศไทยมีรายได้ส่วนใหญ่มาจากภาษีของกรมศุลกากร โดยในปี 2493 กรมศุลกากรจัดเก็บภาษีได้ 790.60 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 57.31 ของภาษีอากรในสังกัดกระทรวงการคลัง รองลงมาได้แก่ภาษีสรรพสามิต และคิดเป็นร้อยละ 23.19 และกรมสรรพากรอยู่ในอันดับสุดท้ายคิด

เป็นร้อยละ 19.50 แต่เมื่อพิจารณาแนวโน้มการจัดเก็บภาษีอากรของหน่วยงานในสังกัดกระทรวง การคลังพบว่ากรมศุลกากรมีแนวโน้มการจัดเก็บภาษีอากรลดลงโดยตลอด ในขณะที่กรมสรรพากร มีแนวโน้มการจัดเก็บภาษีอากรเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ซึ่งในปี 2544 กรมสรรพากรจัดเก็บภาษีได้ 499,882 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 64.89 ของภาษีอากรรวม ส่วนกรมศุลกากรจัดเก็บได้คิดเป็นร้อยละ 12.16 สำหรับกรมสรรพสามิตนั้นผลการจัดเก็บภาษีอยู่ในระหว่าง ร้อยละ 20 - 35 ของภาษีอากร รวม (ตารางที่ 3)

12) สัดส่วนรายรับจากภาษีสรรพากรเปรียบเทียบกับรายได้ของรัฐบาล กรมสรรพากรจัดเก็บภาษีคิดเป็นร้อยละ 12.60 ในปี 2493 โดยจัดเก็บได้ 269.07 ล้านบาทและมี แนวโน้มเพิ่มขึ้นมาโดยตลอด และใน ปี 2541 กรมสรรพากรจัดเก็บคิดเป็นรายได้สูงสุดร้อยละ 61.17 ซึ่งจัดเก็บได้ 498,964 ล้านบาท แต่หากเทียบกับภาษีการจัดเก็บของสรรพากรแล้ว ในปี 2540 กรมสรรพากรจัดเก็บภาษีได้สูงสุด โดยจัดเก็บได้จำนวน 518,714 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 57.06 ของรายได้รัฐบาล (ตารางที่ 3)

13) สัดส่วนรายได้ภาษีสรรพากรแต่ละประเภทต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมใน ประเทศ เป็นดังนี้

(1) ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ในปี 2513 สรรพากรจัดเก็บภาษี เงินได้บุคคลธรรมดา คิดเป็นร้อยละ 0.84 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ และเพิ่มเป็นร้อยละ 1.83 ในปี 2544 และสูงสุดในปี 2541 คิดเป็นร้อยละ 2.64

(2) ภาษีเงินได้นิติบุคคล สำหรับปี 2513 สรรพากรจัดเก็บภาษีเงิน ได้นิติบุคคลคิดเป็นร้อยละ 0.60 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ และ เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 2.71 ในปี 2543 และสูงสุดในปี 2539 คิดเป็นร้อยละ 3.81

(3) ภาษีการค้า ในปี 2513 กรมสรรพากรจัดเก็บภาษีการค้า คิดเป็น ร้อยละ 2.43 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ และเพิ่มสูงสุดในปี 2534 คิดเป็นร้อยละ 4.24 และ ลดลงในปี 2535 ซึ่งรัฐบาลได้ปรับเปลี่ยนโครงสร้างภาษีโดยการนำภาษีมูลค่าเพิ่มมาใช้ แทนภาษี การค้าพร้อมทั้งได้นำภาษีธุรกิจเฉพาะมาใช้พร้อมกับภาษีมูลค่าเพิ่มในกรณีที่กิจการบางประเภทภาษี มูลค่าเพิ่มไม่สามารถจัดเก็บได้ ทำให้ภาษีการค้าไม่มีบทบาทในการทำรายได้ให้แก่รัฐบาล

(4) ภาษีมูลค่าเพิ่ม เป็นระบบภาษีที่รัฐได้นำมาใช้แทนภาษีการค้า เมื่อวันที่ 1 มกราคม 2535 โดยในปีแรกของการนำระบบภาษีมูลค่าเพิ่มมาใช้นั้นรัฐสามารถจัดเก็บ ได้จำนวน 66,614 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 2.35 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ และเพิ่ม การจัดเก็บเป็นจำนวน 112,583 ในปีต่อมา จนสามารถจัดเก็บได้เพิ่มขึ้นในปี 2541 จำนวนสูงสุด ถึง 232,388 ล้านบาท โดยคิดเป็นร้อยละ 4.99 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ ซึ่งการจัดเก็บ

ภาษีมูลค่าเพิ่มมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นโดยตลอด และลดลงเล็กน้อยในช่วงที่ประเทศไทยเกิดภาวะเศรษฐกิจซบเซาลงในปี 2542 คิดเป็นร้อยละ 4.33 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ ซึ่งในปี 2544 รัฐบาลจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มได้จำนวน 215,318 ล้านบาทคิดเป็นร้อยละ 3.90 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ

(5) ภาษีธุรกิจเฉพาะ เป็นระบบภาษีที่รัฐบาลได้นำมาใช้พร้อมกับการใช้ภาษีมูลค่าเพิ่มในปี 2535 ซึ่งในปีแรกของการใช้ระบบภาษีธุรกิจเฉพาะรัฐบาลจัดเก็บได้จำนวน 9,629 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 0.34 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ และเพิ่มขึ้นในปีต่อมาจนสูงที่สุดในปี 2541 คิดเป็นร้อยละ 0.76 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ ซึ่งรัฐจัดเก็บได้จำนวน 35,241 ล้านบาท และเริ่มลดลงในช่วงที่ประเทศไทยเกิดภาวะเศรษฐกิจซบเซาลงในปี 2542 และในปัจจุบันปี 2544 รัฐจัดเก็บภาษีธุรกิจเฉพาะได้ 12,852 ล้านบาท คิดเป็นเพียงร้อยละ 0.23 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ ในการที่ผลการจัดเก็บภาษีธุรกิจเฉพาะที่ลดลงนั้น อาจเนื่องจากการที่รัฐบาลลดได้ปรับลดอัตราภาษีธุรกิจเฉพาะจากเดิมร้อยละ 3 เป็นจัดเก็บเหลือเพียงร้อยละ 0.1 เมื่อวันที่ 5 กรกฎาคม 2544 เพื่อเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจในภาคอสังหาริมทรัพย์ (ตารางที่ 10 และตารางที่ 11)

เมื่อพิจารณาผลการจัดเก็บภาษีสรรพากรแต่ละประเภทตั้งแต่ปี 25493 – 2544 โดยเฉลี่ยแล้วภาษีสรรพากรที่ทำรายได้สูงสุดคือ รายได้จากภาษีมูลค่าเพิ่ม ซึ่งเป็นภาษีทางอ้อม รองลงมาคือ ภาษีเงินได้นิติบุคคลและ ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ซึ่งเป็นภาษีทางตรง และพิจารณาจากสัดส่วน รายได้ภาษีสรรพากรแต่ละประเภทแล้ว พบว่าประเทศไทยยังคงต้องพึ่งพารายได้จากภาษีทางอ้อมอยู่มาก คือ ภาษีมูลค่าเพิ่ม ซึ่งสามารถจัดเก็บได้สูงกว่าภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาและภาษีเงินได้นิติบุคคลรวมกัน (ตารางที่ 10)

1.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนที่สาม : การวิเคราะห์บทบาทของภาษีสรรพากรต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทย

1.3.1 บทบาทของภาษีสรรพากรที่มีต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทย

สำหรับหน่วยงานหลักที่มีหน้าที่ในการจัดหารายได้ให้รัฐบาล 3 หน่วยงานที่สำคัญ คือ กรมสรรพากร กรมศุลกากร และกรมสรรพสามิต โดยทั้ง 3 หน่วยงานสามารถจัดเก็บรายได้ถึงประมาณร้อยละ 90 ของรายได้รัฐบาล ซึ่งเมื่อวิเคราะห์ถึงการจัดเก็บรายได้ในระยะที่ผ่านมาพบว่าบทบาทในการหารายได้ของกรมสรรพากรมีแนวโน้มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องในระยะเวลา 51 ปีที่ผ่านมา คือ ตั้งแต่ปีงบประมาณ 2493 จนถึงปี 2544 สัดส่วนการจัดเก็บภาษีอากรของกรมสรรพากรได้ขยายตัวเพิ่มขึ้นโดยเพิ่มจากสัดส่วนร้อยละ 19.50 ในปี 2493 มาเป็นร้อยละ 56.4 ใน

ปี 2544 ขณะเดียวกันกรมศุลกากรกลับมีสัดส่วนการจัดเก็บภาษีลดลงอย่างต่อเนื่อง โดยลดลงจากสัดส่วนร้อยละ 57.31 ในปี 2493 ลงมาเหลือ 10.4 ในปี 2544 ส่วนกรมสรรพสามิตก็มีสัดส่วนการจัดเก็บภาษีลดลงจากสัดส่วนร้อยละ 23.19 ในปี 2493 มาเป็น 20.2 ในปี 2544

จากการวิเคราะห์ดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่ารายได้ส่วนใหญ่ที่รัฐบาลสามารถจัดหาได้และนำมาพัฒนาประเทศให้มีความเจริญเติบโตนั้น จะมาจากการจัดเก็บภาษีของกรมสรรพากร

อย่างไรก็ดีแม้ว่ากรมสรรพากรจะสามารถจัดเก็บภาษีได้ในอัตราที่สูงมาก แต่ในระบบการจัดเก็บภาษีที่ดีนั้น ระบบภาษีจะต้องมีความเป็นธรรมและมีส่วนช่วยในการสนับสนุนต่อการพัฒนาประเทศด้วย ซึ่งเมื่อพิจารณาบทบาทของกรมสรรพากรในด้านการหารายได้และการพัฒนาประเทศในระยะเวลาที่ผ่านมา นับได้ว่ากรมสรรพากรได้มีการใช้นโยบายในด้านการจัดเก็บภาษีจนสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ได้ในระดับหนึ่ง อย่างไรก็ตามกรมสรรพากรได้มีการศึกษาและพัฒนาระบบการจัดเก็บภาษีอย่างต่อเนื่องและตลอดเวลาให้เหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจในขณะนั้น เพื่อสามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการบริหารงานให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ตามกรอบเป้าหมายที่กระทรวงการคลังได้กำหนดไว้

1.3.2 บทบาทด้านภาษีสรรพากรต่อการพัฒนาประเทศ

ในการศึกษาด้านภาษีสรรพากรที่มีต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทย พิจารณาจากการจัดเก็บภาษีสรรพากรเปรียบเทียบกับผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศตั้งแต่ปี 2493 – 2544 โดยแบ่งตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับต่าง ๆ ปรากฏดังนี้ (ตารางที่ 6)

แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 1 (2504-2509) ภาษีสรรพากรคิดเป็นร้อยละ 3.72 ต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ

แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 2 (2510-2514) ภาษีสรรพากรคิดเป็นร้อยละ 4.38 ต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ

แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 3 (2515-2519) ภาษีสรรพากรคิดเป็นร้อยละ 4.53 ต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ

แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 4 (2520-2524) ภาษีสรรพากรคิดเป็นร้อยละ 5.29 ต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ

แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 5 (2525-2529) ภาษีสรรพากรคิดเป็นร้อยละ 5.97 ต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ

แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 6 (2530-2534) ภาษีสรรพากรคิดเป็นร้อยละ 7.78 ต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ

แผนพัฒนา ฯ ฉบับที่ 7 (2535-2539) ภาษีสรรพากรคิดเป็นร้อยละ 10.24 ต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ

แผนพัฒนา ฯ ฉบับที่ 8 (2540-2544) ภาษีสรรพากรคิดเป็นร้อยละ 9.90 ต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ

เมื่อพิจารณาตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติแต่ละฉบับ จะพบว่าภาษีสรรพากรมีส่วนที่เพิ่มขึ้นโดยตลอด ยกเว้นในช่วงแผนพัฒนา ฯ ฉบับที่ 8 ที่สัดส่วนภาษีสรรพากรต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศลดลงเล็กน้อยจากร้อยละ 10.24 ลดลงเหลือ 9.90 ซึ่งอาจเกิดจากการที่ประเทศไทยประสบภาวะวิกฤตเศรษฐกิจในช่วงปี 2540 จึงทำให้รัฐบาลมีการใช้มาตรการทางด้านภาษีในหลาย ๆ มาตรการ เพื่อช่วยเหลือและฟื้นฟูสภาพเศรษฐกิจในช่วงนั้น เช่น มีการยกเว้นภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาจากเงินได้สุทธิ 50,000 บาท การลดภาษีธุรกิจเฉพาะจากร้อยละ 3 เหลือเพียงร้อยละ 0.1 และเพิ่มการหักลดหย่อนดอกเบี้ยเงินกู้ยืม เป็นต้น แต่ถ้าพิจารณาจากแผนพัฒนา ฯ ฉบับที่ 6 มาแผนพัฒนา ฯ ฉบับที่ 7 สัดส่วนภาษีสรรพากรเพิ่มขึ้นอย่างมาก ซึ่งอยู่ในช่วงที่รัฐบาลได้มีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างภาษี โดยได้นำระบบภาษีมูลค่าเพิ่มและภาษีธุรกิจเฉพาะมาใช้แทนภาษีการค้า ในปี 2535

ในการจัดเก็บภาษีของกรมสรรพากรนอกจากจะมีเป้าหมายในการจัดเก็บภาษีอากรให้ได้ตามเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ กรมสรรพากรยังได้มีการปรับปรุงโครงสร้างและพัฒนาระบบการจัดเก็บภาษีอากร อันจะมีส่วนช่วยในการพัฒนาประเทศในหลายประการที่สำคัญ เช่น

1) การนำระบบภาษีมูลค่าเพิ่มมาใช้แทนการจัดเก็บภาษีการค้าในปี พ.ศ. 2535 ทั้งนี้เนื่องจากกรมสรรพากรได้พิจารณาเห็นว่า ระบบภาษีมูลค่าเพิ่มเป็นระบบการจัดเก็บภาษีที่เหมาะสมในอันจะช่วยแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจากระบบการจัดเก็บภาษีการค้าหลายประการ ดังนี้

(1) การขจัดปัญหาภาษีซ้ำซ้อน เนื่องจากการจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มเป็นการจัดเก็บจากมูลค่าที่เพิ่มขึ้นในแต่ละขั้นตอนของการผลิต กล่าวคือ เมื่อมีการผลิตสินค้าและขายออกไป ก็จะยอมให้ผู้ผลิตนำภาษีซื้อที่ได้เสียไว้แล้วมาหักออกจากภาษีที่ต้องเสียเมื่อขายได้ ซึ่งทำให้ฐานราคามีใช้ราคาขายเช่นภาษีการค้า แต่เป็นมูลค่าที่เพิ่มขึ้นตามขั้นตอนการผลิตซึ่งทำให้ไม่มีภาระภาษีซ้ำซ้อน

(2) มีความเป็นกลางทางเศรษฐกิจ ในระบบภาษีมูลค่าเพิ่มมีการใช้อัตราภาษีเดียวสำหรับสินค้าและบริการทุกขั้นตอน จึงไม่ทำให้เกิดการไม่เป็นธรรมและการบิดเบือนในการผลิตและการบริโภค กลไกตลาดสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

(3) ใช้อำนาจต่อการลงทุน เนื่องจากระบบภาษีมูลค่าเพิ่มยอมให้หักภาษีสินค้าทุนที่ได้เสียไปแล้ว จึงมีส่วนสำคัญในการช่วยส่งเสริมและสนับสนุนการลงทุนในกิจการต่าง ๆ ทุกประเภท

(4) ใช้อำนาจต่อการส่งออก สำหรับกิจการส่งออกภายใต้ระบบภาษีมูลค่าเพิ่มนั้น นอกจากผู้ส่งออกจะไม่ต้องเสียภาษีมูลค่าเพิ่มในการส่งออกสินค้าไปต่างประเทศแล้วผู้ส่งออกยังได้รับคืนภาษีที่แฝงอยู่ในสินค้าที่ส่งออกด้วย จึงนับได้ว่าระบบภาษีมูลค่าเพิ่มมีส่วนช่วยให้สินค้าของประเทศไทยสามารถแข่งขันกับสินค้าของประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกได้ดียิ่งขึ้น

(5) ระบบภาษีมูลค่าเพิ่ม มีกลไกในการป้องกันการหลีกเลี่ยงภาษี เนื่องจากการเสียภาษีของผู้ประกอบการในการขายสินค้าจะถูกนำไปเป็นหลักฐานสามารถนำไปหักออกจากภาษีขายของผู้เสียภาษีอีกรายหนึ่ง ดังนั้นหากมีการหลีกเลี่ยงในขั้นตอนหนึ่ง ก็จะทำให้ผู้เสียภาษีในขั้นตอนต่อไปต้องเสียภาษีเพิ่มขึ้น เพราะไม่มีหลักฐานเพื่อนำไปหักออกจากภาษีที่ต้องเสีย

ดังนั้นในการนำระบบภาษีมูลค่าเพิ่มมาบังคับใช้ จึงมีส่วนช่วยในการพัฒนาประเทศเป็นอย่างมาก

2) การปรับปรุงอัตราภาษีเงินได้นิติบุคคลที่เก็บจากกำไรสุทธิของนิติบุคคลให้มีความเหมาะสมสอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจ ซึ่งแต่เดิมมีการปรับปรุงอัตราการจัดเก็บในระยะแรกจะมีลักษณะของการปรับปรุงในอัตรการจัดเก็บที่สูงขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากรัฐบาลมุ่งหวังให้มีการจัดเก็บรายได้ให้สูงขึ้น โดยในปี 2520 ได้มีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างการจัดเก็บภาษีจากลักษณะเดิมที่เป็นอัตราก้าวหน้า มาเป็นแบบสัดส่วน รวมทั้งยังได้ให้สิทธิพิเศษแก่ผู้ประกอบการในตลาดหลักทรัพย์ได้เสียภาษีในอัตราที่ต่ำกว่านิติบุคคลโดยทั่วไป เพื่อมุ่งหวังให้มีการระดมเงินทุนจากประชาชนโดยทั่วไปให้มากยิ่งขึ้น แต่ในระยะหลังจากการที่เศรษฐกิจมีอัตราการขยายตัวสูง การแข่งขันทางการค้าระหว่างประเทศทวีความรุนแรงขึ้น รัฐจึงได้หันกลับมาใช้นโยบายในการปรับลดอัตราภาษีเงินได้นิติบุคคล เพื่อเป็นการลดต้นทุนของผู้ผลิต อันจะส่งผลให้ธุรกิจต่าง ๆ สามารถแข่งขันกับต่างประเทศได้มากขึ้น และในปัจจุบันได้มีการกำหนดอัตรการจัดเก็บภาษีเงินได้สำหรับนิติบุคคล โดยทั่วไปในอัตราร้อยละ 30

3) มีการให้สิทธิประโยชน์ทางภาษีสำหรับนักลงทุนจากต่างประเทศที่เข้ามาลงทุนโดยการเข้ามาจัดตั้งสำนักงานปฏิบัติการภูมิภาค (Regional Operating Headquarter : ROH) ในประเทศ โดยรัฐบาลได้ให้สิทธิประโยชน์ต่าง ๆ เช่น

(1) การลดภาษีเงินได้นิติบุคคลจากร้อยละ 30 ของกำไรสุทธิเหลือร้อยละ 10 ให้แก่สำนักงานปฏิบัติการภูมิภาค

(2) การปรับลดและยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคลสำหรับรายได้อื่น ๆ ได้แก่

ก. ลดภาษีเงินได้นิติบุคคลให้คงเหลือร้อยละ 10 ของกำไรสุทธิสำหรับเงินได้ค่าสิทธิที่ได้รับจากการวิจัยพัฒนา

ข. ลดภาษีเงินได้นิติบุคคลให้คงเหลือร้อยละ 10 ของกำไรสุทธิสำหรับดอกเบี้ยที่ได้รับจากบริษัทในเครือและ /หรือสาขา

ค. ยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคล สำหรับเงินปันผลที่ได้รับจากบริษัทในเครือเดียวกันทั้งจากในและต่างประเทศ

ง. ยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคลสำหรับเงินปันผลที่จ่ายจากกำไรของกิจการสำนักงานปฏิบัติการภูมิภาคที่จ่ายให้บริษัทที่ตั้งตามกฎหมายต่างประเทศและมีได้ประกอบกิจการในไทย

(3) การหักค่าเสื่อมและค่าเสื่อมราคาทรัพย์สินประเภทอาคารถาวรที่มีไว้ใช้ในการประกอบกิจการได้ในวันที่ได้รับทรัพย์สินนั้นมาในอัตราร้อยละ 25 ของมูลค่าต้นทุน ส่วนที่เหลือให้ทยอยหักภายใน 20 ปี

4) ส่งเสริมให้มีการประกอบธุรกิจวิเทศธุรกิจ (BIBF) เพื่อให้มีการนำเงินทุนจากต่างประเทศมาใช้ในการประกอบธุรกิจในภาคเอกชนให้มากยิ่งขึ้น โดยมีการยกเว้นการจัดเก็บภาษีธุรกิจเฉพาะ อัตราร้อยละ 0 และลดอัตราภาษีเงินได้นิติบุคคลจากร้อยละ 30 เหลือเพียงร้อยละ 10 ซึ่งในขณะนี้ได้มีสถาบันการเงินทั้งในและนอกประเทศ ที่ได้สิทธิในการทำธุรกิจ อันจะส่งผลทำให้ผู้ประกอบการในประเทศไทยมีโอกาสในการเลือกแหล่งเงินทุน เพื่อการลงทุนและขยายกิจการมากขึ้น รวมทั้งอาจมีผลทำให้อัตราดอกเบี้ยลดลงอันเนื่องจากการแข่งขันและการที่รัฐลดและยกเว้นภาษีให้อีกด้วย

5) การกำหนดให้ผู้มีเงินได้ที่เป็นบุคคลธรรมดา ซึ่งมีรายได้จากดอกเบี้ยเงินฝากสามารถใช้สิทธิที่จะเลือกเสียภาษีโดยการถูกหักภาษี ณ ที่จ่ายในอัตราก้าวหน้า โดยไม่ต้องนำรายได้ดังกล่าวไปรวมคำนวณกับรายได้อื่น ๆ เพื่อขึ้นแบบแสดงรายการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในอัตราก้าวหน้าตอนปลายปี การกำหนดมาตรการด้านภาษีในการเลือกใช้สิทธินี้ มีส่วนช่วยส่งเสริมต่อการระดมทุนเงินออมภายในประเทศเป็นอย่างมาก ทั้งนี้เนื่องจากถ้ากำหนดให้ผู้มีเงินได้จะต้องนำเงินดังกล่าวมารวมคำนวณเพื่อเสียภาษีในอัตราก้าวหน้า อาจจะไม่เป็นการจูงใจให้ผู้มีเงินได้ในระดับที่สูงให้มาฝากเงินในระบบธนาคาร ซึ่งจะเป็นปัญหาในการระดมทุนเป็นอย่างมาก จึงนับได้ว่ามาตรการในการเลือกใช้สิทธินี้เป็นมาตรการภาษีหนึ่งที่มีส่วนช่วยสนับสนุนอย่างมากต่อการพัฒนาประเทศในช่วงระยะที่ผ่านมา

6) มาตรการภาษีเพื่อการส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาในปัจจุบันในยุคของโลกาภิวัตน์ประเทศต่าง ๆ ได้หันมาแข่งขันทางด้านการค้า การวิจัย และการพัฒนาจึงมีความสำคัญและจำเป็น

อย่างยิ่งที่ช่วยส่งเสริมสนับสนุนการเพิ่มผลผลิตทางการผลิตสินค้าและบริการ กรมสรรพากร จึงได้มีมาตรการด้านภาษีเพื่อส่งเสริมการวิจัยและพัฒนา โดยมีการศึกษาถึงข้อตกลงของ GATT พบว่ารัฐบาลสามารถใช้นโยบายด้านภาษีในการช่วยส่งเสริมสนับสนุนด้านงานวิจัย จึงได้เสนอ มาตรการในการใช้สิทธิประโยชน์แก่ผู้รับทำการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยี ดังนี้

(1) ด้านการหักค่าเสื่อมและค่าเสื่อมราคาเบื้องต้น เครื่องจักรอุปกรณ์ของ เครื่องจักรที่ใช้สำหรับการวิจัยและพัฒนา โดยกำหนดให้หักค่าเสื่อมและค่าเสื่อมราคาเบื้องต้นใน วันที่ได้ทรัพย์สินนั้นมาในอัตราร้อยละ 40 ของมูลค่าต้นทุนส่วนที่เหลือให้หักตามเกณฑ์ปกติ อัน จะส่งผลให้ผู้ลงทุนเสียภาษีในปีแรกต่ำกว่ากรณีปกติ อันเป็นการชลอการเสียภาษี ผู้ลงทุนก็จะได้ ประโยชน์ในการนำเงินไปหมุนเวียนในกิจการได้

(2) ด้านการยกเว้นภาษีเงินได้ สำหรับเงินได้ของผู้ลงทุนเป็นจำนวนร้อยละ 50 ของรายจ่ายที่ได้จ่ายไปเป็นค่าจ้าง เพื่อทำการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีให้แก่หน่วยงานของรัฐ หรือเอกชนตามที่กำหนด

7) ผลงานด้านการเจรจาจัดทำอนุสัญญาว่าด้วยการเว้นการเก็บภาษีซ้อนระหว่าง ประเทศกับประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก ในปัจจุบันการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศมีการผูกพันและพึ่ง พาเศรษฐกิจของโลกมากขึ้น มาตรการสำคัญประการหนึ่งในอันที่จะช่วยขจัดปัญหาหรือบรรเทา ภาระภาษีซ้ำซ้อนอันเป็นอุปสรรคทางการค้าและการลงทุนระหว่างประเทศ คือ การเจรจาทำ อนุสัญญาว่าด้วยการเว้นการเก็บภาษีซ้อนระหว่างประเทศ ซึ่งอนุสัญญาที่ประเทศไทยใช้เจรจากับ ประเทศต่าง ๆ นั้น มีลักษณะเป็นแบบทวิภาคี โดยเป็นการกำหนดหลักเกณฑ์ว่า รัฐคู่สัญญารัฐใด จะมีสิทธิเก็บภาษีจากเงินได้ประเภทใดได้แก่ไหนเพียงใด และรัฐจะต้องยอมขจัดภาษีซ้ำซ้อน ระหว่างประเทศให้หมดไปหรือบรรเทาภาระเพียงใด ซึ่งในปัจจุบันได้มีการจัดทำอนุสัญญาเพื่อ เว้นการเก็บภาษีซ้ำซ้อนกับประเทศต่าง ๆ ในรูปสัญญาแบบทวิภาคีจนมีผลบังคับใช้แล้ว 26 ประเทศ เช่น ประเทศ นอร์เวย์ เดนมาร์ก เยอรมันนี ฝรั่งเศส สิงคโปร์ เนเธอร์แลนด์ เกาหลี อิตาลี เบลเยียม ปากีสถาน อังกฤษ อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ โปแลนด์ แคนาดา ฟินแลนด์ อินเดีย ออสเตรเลีย จีน สวีเดน ฮังการี ออสเตรเลีย ศรีลังกา ญี่ปุ่น และเวียดนาม

1.3.3 บทบาทของภาษีอากรที่ช่วยเสริมสร้างความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของ ประเทศไทย

ในการที่จะบรรลุเป้าหมายในทางเศรษฐกิจเพื่อให้ประชาชนมีความเป็นอยู่ใน ระดับที่เหมาะสม จำเป็นต้องอาศัยปัจจัยหลายประการ เช่น ทรัพยากรธรรมชาติ ความขยันหมั่น เพียรและมีฝีมือในการทำงานของประชาชน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการรักษาเสถียรภาพทาง เศรษฐกิจและการลงทุนให้ได้นั้น ภาษีอากรจึงเป็นเครื่องมือส่วนประกอบที่สำคัญส่วนหนึ่งที่จะ

ต้องช่วยส่งเสริมหรืออย่างน้อยก็ไม่ควรขัดขวางการดำเนินนโยบายต่างๆ ที่อาจจะส่งผลกระทบต่อส่วนรวม

ในช่วงที่เศรษฐกิจตกต่ำตั้งแต่ปี 2540 เป็นต้นมา รัฐบาลได้มีมาตรการต่างๆ ออกมาเพื่อช่วยเหลือประชาชนในปี 2540- 2544 รัฐบาลใช้ภาษีอากรเป็นเครื่องมือที่สำคัญเพื่อรักษาเสถียรภาพของเศรษฐกิจอยู่หลายลักษณะ ดังนี้

1) มาตรการภาษีเพื่อกระตุ้นและส่งเสริมการลงทุนภาคเอกชน

(1) เพื่อกระตุ้นและส่งเสริมให้ธุรกิจมีการลงทุนเพิ่มขึ้นซึ่งจะส่งผลให้ระบบเศรษฐกิจขยายตัวอย่างต่อเนื่อง รัฐบาลได้มีนโยบายในการกระตุ้นการลงทุนของภาคธุรกิจด้วยการลดภาระภาษีเงินได้นิติบุคคลโดยกำหนดให้บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลที่ลงทุนซื้อทรัพย์สินที่ใช้ในการประกอบกิจการ สามารถหักค่าสึกหรอและค่าเสื่อมราคาในทรัพย์สินดังกล่าวได้ในอัตราเร่งเป็นสองเท่าตลอดอัตราเดิมของอายุการใช้งาน

(2) การปรับลดอัตราภาษีเงินได้นิติบุคคลเพื่อสนับสนุนวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม(SMEs) เฉพาะกรณีที่ผู้ประกอบการมีทุนจดทะเบียนชำระแล้วไม่เกิน 5 ล้านบาท โดยปรับลดเหลือร้อยละ 20 และร้อยละ 25 สำหรับกำไรสุทธิไม่เกิน 1 ล้านบาท และ 3 ล้านบาท ตามลำดับ ส่วนที่เกิน 3 ล้านบาท เก็บในอัตราเดิมคือ ร้อยละ 30 ทั้งนี้ กำหนดให้ใช้บังคับสำหรับกำไรสุทธิของบริษัท หรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลซึ่งมีรอบระยะเวลาบัญชีเริ่มหลังวันที่ 1 มกราคม 2545 เป็นต้นไป

(3) การให้สิทธิประโยชน์ทางภาษีเพื่อสนับสนุนธุรกิจเงินร่วมลงทุน (Venture Capital) โดยได้รับการยกเว้นภาษีเงินได้ทั้งของธุรกิจเงินร่วมลงทุนและผู้ลงทุน สำหรับเงินปันผลและประโยชน์จากการโอนหุ้น(Capital gain) ทั้งนี้มีผลบังคับใช้กับบริษัท ๆ ที่ได้รับการขึ้นทะเบียนกับสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ต.) เฉพาะภายในช่วง 3 ปี นับแต่วันที่พระราชกฤษฎีกามีผลบังคับใช้ (มติ ครม. ลงวันที่ 18 กันยายน 2544)

2) มาตรการภาษีเพื่อการส่งเสริมปรับปรุงโครงสร้างหนี้ของภาคธุรกิจ

เพื่อให้สอดคล้องกับความสามารถในการชำระหนี้ของลูกค้านี้ รัฐบาลได้ใช้มาตรการต่าง ๆ ในการส่งเสริมการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ เช่น

(1) เพื่อส่งเสริมให้มีการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ให้รวดเร็วขึ้น ทั้งกรณีการประนอมหนี้ตามคำขอประนอมหนี้ หรือตามแผนฟื้นฟูกิจการของลูกค้านี้ตามกฎหมายว่าด้วยการล้มละลาย และปรับปรุงโครงสร้างหนี้ตามประกาศหลักเกณฑ์การปรับปรุงโครงสร้างหนี้ที่ธนาคารแห่งประเทศไทยแก่ลูกค้านี้สำหรับเงินได้ที่ได้รับการปลดหนี้หรือการประนอมหนี้ตามคำขอประนอมหนี้ หรือแผนฟื้นฟูกิจการของลูกค้านี้ รวมถึงเงินได้ที่ลูกค้านี้ของสถาบันการเงินได้รับการ

การปลดหนี้ของสถาบัน ทั้งนี้ตามหลักเกณฑ์การปรับปรุงโครงสร้างหนี้ที่ธนาคารแห่งประเทศไทย กำหนดยกเว้นภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา และภาษีเงินได้นิติบุคคลให้

(2) ยกเว้นภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ภาษีเงินได้นิติบุคคล ภาษีมูลค่าเพิ่ม ภาษีธุรกิจเฉพาะ และอากรแสตมป์ ให้แก่ลูกหนี้ของสถาบันการเงิน ลูกหนี้และเจ้าหนี้อื่นและลูกหนี้ของสถาบันการเงิน และสถาบันการเงิน รวมถึงลูกหนี้ของเจ้าหนี้อื่นสำหรับเงินได้ที่ได้รับการ โอนทรัพย์สิน การขายสินค้าหรือการให้บริการและการกระทำตราสาร อันเนื่องมาจากการประนอมหนี้และการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ ตามหลักเกณฑ์ข้างต้น

3) มาตรการภาษีเพื่อเพิ่มทุนของสถาบันการเงิน

เพื่อส่งเสริมให้มีการบริหารและการจัดการสินทรัพย์ด้วยคุณภาพเป็นไปอย่างรวดเร็ว และมีประสิทธิภาพเพื่อส่งเสริมให้มีการจัดตั้งบริษัทบริหารสินทรัพย์ รัฐบาลได้ กำหนดให้มีการยกเว้นภาษีเงินได้ให้แก่บริษัทบริหารสินทรัพย์ สำหรับกำไรสุทธิของการบริหารสินทรัพย์ด้วยคุณภาพที่รับซื้อ หรือรับโอนจากสถาบันการเงิน และยกเว้นภาษีธุรกิจเฉพาะให้แก่กิจการของสถาบันการเงินตามกฎหมายว่าด้วยบริษัทบริหารสินทรัพย์

4) มาตรการภาษีเพื่อการส่งเสริมและฟื้นฟูธุรกิจอสังหาริมทรัพย์

จากภาวะวิกฤตทางเศรษฐกิจตั้งแต่ปี 2540 ทำให้ธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ ประสบภาวะซบเซา ดังนั้น เพื่อส่งเสริมและกระตุ้นให้ธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ฟื้นตัว รวมทั้งการส่งเสริมให้มีความต้องการซื้อขายอสังหาริมทรัพย์เพิ่มขึ้น รัฐบาลจึงได้กำหนดให้มีมาตรการภาษี ดังนี้

(1) ลดอัตราภาษีธุรกิจเฉพาะจากอัตราร้อยละ 3.0 เหลือร้อยละ 0.1 ตั้งแต่วันที่ 5 กรกฎาคม 2543 ถึงวันที่ 31 ธันวาคม 2544 และต่อมาได้มีการขยายเวลาการลดอัตราภาษีธุรกิจเฉพาะออกไปอีกจนถึง 31 ธันวาคม 2546

(2) เพิ่มค่าลดหย่อนในการคำนวณภาษีเงินได้บุคคลธรรมดากรณีการหักค่าลดหย่อนดอกเบี้ยกู้ยืมเพื่อซื้อ เช่าซื้อหรือสร้างที่อยู่อาศัย จากเดิมให้หักได้เท่ากับจำนวนที่จ่ายจริงแต่ไม่เกิน 10,000 บาท เป็นหักได้เท่าที่จ่ายจริงแต่ไม่เกิน 50,000 บาท สำหรับเงินได้ตั้งแต่ปีภาษี 2543 เป็นต้นไป

5) มาตรการภาษีเพื่อขยายการใช้จ่ายภาคเอกชนและกระตุ้นการบริโภคภายในประเทศ

(1) จากการที่ภาวะเศรษฐกิจชะลอตัวอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้ภาวะการบริโภคและการลงทุนของประชาชนลดลง เพื่อขยายค่าใช้จ่ายของภาคเอกชนและเป็นการกระตุ้นการบริโภคให้เพิ่มขึ้น อันจะส่งผลให้ระบบเศรษฐกิจขยายตัวต่อไปอย่างต่อเนื่อง รัฐบาลจึงได้

กำหนดให้มีการขยายระยะเวลาการลดอัตราภาษีมูลค่าเพิ่มจากร้อยละ 10 เหลือร้อยละ 7 ต่อไปอีกจนถึง 30 กันยายน 2546

(2) การยกเว้นภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา โดยรัฐบาลได้ยกเว้นภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาสำหรับเงินได้สุทธิ ตั้งแต่ 0-50,000 บาท

(3) การปรับปรุงภาษีเงินได้หัก ณ ที่จ่าย เฉพาะที่เป็นการจ่ายค่าขนส่ง จากที่กำหนดไว้ในอัตราร้อยละ 3 ให้คงเหลือในจัดเก็บภาษีในอัตราร้อยละ 1 โดยมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 15 กันยายน 2544 เป็นต้นไป

1.3.4 จุดเด่นด้านบทบาทและหน้าที่ของกรมสรรพากร

ในช่วงภาวะเศรษฐกิจในปี พ.ศ. 2541 เศรษฐกิจของประเทศไทยยังคงหดตัวอย่างต่อเนื่องมาจากปี พ.ศ. 2540 เนื่องจากประเทศไทยต้องเผชิญกับปัญหาการขาดเสถียรภาพทางเศรษฐกิจที่รุนแรง อันเป็นผลมาจากปัญหาทางด้านภาคการเงินและขาดดุลบัญชีเดินสะพัดติดต่อกันมาหลายปีและมีสัดส่วนที่สูงขึ้น เมื่อเทียบกับผลผลิตรวมภายในประเทศ เนื่องจากการลงทุนของภาคเอกชนที่มีลักษณะเกินตัวและก่อภาระผูกพันกับต่างประเทศไว้เป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เป็นการลงทุนในส่วนของหนี้ระยะสั้น โดยลงทุนในกิจกรรมที่มีความเสี่ยงและให้ผลตอบแทนสูง เช่น เก็งกำไรค่าเงินบาท และเก็งกำไรในตลาดหลักทรัพย์ รวมทั้งการลงทุนในธุรกิจอสังหาริมทรัพย์อย่างมาก ทำให้สถาบันการเงินต้องประสบปัญหาขาดสภาพคล่อง มีสินทรัพย์ที่ด้อยคุณภาพจำนวนมาก จนไม่สามารถปล่อยสินเชื่อได้ตามปกติ ซึ่งนับได้ว่าเป็นการใช้ทรัพยากรทางการเงินอย่างผิดพลาด อันส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นในระบบเศรษฐกิจเกิดการขาดสภาพคล่องในภาคเศรษฐกิจที่แท้จริง (Real Sector) อย่างรุนแรง ธุรกิจบางส่วนต้องเลิกกิจการหรือลดการจ้างงานลง ภาคการส่งออกชะลอตัวอย่างต่อเนื่อง การลงทุนซื้อขายในตลาดหลักทรัพย์ปรับลดลง ประกอบกับเงินทุนจากต่างประเทศที่ไหลออกจำนวนมาก เนื่องจากนักลงทุนจากต่างประเทศไม่มีความมั่นใจว่าเศรษฐกิจไทยจะฟื้นตัวได้หรือไม่ และอีกหลายประเทศได้ชะลอการนำเงินเข้ามาลงทุน จนในที่สุดรัฐบาลจึงต้องประกาศระงับการดำเนินกิจการของสถาบันการเงินถึง 56 แห่ง และประกาศใช้ระบบอัตราแลกเปลี่ยนแบบลอยตัวเมื่อวันที่ 2 กรกฎาคม 2540 จนทำให้ต้องมีการปรับโครงสร้างภาษี และในที่สุดประเทศไทยก็ต้องขอรับความช่วยเหลือจากทางวิชาการและการเงินจากกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (IMF) พร้อมทั้งรัฐบาลได้ดำเนินนโยบายทางด้านการเงินและการคลัง เพื่อเร่งสร้างเสถียรภาพให้เกิดขึ้นในระบบเศรษฐกิจของประเทศ

จากเหตุการณ์ต่าง ๆ ดังกล่าว ได้ส่งผลกระทบต่อประชาชนโดยตรงทั้งทางด้านการบริโภคสินค้า การขาดความเชื่อมั่นต่อสภาพการจ้างแรงงานและรายได้ ทำให้ประชาชนต้องระมัดระวังในการใช้จ่ายสินค้าทั้งด้านอุปโภคและบริโภคมากขึ้น และในขณะเดียวกันในการปรับโครงสร้างทาง

ภาษีเพื่อสร้างเสถียรภาพทางเศรษฐกิจนั้น ต้องใช้ระยะเวลาเพื่อที่จะทำให้ภาคธุรกิจสามารถฟื้นตัวได้ ซึ่งปัญหาต่าง ๆ เกี่ยวโยงกันเป็นลูกโซ่ ดังนั้น จึงเป็นปัญหาสำคัญในการบริหารจัดการจัดเก็บภาษีอากรของกรมสรรพากรจากฐานการบริโภคอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

1. การสรุปผลการวิจัย

1.1 สรุปผลการวิจัยส่วนที่หนึ่ง : ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศและผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศของสาขาการผลิตต่าง ๆ กับรายได้ภาษีอากร รายได้ภาษีสรรพากรและรายได้ภาษีสรรพากรแต่ละประเภท

ในการสรุปผลการวิจัยในส่วนของความสัมพันธ์ระหว่างผลิตภัณฑ์มวลรวม และผลิตภัณฑ์มวลรวมของสาขาการผลิตกับการจัดเก็บรายได้ภาษีอากร รายได้ภาษีสรรพากรและภาษีสรรพากรแต่ละประเภทเป็นดังนี้

1.1.1 ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศของสาขาการผลิตต่อรายได้ภาษีอากรของรัฐบาล

สรุปผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศของสาขาการผลิตต่อรายได้ภาษีอากรของรัฐบาล ผลการศึกษาสรุปได้ว่า เมื่อผลิตภัณฑ์มวลรวมของสาขาการผลิตสาขาการธนาคารและการประกันภัย และสาขาอุตสาหกรรมเพิ่มสูงขึ้น จะทำให้รัฐบาลจัดเก็บภาษีอากรได้เพิ่มขึ้นด้วย โดยรัฐบาลจะจัดเก็บภาษีอากรจากสาขาการเงินการธนาคารสูงกว่าสาขาอุตสาหกรรม

1.1.2 ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศของสาขาการผลิตต่อภาษีสรรพากร และภาษีสรรพากรประเภทต่าง ๆ ซึ่งประกอบด้วย ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ภาษีเงินได้นิติบุคคล ภาษีการค้า ภาษีมูลค่าเพิ่ม และภาษีธุรกิจเฉพาะ สรุปผลการวิเคราะห์ได้ดังนี้

1) ความสัมพันธ์ระหว่างผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศของสาขาการผลิตต่าง ๆ ต่อรายได้ภาษีสรรพากรของรัฐบาล ผลการศึกษาสรุปได้ว่า ถ้าผลิตภัณฑ์มวลรวมของสาขาการผลิต สาขาเหมืองแร่และขอยหิน สาขาการก่อสร้าง และสาขาการค้าส่งและการค้าปลีก เพิ่มสูงขึ้นจะทำให้รัฐบาลจัดเก็บภาษีสรรพากรได้เพิ่มขึ้นด้วย โดยรัฐบาลจะจัดเก็บภาษีสรรพากรจากสาขาการค้าส่งและการค้าปลีกได้มากกว่าสาขาการก่อสร้าง และสาขาเหมืองแร่และขอยหินตามลำดับ

2) ความสัมพันธ์ระหว่างผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศของสาขาการผลิตต่าง ๆ ต่อรายได้ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ผลการศึกษาสรุปได้ว่า ถ้าผลิตภัณฑ์มวลรวมของสาขาการผลิต สาขาที่อยู่อาศัย และสาขาการบริการเพิ่มสูงขึ้นจะทำให้รัฐบาลจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาได้เพิ่มขึ้นด้วย โดยรัฐบาลจะจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาจากสาขาที่อยู่อาศัยได้สูงกว่าสาขาการบริการ

3) ความสัมพันธ์ระหว่างผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศของสาขาการผลิตต่าง ๆ ต่อรายได้ภาษีเงินได้นิติบุคคล ผลการศึกษาสรุปได้ว่า ถ้าผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ และสาขาการบริการเพิ่มสูงขึ้นจะทำให้รัฐบาลจัดเก็บภาษีเงินได้นิติบุคคลเพิ่มขึ้นด้วย โดยสาขาการบริการจะจัดเก็บภาษีเงินได้นิติบุคคลได้สูงกว่า แต่ถ้าผลิตภัณฑ์มวลรวมของสาขาที่อยู่อาศัยเพิ่มขึ้นกลับทำให้การจัดเก็บภาษีเงินได้นิติบุคคลลดลง

4) ความสัมพันธ์ระหว่างผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศของสาขาการผลิตต่าง ๆ ต่อรายได้ภาษีการค้า ผลการศึกษาสรุปได้ว่า ถ้าผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศของสาขาอุตสาหกรรม สาขาการก่อสร้าง และสาขาการค้าส่งและการค้าปลีกเพิ่มสูงขึ้น จะทำให้รัฐบาลจัดเก็บภาษีการค้าได้เพิ่มขึ้นด้วย โดยจัดเก็บภาษีการค้าจากสาขาอุตสาหกรรมได้สูงกว่า สาขาการค้าส่งและการค้าปลีก และสาขาการก่อสร้าง ตามลำดับ

5) ความสัมพันธ์ระหว่างผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศของสาขาการผลิตต่าง ๆ ต่อรายได้ภาษีมูลค่าเพิ่ม ผลการศึกษาสรุปได้ว่า ถ้าผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศของสาขาการค้าส่งและการค้าปลีกเพิ่มขึ้น จะทำให้รัฐบาลจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มได้เพิ่มขึ้นด้วย

6) ความสัมพันธ์ระหว่างผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศของสาขาการผลิตต่าง ๆ ต่อรายได้ภาษีธุรกิจเฉพาะ ผลการศึกษาสรุปได้ว่า ถ้าผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศของสาขาการเกษตร และสาขาการเงินการธนาคารเพิ่มสูงขึ้นจะทำให้รัฐบาลจัดเก็บภาษีธุรกิจเฉพาะได้เพิ่มขึ้นด้วย โดยรัฐบาลจะจัดเก็บภาษีธุรกิจเฉพาะจากสาขาการเกษตรได้สูงกว่าสาขาการเงินการธนาคาร

จากการศึกษาจะพบว่าเมื่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในสาขาการผลิตหลายสาขาที่เพิ่มขึ้นส่วนใหญ่จะส่งผลให้การจัดเก็บภาษีสรรพากรเพิ่มขึ้นในแต่ละประเภทภาษี ซึ่งเป็นไปตามที่ได้ตั้งสมมติฐานไว้ ดังเห็นได้จากค่าความยืดหยุ่นรายได้ภาษีต่อสาขาการผลิตมีค่ามากกว่า 1 เช่น ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาต่อสาขาที่อยู่อาศัย ภาษีเงินได้นิติบุคคลต่อสาขาการบริการ ภาษีมูลค่าเพิ่มต่อสาขาการค้าส่งและการค้าปลีก และภาษีธุรกิจเฉพาะต่อสาขาการเกษตร ซึ่งมีค่าความยืดหยุ่นเท่ากับ 1.073, 2.006, 2.131 และ 1.420 ตามลำดับ และมีเพียงบางสาขาการผลิตที่เมื่อผลิตภัณฑ์มวลรวมเพิ่มขึ้นกลับทำให้การจัดเก็บภาษีสรรพากรลดลง ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ได้แก่ ภาษีเงินได้นิติบุคคลต่อ

สาขาที่อยู่อาศัย ที่มีค่าความยืดหยุ่นเท่ากับ -1.388 จึงทำให้การจัดเก็บภาษีเงินได้นิติบุคคลลดลง ที่เป็นเช่นนี้อาจเกิดจากการที่รัฐบาลได้มีการยกเว้นภาษีและผ่อนปรนให้แก่ผู้เสียภาษีหลายอย่าง เพราะรัฐบาลเห็นว่าหากมีการจัดเก็บให้เต็มที่แล้วประชาชนผู้เสียภาษีจะเกิดความเบื่อหน่าย จึงไม่มีการขยายกิจการหรือประกอบกิจการเพียงแค่นี้ก็กิจการอยู่ได้เท่านั้น เพราะเห็นว่าถ้ารายได้เพิ่มก็จะต้องเสียภาษีเพิ่มขึ้น จึงเป็นการไม่จูงใจให้มีการขยายกิจการ หรือการลงทุนในกิจการใหม่ ๆ ซึ่งจะส่งผลทำให้ประเทศไม่มีการพัฒนาทางเศรษฐกิจได้ ดังนั้นภาษีสรรพากรจึงมีบทบาททั้งในด้านการหารายได้ให้แก่รัฐบาลแล้วยังมีบทบาทในด้านการรักษาเสถียรภาพรวมถึงการกระจายรายได้ โดยเป็นเครื่องมือของรัฐบาลในการที่จะออกมาตรการต่างๆ ในการส่งเสริม สนับสนุน หรือการป้องปรามของรัฐ และใช้เป็นเครื่องมือที่สำคัญในการพัฒนาระบบเศรษฐกิจและพัฒนาประเทศให้มีความเจริญเติบโตต่อไป

1.2 สรุปผลการวิจัยส่วนที่สอง : ผลการวิเคราะห์โครงสร้างรายได้ภาษีอากรกับกระบวนการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทย

ในการวิจัยเกี่ยวกับโครงสร้างรายได้รัฐบาลกับกระบวนการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทย จากผลการศึกษาค้นคว้าเปลี่ยนแปลงในด้านรายได้ของรัฐบาลของประเทศ โดยเปรียบเทียบสัดส่วนรายได้ของรัฐบาลต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศจะพบว่าสัดส่วนของรายได้รัฐบาลต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศเพิ่มขึ้น ในปี 2530 – 2544 ที่ผ่านมาจะอยู่ในช่วงประมาณร้อยละ 14.5 – 18.6 แต่โดยเฉลี่ยแล้วรายได้ของรัฐบาลคิดเป็นร้อยละ 16.9 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ

สำหรับผลการศึกษาในด้านสัดส่วนของภาษีสรรพากรต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ โดยพิจารณาตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติแต่ละฉบับ ตั้งแต่แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 1- 8 พบว่าสัดส่วนของภาษีสรรพากรต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ คิดเป็นร้อยละ 3.72 , 4.38, 4.53, 5.29, 5.97, 7.38, 10.24 และ 9.90 ตามลำดับ ซึ่งเป็นสัดส่วนที่เพิ่มขึ้นมาโดยตลอด ยกเว้นในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 ลดลงเล็กน้อย คือ จาก 10.24 ลดลงเหลือ 9.90 ในช่วงวิกฤติทางเศรษฐกิจในปี 2540 เป็นต้นมา ทำให้รัฐบาลจำเป็นต้องใช้มาตรการทางด้านภาษีเข้ามาช่วยแก้ไขปัญหาภาวะเศรษฐกิจซบเซาในหลายมาตรการ

จากผลการศึกษาในแต่ละประเภทภาษีสรรพากร ในปี 2513 ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ภาษีเงินได้นิติบุคคล ภาษีการค้า มีสัดส่วนร้อยละ 0.84 , 0.60 , 2.43 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ และได้เพิ่มขึ้นในปี 2534 คิดเป็นร้อยละ 1.95 , 2.99 และ 4.24 ตามลำดับ และในปี 2535 รัฐบาลได้นำระบบภาษีมูลค่าเพิ่มและภาษีธุรกิจเฉพาะมาใช้ ซึ่งในปีแรกสัดส่วนภาษี

มูลค่าเพิ่มและภาษีธุรกิจเฉพาะคิดเป็นร้อยละ 2.35 และ 0.34 ตามลำดับ และในปี 2544 สัดส่วนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ภาษีเงินได้นิติบุคคล ภาษีมูลค่าเพิ่ม และภาษีธุรกิจเฉพาะ มีสัดส่วนร้อยละ 1.83, 2.71, 3.90 และ 0.23 ตามลำดับ ซึ่งสัดส่วนรายได้จากภาษีแต่ละประเภทเพิ่มสูงขึ้นโดยตลอด และลดลงเล็กน้อยในช่วงที่เกิดภาวะเศรษฐกิจซบเซา และช่วงวิกฤติทางเศรษฐกิจในปี 2540 เป็นต้นมา แต่โดยเฉลี่ยแล้วสัดส่วนรายได้จากภาษีมูลค่าเพิ่มจะมีสัดส่วนต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศสูงกว่าภาษีประเภทอื่น ๆ โดยมีสัดส่วนร้อยละ 3.87 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ ซึ่งมากกว่าสัดส่วนของภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา รวมกับภาษีเงินได้นิติบุคคล แสดงว่าสัดส่วนรายได้ของรัฐยังต้องอาศัยภาษีทางอ้อมมากกว่าภาษีทางตรง

1.3 ผลการวิเคราะห์ส่วนที่สาม : ผลการวิเคราะห์บทบาทของภาษีสรรพากร

ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทย

สำหรับในส่วนการวิเคราะห์บทบาทของภาษีสรรพากรต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทย โดยศึกษาถึงความสำคัญของภาษีสรรพากรซึ่งเป็นรายได้หลักของรัฐบาลในการจัดหารายได้ให้เพียงพอกับรายจ่ายของประเทศ ซึ่งกรมสรรพากรจัดเก็บรายได้ให้แก่รัฐบาลสูงเป็นอันดับหนึ่ง โดยรายได้ที่สำคัญในอดีตเป็นรายได้จากการค้าระหว่างประเทศ คือ รายได้จากกรมศุลกากรได้ลดความสำคัญลง ทำให้กรมสรรพากรได้มีบทบาทในการจัดหารายได้ให้แก่รัฐบาลเกินกว่าครึ่งของรายได้ของรัฐบาลที่สามารถจัดเก็บได้ในแต่ละปี และนอกจากนี้รัฐบาลยังใช้นโยบายทางด้านภาษีเป็นเครื่องมือในการพัฒนาประเทศ และควบคุมการจัดสรรทรัพยากรของประเทศด้วย เช่น การนำระบบภาษีมูลค่าเพิ่มมาใช้ เมื่อวันที่ 1 มกราคม 2535 และช่วยแก้ไขปัญหามาภาษีการค้าที่มีการจัดเก็บภาษีหลายอัตราและซ้ำซ้อน ซึ่งระบบภาษีมูลค่าเพิ่มมีความเป็นกลางทางเศรษฐกิจโดยมีอัตราเดียว และเอื้ออำนวยต่อการลงทุนและการขยายกิจการใหม่ ๆ เนื่องจากในระบบภาษีมูลค่าเพิ่มผู้ผลิตสามารถหักต้นทุนที่ได้เสียไปแล้ว และส่งเสริมการส่งออกโดยผู้ส่งออกจะได้รับยกเว้นภาษี ทำให้มีผู้ส่งออกสามารถแข่งขันกับต่างประเทศได้ เนื่องจากต้นทุนที่ต่ำลง ดังนั้นในการนำระบบภาษีมูลค่าเพิ่มมาใช้ จึงมีส่วนช่วยในการพัฒนาประเทศเป็นอย่างมาก

นอกจากนี้กรมสรรพากรยังมีการปรับปรุงโครงสร้างภาษีเงินได้นิติบุคคล โดยเปลี่ยนแปลงอัตราการจัดเก็บภาษีเงินได้นิติบุคคลซึ่งแต่เดิมมีหลายอัตรา ให้คงเหลือเพียงอัตราเดียว ซึ่งเป็นการลดต้นทุนของผู้ผลิต พร้อมทั้งยังให้สิทธิพิเศษแก่ผู้ประกอบการในตลาดหลักทรัพย์ที่เสียภาษีในอัตราน้อยกว่านิติบุคคลทั่วไป และยังมีนโยบายอื่น ๆ ที่รัฐบาลนำมาใช้เป็นเครื่องมือควบคุม หรือส่งเสริมระบบเศรษฐกิจ รวมทั้งมาตรการต่าง ๆ ที่รัฐบาลนำมาใช้ในเวลาที่ภาวะเศรษฐกิจซบเซา เพื่อเป็นการกระตุ้นให้ระบบเศรษฐกิจสามารถดำเนินต่อไปได้ และเป็นการช่วย

เหลือประชาชน ซึ่ง ในปี 2540 – 2544 รัฐบาลได้ใช้ภาษีอากรเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ เช่น มาตรการทางภาษีเพื่อการกระตุ้นและส่งเสริมการลงทุน มาตรการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ มีการยกเว้นภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ภาษีเงินได้นิติบุคคล ภาษีมูลค่าเพิ่ม และภาษีธุรกิจเฉพาะ รวมถึงมาตรการที่ส่งเสริมและฟื้นฟูธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ในช่วงที่ธุรกิจประสบปัญหาภาวะซบเซา โดยการลดอัตราภาษีธุรกิจเฉพาะจากร้อยละ 3 เหลือเพียงร้อยละ 0.1 และมาตรการลดหย่อนภาษีเงินได้กรณีการหักค่าลดหย่อนดอกเบี้ยเงินกู้ยืม จากเดิมให้หักได้เท่าที่จ่ายจริงแต่ไม่เกิน 10,000 บาท เป็น 50,000 บาท รวมทั้งมาตรการอื่น ๆ อีกหลายมาตรการที่รัฐได้นำมาใช้ เพื่อเป็นการช่วยเหลือประชาชน เช่น การยกเว้นภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา สำหรับเงินได้สุทธิไม่เกิน 50,000 บาท เป็นต้น

ดังนั้น ในภาพรวมแล้วนอกจากภาษีสรรพากรจะมีบทบาทในการหารายได้ให้กับรัฐ คิดเป็นรายได้เกินกว่าร้อยละ 50 ของรายได้ของรัฐบาลในกรที่จะนำมาใช้ในการพัฒนาประเทศ ให้มีความเจริญเติบโตต่อไปในอนาคตแล้ว ภาษีสรรพากรยังมีบทบาทมีส่วนช่วยในการรักษาเสถียรภาพและการลงทุนในระบบเศรษฐกิจของประเทศจากการใช้มาตรการต่าง ๆ ของรัฐบาล โดยพิจารณาเปรียบเทียบกับภาษีสรรพสามิตและภาษีศุลกากรหรือภาษีการค้าระหว่างประเทศที่มีการเปลี่ยนแปลงมากที่สุด โดยในปี 2493 ภาษีสรรพากรมีสัดส่วนร้อยละ 19.5 ของภาษีในสังกัดกระทรวงการคลัง และมีแนวโน้มที่เพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ และในปี 2543 ภาษีสรรพากรมีสัดส่วนร้อยละ 64.31 ของรายได้ภาษี และสำหรับสัดส่วนรายได้ของภาษีศุลกากรในปี 2493 คิดเป็นร้อยละ 57.31 ของรายได้ภาษี และสัดส่วนแนวโน้มลดลงเรื่อย ๆ ในปัจจุบัน ปี 2543 สัดส่วนของภาษีศุลกากรคิดเป็นเพียงร้อยละ 12.16 ของรายได้ภาษี ซึ่งในการเปลี่ยนแปลงในสัดส่วนภาษีศุลกากรเป็นผลกระทบโดยตรงจากการเปลี่ยนแปลงในโครงสร้างทางเศรษฐกิจของประเทศไทย อันเป็นผลจากการพัฒนาอุตสาหกรรมภายในประเทศที่นำสินค้าเข้าประเทศได้เปลี่ยนแปลงจากสินค้าอุตสาหกรรมเป็นสินค้าประเภททุนและวัตถุดิบมากขึ้น สำหรับสัดส่วนภาษีสรรพสามิตมีการเปลี่ยนแปลงเพียงเล็กน้อยโดยมีสัดส่วนเปลี่ยนแปลงอยู่ระหว่างร้อยละ 20 – 30 ของรายได้ภาษี

2. การอภิปรายผล

ในการใช้เครื่องมือทางการคลัง ให้บรรลุเป้าหมายหลักในด้านการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศให้มีความเจริญเติบโต โดยการใช้นโยบายทางด้านภาษีนั้น ยังไม่สามารถที่จะรองรับเป้าหมายที่ตั้งไว้ได้อย่างเต็มที่ ทั้งนี้เนื่องจากในระบบภาษีอากร ซึ่งเป็นนโยบายเศรษฐกิจมหภาค

ที่จะส่งผลกระทบต่อหน่วยเศรษฐกิจ ต่าง ๆ โดยส่วนรวมของประเทศ จะถูกใช้ไปในการแก้ปัญหาในระดับจุลภาค คือ การนำไปใช้แก้ปัญหาเฉพาะส่วนหรือเฉพาะหน่วยธุรกิจ เช่น ใช้ในการส่งเสริมการลงทุน (การให้สิทธิในการเสียยกเว้นภาษี หรือการได้รับการส่งเสริมการลงทุน (BOI)) เพื่อส่งเสริมการส่งออก (เช่น การยกเว้นภาษีมูลค่าเพิ่ม การยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคลเป็นจำนวนปี) การส่งเสริมเพื่อการออม (การเก็บภาษีดอกเบี้ยในอัตราคงที่ แทนที่จะเก็บในอัตราก้าวหน้าเช่นเดียวกับเงินได้ประเภทอื่น ๆ) การส่งเสริมการวางแผนครอบครัว (การจำกัดบุตรที่ซอกหักค่าลดหย่อน) เพื่อส่งเสริมตลาดหลักทรัพย์ (การลดหย่อนอัตราภาษีเงินได้นิติบุคคลให้กับบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์) เพื่อส่งเสริมธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ (การลดอัตราภาษีจากร้อยละ 3 คงเหลือ ร้อยละ 0.1) ซึ่งในการนำระบบภาษีมาใช้บางครั้งอาจช่วยเสริมสร้างความเจริญเติบโตของระบบเศรษฐกิจได้ในระดับหนึ่ง แต่ไม่สามารถประสบผลสำเร็จได้เต็มที่ตามต้องการ ดังนั้นรัฐบาลจึงควรที่จะสร้างระบบภาษีให้มีความแข็งแกร่งเพื่อให้สามารถขยายรายได้จากภาษีอากรให้มีความสอดคล้องกับการเจริญเติบโตของระบบเศรษฐกิจ และไม่ให้อึดอัดเกินไปเพื่อกิจการเฉพาะส่วนหรือเฉพาะหน่วยธุรกิจใด ๆ เพียงอย่างเดียวโดยไม่คำนึงถึงผลกระทบที่อาจตามมาต่อระบบเศรษฐกิจได้

กล่าวโดยสรุปแล้ว ในการนำนโยบายการคลังทางด้านภาษีอากรมาใช้บางครั้งไม่อาจส่งผลกระทบต่อเป้าหมายในด้านความเจริญเติบโตของระบบเศรษฐกิจอย่างเต็มที่ ทั้งนี้เนื่องจากไม่อาจบังคับทิศทางหรือผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการใช้นโยบายภาษีได้ แต่ระบบภาษียังคงมีบทบาทที่สำคัญในการสร้างรายได้ ในการนำมาใช้เป็นเครื่องมือหรือมาตรการใด ๆ ที่จะสามารถส่งเสริมสนับสนุน หรือเพื่อการป้องปรามในกิจการบางประเภทที่รัฐไม่ต้องการให้เกิดขึ้นหรือเกิดลดลงได้ อย่างไรก็ตามรายได้จากภาษีอากร โดยเฉพาะภาษีสรรพากรก็ยังคงเป็นรายได้หลักของรัฐบาลที่สามารถจะนำรายได้ไปใช้จ่ายเพื่อการพัฒนาประเทศให้มีความเจริญเติบโตต่อไป

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 ปัจจัยทางเศรษฐกิจที่มีอิทธิพลต่อความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ มีอยู่หลายปัจจัย ซึ่งภาษีสรรพากรเป็นเพียงปัจจัยย่อย ๆ นอกจากนี้ยังมีตัวแปรอื่น ๆ อีก เช่น อัตราการเจริญเติบโตของประชากร อัตราเงินเฟ้อ อัตราการจ้างงาน อัตราการขยายเมือง อัตราของผู้ที่รู้หนังสือ ซึ่งสามารถนำมาเป็นตัวแปรในการศึกษาเพิ่มเติมในการศึกษาต่อไป ซึ่งขึ้นอยู่กับข้อสมมุติฐานที่ผู้วิจัยต้องการศึกษา

เนื่องจากกรมสรรพากรมีหน้าที่ในการจัดเก็บภาษีให้เป็นไปตามเป้าหมายที่รัฐบาล

ได้ตั้งไว้ และนำรายได้ไปใช้จ่ายในการบริหารและการพัฒนาประเทศ ซึ่งเป้าหมายของรัฐบาลที่ได้ตั้งไว้จะเพิ่มขึ้นทุก ๆ ปี โดย กรมสรรพากรจะต้องบริหารการจัดเก็บภาษีอากรให้ได้ตามเป้าหมาย และการบริหารการจัดเก็บจะต้องสอดคล้องกับสถานะทางเศรษฐกิจในขณะนั้น ดังนั้นจึงควรมีการปรับปรุงรูปแบบการจัดเก็บภาษีอากรให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ซึ่งอาจกำหนดเป็นนโยบายในการจัดเก็บภาษีอากร หรือการกำหนดมาตรการต่าง ๆ รวมทั้งนโยบายที่สามารถจะนำไปเป็นแนวทางในการจัดเก็บภาษี เช่น

3.2 ปรับปรุงระบบการจัดเก็บภาษีให้เหมาะสม เช่น การใช้ระบบการประเมินภาษีด้วยตนเอง (Self- assessment) เนื่องวิธีการจัดเก็บภาษีโดยเจ้าหน้าที่เข้าไปเก็บจากผู้เสียภาษีเป็นวิธีที่สิ้นเปลืองทรัพยากรอย่างมาก ซึ่งสามารถลดค่าใช้จ่ายได้โดยการใช้วิธีให้ผู้เสียภาษีประเมินภาษีด้วยตนเองและชำระภาษีตามขั้นตอนที่ได้กำหนดไว้ และใช้พร้อมกับการสร้างมาตรการให้แรงจูงใจ ให้ความรู้ เพิ่มความสมัครใจแก่ผู้เสียภาษีอย่างทั่วถึง ด้วยการให้ข้อมูลที่ชัดเจนเกี่ยวกับการชำระภาษีมีการกำหนดวัน เวลา และสถานที่ให้ชัดเจน แบบแสดงรายการภาษีและขั้นตอนในการคำนวณและชำระภาษีควรจะต้งง่ายแก่การเข้าใจให้มากที่สุด

3.3 การกำหนดมาตรการในการป้องกัน และปราบปรามการทุจริตของเจ้าหน้าที่ของรัฐเอง ให้เข้มงวด รัดกุม และเด็ดขาดยิ่งขึ้นเพราะถ้าหากเจ้าหน้าที่ไม่มีการทุจริตแล้ว ผู้เสียภาษีจะไม่สามารถหลบเลี่ยงหรือหลีกเลี่ยงการเสียภาษีได้ ทั้งยังต้องเสียภาษีถูกต้องตามความเป็นจริงมากยิ่งขึ้น ซึ่งจะส่งผลให้รัฐมีรายได้เพิ่มขึ้นด้วย

3.4 รัฐบาลอาจจะออกกฎหมายบังคับให้ประชาชนที่มีรายได้ถึงเกณฑ์เสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา มีหน้าที่ต้องยื่นแบบแสดงรายการและเสียภาษีอากรตามกฎหมาย โดยรัฐบาลจะให้สิทธิพิเศษแก่ประชาชนผู้เสียภาษีต่าง ๆ และมีบทลงโทษสำหรับผู้หลบหนีและหลีกเลี่ยงการเสียภาษีอากร โดยให้เห็นว่าเป็นการกระทำความผิดที่ร้ายแรงที่สุดสำหรับบุคคลที่ไม่ยอมเสียภาษีอากร ให้ถูกต้อง และควรมีการเก็บภาษีจากรายได้ภาคการเกษตรและผลประโยชน์ที่ได้รับที่สามารถประเมินเป็นมูลค่าได้ (fringe ebenefits) ซึ่งมักไม่ถูกเก็บภาษี

3.5 รัฐบาลควรมีการเพิ่มประเภทภาษีอากร ซึ่งถ้าหากเทียบเราจำนวนประชากรของประเทศไทยที่อยู่ในวัยทำงานมีอยู่ประมาณกว่าครึ่งของประชากรทั้งหมด เมื่อเทียบกับจำนวนประชาชนที่เสียภาษีแล้วยังคิดเป็นสัดส่วนที่น้อยมาก ดังนั้นรัฐบาลอาจเพิ่มประเภทฐานภาษี เช่น ภาษีมรดก ภาษีทรัพย์สิน ภาษีการขายปลีกขายย่อยเช่นอาจมีการจัดเก็บภาษีจากร้านค้าปลีกขายย่อยที่ขายตามตลาดนัด ตามสถานที่จัดให้มีการจำหน่ายสินค้า ตามงานแสดงสินค้า ตามสถานที่ที่มีการจัดการเปิดท้ายขายของต่าง ๆ ซึ่งอาจจะเสียภาษีเป็นการล่วงหน้า หรือเสียเป็นรายครั้งหรือรายวันที่มีการขายซึ่งทำให้ไม่เกิดภาระภาษีที่มากแก่ผู้เสียภาษีในตอนเสียภาษีประจำปี

3.6 การขยายฐานภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาและภาษีเงินได้นิติบุคคล ซึ่งหลายประเทศ ดำเนินการขยายฐานภาษีทั้ง 2 ประเภท มาตรการที่นำมาใช้ได้แก่ ลดการให้สิทธิประโยชน์ทาง ภาษี ลดการยกเว้น เพิ่มการใช้ระบบการหักภาษี ณ ที่จ่าย ทั้งจากภาษีการขายและภาษีเงินได้ ริเริ่ม การจัดเก็บภาษีจากทรัพย์สิน เช่นในการบริหารจัดการเก็บภาษีในโคลัมเบีย มาลาวี และโบลิเวีย มีการ นำรัฐวิสาหกิจเข้ามาอยู่ในระบบภาษีเงินได้นิติบุคคล ในขณะที่ตรุกี จาไมกา และมาลาวี มีการรวม ผลประโยชน์ไม่ใช่ตัวเงินแต่สามารถประเมินเป็นมูลค่าได้เข้าไปในฐานภาษีเงินได้

3.7 ในการบริหารการจัดเก็บภาษี ควรมีการปรับปรุงระบบเลขประจำตัวผู้เสียภาษีโดย การใช้เลขประจำตัวผู้เสียภาษีที่เป็นเลขเดียวกับเลขบัตรประจำตัวประชาชน ดังนั้น ประชาชนทุก คนจึงมีเลขประจำตัวผู้เสียภาษี เพื่อความสะดวกในการติดตาม การตรวจสอบประวัติการทำงาน ซึ่งจะเกี่ยวข้องกับรายได้ของประชาชน และสะดวกในการตรวจสอบ เนื่องจากสรรพากรได้นำ ระบบคอมพิวเตอร์มาใช้ทำให้สามารถตรวจสอบผู้ที่มีรายได้และไม่ยื่นแบบแสดงรายการได้รวดเร็ว ยิ่งขึ้น

3.8 ควรมีการใช้ระบบการเสียภาษีแบบ On-Line มีสมุดคู่มือแบบธนาคารโดยผู้เสียภาษี สามารถยื่นแบบแสดงรายการที่สรรพากรแห่งใดก็ได้ และข้อมูลการเสียภาษีจะส่งถึงสรรพากรทั่ว ประเทศ ทำให้ง่ายในการตรวจสอบการเสียภาษีอากรของพลเมืองของประเทศ

บรรณานุกรม

- การคลัง, กระทรวง การตรวจการคลัง “ครบรอบ 120 ปีกระทรวงการคลัง”
กรุงเทพมหานคร 2538 (จัดพิมพ์ในโอกาสครบรอบ 120 ปี กระทรวงการคลัง)
- การคลัง, กระทรวง *รายงานการคลัง 2543* กรุงเทพมหานคร สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง
มหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย 2544
- กัลยา วานิชย์บัญชา *การใช้ SPSS for Window ในการวิเคราะห์ข้อมูล เวอร์ชัน 7-10* พิมพ์ครั้งที่ 4
กรุงเทพมหานคร ซีเค แอนด์ เอส โฟโต้สตูดิโอ 2544
- เกริกเกียรติ พิพัฒน์เสรีธรรม *การคลังว่าด้วยการจัดสรรและการกระจาย* พิมพ์ครั้งที่ 7
แก้ไขเพิ่มเติม กรุงเทพมหานคร มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2543
- ชมเพลิน จันท์เรืองเพ็ญ และรัตนา สายคณิต *โครงสร้างภาษีของไทยและผลที่มีต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ* กรุงเทพมหานคร มหาจุฬาลงกรณ์ 2524
- ชัยรัตน์ เอี่ยมสกุลวัฒน์ “หน่วยที่ 8 ทฤษฎีภาษีอากร” ใน *ประมวลสาระชุดวิชาเศรษฐศาสตร์ภาครัฐ* หน้า 181 นนทบุรี สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช 2544
- ชาญชัย มุสิกนิสากร และ สุพรรณณี ดันติศรีสุข *โครงสร้างระบบภาษีอากรของไทย*
ม.ป.ท. กรุงเทพมหานคร 2525
- ทับทิม วงศ์ประยูร *เศรษฐศาสตร์การพัฒนาระดับต้น* กรุงเทพมหานคร
ธรรมสารการพิมพ์ 2542
- นโยบายและแผน, กอง กรมสรรพากร “สถิติข้อมูลที่น่าสนใจ” *สรรพากรศาสตร์* (มีนาคม 2538)
หน้า 21-42
- บัญชีกลาง, กรม *รายงานประจำปี 2536* สำนักนายกรัฐมนตรี กรุงเทพมหานคร 2537
- . *รายงานประจำปี 2538* สำนักนายกรัฐมนตรี กรุงเทพมหานคร 2539
- . *รายงานประจำปี 2539* สำนักนายกรัฐมนตรี กรุงเทพมหานคร 2540
- . *รายงานประจำปี 2540* สำนักนายกรัฐมนตรี กรุงเทพมหานคร 2541
- . *รายงานประจำปี 2541* สำนักนายกรัฐมนตรี กรุงเทพมหานคร 2542
- . *รายงานประจำปี 2542* สำนักนายกรัฐมนตรี กรุงเทพมหานคร 2543
- . *รายงานประจำปี 2543* สำนักนายกรัฐมนตรี กรุงเทพมหานคร 2544

บัญญัติประชาชนชาติ, กอง สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

สถิติผลิตภัณฑ์ภาคและจังหวัด ปี 2539 กรุงเทพมหานคร 2541

ปวีตา เบญจกุล “ผลของการออมและภาษีอากรที่มีต่อรายจ่ายตัวทางเศรษฐกิจของประเทศไทย”

วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์

คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กรุงเทพมหานคร 2531

ปิยะ สาชาติ “การศึกษาระสิทธิภาพของการจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มในประเทศไทย” วิทยานิพนธ์

วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต เศรษฐศาสตร์ธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

กรุงเทพมหานคร 2540

มาลี แสงเทพ “ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในประเทศไทย : โครงสร้างและปัจจัยที่มีผลกระทบ”

วิทยานิพนธ์ เศรษฐศาสตร์มหาบัณฑิต ภาควิชาเศรษฐศาสตร์

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กรุงเทพมหานคร 2542

โยธิน โดสง่า “อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ” วิทยานิพนธ์ วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต

เศรษฐศาสตร์ธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กรุงเทพมหานคร 2544

วรรณภา คล้ายสวน “แหล่งที่มาของความเจริญเติบโตของสาขาเศรษฐกิจหลักในประเทศไทย”

วิทยานิพนธ์ วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต เศรษฐศาสตร์ธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

กรุงเทพมหานคร 2540

วาสนา โรจนาจิน “ภาษีอากรและความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศไทย” วิทยานิพนธ์

ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กรุงเทพมหานคร 2528

วโรทัย โกศลพิศิษฐ์กุล “หน่วยที่ 9 โครงสร้างภาษีอากร” ใน *ประมวลสาระชุดวิชาเศรษฐศาสตร์*

ภาครัฐ หน้า 193-195 นนทบุรี สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช 2544

_____ . “หน่วยที่ 10 การปฏิรูประบบภาษีอากร” ใน *ประมวลสาระชุดวิชาเศรษฐศาสตร์*

ภาครัฐ หน้า 199-201 นนทบุรี สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช 2544

ศิริชัย พงษ์วิชัย *การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วยคอมพิวเตอร์* พิมพ์ครั้งที่ 9 ฉบับปรับปรุง

เพิ่มเติม กรุงเทพมหานคร มหาจุฬาลงกรณ์ 2540

สรรพากร, กรม *รายงานประจำปี 2539* กระทรวงการคลัง กรุงเทพมหานคร 2540

_____ . *รายงานประจำปี 2540* กระทรวงการคลัง กรุงเทพมหานคร 2541

_____ . *รายงานประจำปี 2541* กระทรวงการคลัง กรุงเทพมหานคร 2542

- สรรพากร, กรม *รายงานประจำปี 2542* กระทรวงการคลัง กรุงเทพมหานคร 2543
- . *รายงานประจำปี 2543* กระทรวงการคลัง กรุงเทพมหานคร 2544
- สถิติแห่งชาติ, สำนักงาน สำนักนายกรัฐมนตรี *สมุดรายงานสถิติจังหวัด ฉบับ พ.ศ. 2539*
กรุงเทพมหานคร พี.เอ.ลีฟวิ่ง 2540
- สุโขทัยธรรมมาธิราช, มหาวิทยาลัย *ประมวลสาระชุดวิชาวิทยานิพนธ์* นนทบุรี
สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช 2544
- สุโขทัยธรรมมาธิราช, มหาวิทยาลัย *คู่มือการพิมพ์วิทยานิพนธ์ (ฉบับปรับปรุง)* นนทบุรี
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช 2542
- สุชาดา ตั้งทางธรรม “หน่วยที่ 1 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับเศรษฐศาสตร์ภาครัฐ” ใน *ประมวลสาระชุดวิชาเศรษฐศาสตร์ภาครัฐ* หน้า 15-17 นนทบุรี สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช 2544
- สุรเชษฐ์ ชีระมณี *การบริหารงานคลังสาธารณะ* พิมพ์ครั้งที่ 3 หาดใหญ่ คณะวิทยาการจัดการ
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ 2538
- อรพิน เรืองฉาย “ความสัมพันธ์ระหว่างภาษีศุลกากรและความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ศึกษากรณีของประเทศไทย” วิทยานิพนธ์เศรษฐศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์
สถาบันเทคโนโลยีสังคม(เกริก) กรุงเทพมหานคร 2537
- อรุณี อัสวเกียรติขจร “กรมสรรพากรกับการจัดเก็บรายได้ของไทย” วิทยานิพนธ์
รัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต สาขานโยบายสาธารณะ มหาวิทยาลัยบูรพา
กรุงเทพมหานคร 2542

ภาคผนวก

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบประมาณการรายได้ – รายได้นำส่งคลัง ประเภทภาษีอากร
ปีงบประมาณ พ.ศ. 2526 - 2543

หน่วย : ล้านบาท

ปีงบประมาณ พ.ศ.	ประเภทภาษีอากร		สูง (ต่ำ) กว่าประมาณการ	
	ประมาณการ	รายได้นำส่งคลัง	จำนวน	ร้อยละ
2526	126,890.50	118,607.00	-8,283.50	-6.5
2527	137,226.40	130,041.20	-7,185.20	-5.2
2528	145,540.30	138,528.50	-7,011.80	-4.8
2529	149,606.10	145,823.80	-3,782.30	-2.5
2530	185,500.00	171,318.80	-14,181.20	-7.6
2531	178,550.50	224,936.50	46,386.00	26.0
2532	238,332.00	273,326.90	34,994.90	14.7
2533	282,755.40	348,587.30	65,831.90	23.3
2534	347,511.70	413,748.90	66,237.20	19.1
2535	416,308.40	425,742.40	9,434.00	2.3
2536	468,796.20	485,802.30	17,006.10	3.6
2537	524,458.00	573,659.00	49,201.00	9.4
2538	635,459.10	671,809.20	36,350.10	5.7
2539	757,803.40	761,866.30	4,062.90	0.5
2540	888,335.70	742,284.00	-146,051.70	-16.4
2541	675,276.30	640,914.70	-34,361.60	-5.1
2542	586,143.50	609,804.90	23,661.40	4.0
2543	645,700.90	652,290.60	6,589.70	1.0

ที่มา : ตัวเลขประมาณการ : สำนักงบประมาณ

: ตัวเลขรายได้นำส่งคลัง : ศูนย์สารสนเทศ กรมบัญชีกลาง

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบประมาณการรายได้จากภาษีอากรกับภาษีอากรที่จัดเก็บได้
ปีงบประมาณ พ.ศ. 2528 – 2542

หน่วย : ล้านบาท

ปีงบประมาณ	ภาษีอากรรวม		จัดเก็บได้เทียบกับ ประมาณการ		ผลิตภัณฑ์มวล รวม ในประเทศ	ภาษีอากร รวม เทียบกับ GDP	
	ประมาณการ	จัดเก็บได้	จำนวน	ร้อยละ			
2528	159,462.8	141,922.8	-	17,540.0	-11.0	1,056,496.0	13.4
2529	167,035.2	146,260.9	-	20,774.3	-12.4	1,133,397.0	12.9
2530	165,164.9	176,141.7		10,976.8	6.6	1,299,913.0	13.6
2531	178,550.5	224,936.5		46,386.0	26.0	1,559,804.0	14.4
2532	238,332.0	279,591.3		41,259.3	17.3	1,856,992.0	15.1
2533	282,755.4	359,226.0		76,470.6	27.0	2,183,545.0	16.5
2534	347,511.7	425,291.7		77,780.0	22.4	2,506,635.0	17.0
2535	416,308.5	452,671.5		36,363.0	8.7	2,830,914.0	16.0
2536	506,106.2	534,841.0		28,734.8	5.7	3,170,258.0	16.9
2537	579,968.0	625,371.9		45,403.9	7.8	3,630,805.0	17.2
2538	688,759.1	731,534.4		42,775.3	6.2	4,188,929.0	17.5
2539	820,803.4	808,631.8	-	12,171.6	-1.5	4,508,989.0	17.9
2540	882,603.1	807,882.1	-	74,721.0	-8.5	4,699,636.0	17.2
2541	732,915.3	731,023.9	-	1,891.4	-0.3	4,658,950.0	15.7
2542	666,231.5	691,597.7		25,366.2	3.8	4,662,656.0	14.8
เฉลี่ย	455,500.5	475,795.0		20,294.5	6.5	2,929,861.3	15.7

หมายเหตุ : ประมาณการปีงบประมาณ 2540-2542 เป็นประมาณการปรับปรุง

ที่มา : สำนักงบประมาณ

ตารางที่ 3 รายได้ภาษีอากรในสังกัดกระทรวงการคลัง

ปีงบประมาณ 2493 – 2544

หน่วย : ล้านบาท

ปีงบประมาณ	กรมสรรพากร		กรมสรรพสามิต		กรมศุลกากร		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
2493	~~26907~~	19.50	~~3200~~	23.19	~~7060~~	57.31	1,379.67	100
2494	322.93	~~186~~	395.00	22.76	1,017.40	~~58.63~~	1,735.33	100
2495	469.41	22.36	411.10	19.58	1,219.10	58.06	2,099.61	100
2496	544.80	23.51	455.70	19.66	1,317.30	56.83	2,317.80	100
2497	663.41	26.18	478.40	18.88	1,392.50	54.95	2,534.31	100
2498	764.40	25.78	484.30	16.33	1,716.20	57.88	2,964.90	100
2499	812.01	25.32	518.37	16.17	1,876.00	58.51	3,206.38	100
2500	853.67	25.68	528.00	15.89	1,942.00	58.43	3,323.67	100
2501	932.53	26.88	537.80	15.50	1,999.00	57.62	3,469.33	100
2502	1,068.53	28.64	562.00	15.06	2,100.00	56.29	3,730.53	100
2503	1,473.07	31.55	585.87	12.55	2,610.00	55.90	4,668.94	100
2504	1,313.01	32.18	610.00	14.95	2,157.50	52.87	4,080.51	100
2505	2,250.93	37.74	744.92	12.49	2,969.00	49.77	5,964.85	100
2506	2,375.81	36.92	786.52	12.22	3,273.00	50.86	6,435.33	100
2507	2,691.57	38.97	871.37	12.62	3,343.00	48.41	6,905.94	100
2508	3,126.71	41.94	921.22	12.36	3,407.00	45.70	7,454.93	100
2509	3,771.69	44.76	992.10	~~11.77~~	3,662.00	43.46	8,425.79	100
2510	4,509.30	42.78	1,376.20	13.06	4,656.00	44.17	10,541.50	100
2511	4,969.53	38.40	1,794.63	13.87	6,177.00	47.73	12,941.16	100
2512	5,486.71	37.66	2,104.10	14.44	6,976.90	47.89	14,567.71	100
2513	5,955.70	41.19	2,723.99	18.84	5,780.08	39.97	14,459.77	100
2514	6,507.34	42.96	3,225.16	21.29	5,413.56	35.74	15,146.06	100
2515	7,191.22	43.27	3,457.79	20.81	5,969.00	35.92	16,618.01	100
2516	8,602.67	43.13	4,362.08	21.87	6,983.00	35.01	19,947.75	100

ตารางที่ 3 (ต่อ)

หน่วย : ล้านบาท

ปี	กรมสรรพากร		กรมสรรพสามิต		กรมศุลกากร		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
2517	12,403.24	43.09	6,252.14	21.72	10,131.00	35.19	28,786.38	100
2518	14,395.22	46.86	7,062.00	22.99	9,262.00	30.15	30,719.22	100
2519	16,166.33	46.50	8,174.00	23.51	10,425.00	29.99	34,765.33	100
2520	19,852.15	45.89	9,713.00	22.45	13,691.00	31.65	43,256.15	100
2521	25,399.96	48.48	10,992.00	20.98	16,005.00	30.55	52,396.96	100
2522	35,281.05	50.89	14,618.00	21.09	19,428.00	28.02	69,327.05	100
2523	29,551.11	40.84	20,014.00	27.66	22,797.00	31.50	72,362.11	100
2524	43,653.65	47.24	23,616.00	25.56	25,138.00	27.20	92,407.65	100
2525	47,412.92	49.16	27,100.50	28.10	21,923.00	22.73	96,436.42	100
2526	53,654.07	45.49	35,807.90	30.36	28,489.00	24.15	117,950.97	100
2527	62,966.37	48.89	32,415.00	25.17	33,401.00	25.94	128,782.37	100
2528	67,647.85	48.88	37,916.50	27.40	32,825.00	23.72	138,389.35	100
2529	67,640.00	46.38	46,559.90	31.93	31,632.00	21.69	145,831.90	100
2530	73,360.12	42.25	60,786.10	35.01	39,469.00	22.73	173,615.22	100
2531	101,644.10	45.83	63,651.10	28.70	56,473.20	25.46	221,768.40	100
2532	135,033.63	51.30	64,489.30	24.50	63,720.00	24.21	263,242.93	100
2533	192,487.93	54.13	73,190.00	20.58	89,923.00	25.29	355,600.93	100
2534	236,398.04	56.01	92,493.00	21.91	93,195.00	22.08	422,086.04	100
2535	261,042.21	58.10	102,031.30	22.71	86,245.80	19.19	449,319.31	100
2536	300,484.28	56.46	125,788.50	23.64	105,909.80	19.90	532,182.58	100
2537	366,586.21	58.92	138,669.20	22.29	116,871.80	18.79	622,127.21	100
2538	444,512.20	61.03	155,308.50	21.32	128,546.90	17.65	728,367.60	100
2539	508,832.40	63.17	167,159.50	20.75	129,542.90	16.08	805,534.80	100
2540	518,619.90	64.59	180,167.90	22.44	104,159.80	12.97	802,947.60	100

ตารางที่ 3 (ต่อ)

หน่วย : ล้านบาท

ปีงบประมาณ	กรมสรรพากร		กรมสรรพสามิต		กรมศุลกากร		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
2541	498,966.20	68.93	155,563.20	21.49	69,338.20	95.8	723,867.60	100
2542	452,317.00	66.10	163,891.50	23.95	68,094.50	9.95	684,303.00	100
2543	461,322.00	64.31	168,821.90	23.53	87,194.50	12.16	717,338.40	100
2544	499,882.00	64.89	177,599.76	23.06	92,838.48	12.05	770,320.24	100

ที่มา : ปี 2493 - 2537 จากสรรพากรศาสตร์ ปี 42 ฉบับที่ 3 ประจำเดือนมีนาคม 2538

หน้า 25-26

ปี 2538 - 2544 จากกรมสรรพากร กรมสรรพสามิต กรมศุลกากร

หมายเหตุ 1. ปี 2493 -2503 เป็นปีปฏิทิน

2. ปี 2504 เป็นเพียง 9 เดือน ตั้งแต่ 1 มกราคม 2504 - 30 กันยายน 2504

ตารางที่ 4 เปรียบเทียบรายได้จากภาษีสรรพากร รายได้รัฐบาล และ ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศปีงบประมาณ 2493 – 2544

หน่วย : ล้านบาท

ปีงบประมาณ	ภาษีสรรพากร	รายได้รัฐบาล	ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ	เปรียบเทียบเป็นร้อยละ		
				(1)/(2)	(1)/(3)	(2)/(3)
2493	269.07	2,136.09	25,595.40	12.6	1.05	8.35
2494	322.93	2,531.15	28,209.90	12.8	1.14	8.97
2495	469.41	3,347.40	29,520.60	14.0	1.59	11.34
2496	544.80	3,942.03	32,228.50	13.8	1.69	12.23
2497	663.41	4,265.93	32,043.90	15.6	2.07	13.31
2498	764.40	4,380.44	39,447.70	17.5	1.94	11.10
2499	812.01	5,092.00	42,088.50	15.9	1.93	12.10
2500	853.67	5,183.00	43,582.20	16.5	1.96	11.89
2501	932.53	5,527.00	48,474.30	16.9	1.92	11.40
2502	1,068.53	6,055.00	55,189.60	17.6	1.94	10.97
2503	1,473.07	6,786.00	58,180.50	21.7	2.53	11.66
2504	1,313.01	5,961.10	61,961.80	22.0	2.12	9.62
2505	2,250.93	7,986.20	65,307.00	28.2	3.45	12.23
2506	2,375.81	8,633.10	71,677.10	27.5	3.31	12.04
2507	2,691.57	9,657.00	73,809.10	27.9	3.65	13.08
2508	3,126.71	11,157.00	65,307.20	28.0	4.79	17.08
2509	3,771.69	12,714.00	84,303.00	29.7	4.47	15.08
2510	4,509.30	14,874.00	101,290.30	30.3	4.45	14.68
2511	4,969.53	16,649.00	117,306.30	29.8	4.24	14.19
2512	5,486.71	18,580.10	128,566.00	29.5	4.27	14.45
2513	5,955.70	19,102.90	148,281.00	31.2	4.02	12.88
2514	6,507.34	19,522.40	154,469.00	33.3	4.21	12.64
2515	7,191.22	21,296.80	171,462.00	33.8	4.19	12.42
2516	8,602.67	25,646.10	224,340.00	33.5	3.83	11.43

ตารางที่ 4 (ต่อ)

หน่วย : ล้านบาท

ปี งบประมาณ	ภาษี สรรพากร	รายได้รัฐบาล	ผลิตภัณฑ์มวล รวมในประเทศ	เปรียบเทียบเป็นร้อยละ		
				(1)/(2)	(1)/(3)	(2)/(3)
2517	12,403.24	38,207.60	282,093.00	32.5	4.40	13.54
2518	14,395.22	38,424.40	307,365.00	37.5	4.68	12.50
2519	16,166.33	42,915.90	349,926.00	37.7	4.62	12.26
2520	19,852.15	52,517.60	406,659.00	37.8	4.88	12.91
2521	25,399.96	62,142.90	490,983.00	40.9	5.17	12.66
2522	35,281.05	75,809.80	562,580.00	46.5	6.27	13.48
2523	29,551.11	92,689.80	662,482.00	31.9	4.46	13.99
2524	43,653.65	110,486.00	760,356.00	39.5	5.74	14.53
2525	47,412.92	113,654.10	841,569.00	41.7	5.63	13.51
2526	53,654.07	137,450.90	920,989.00	39.0	5.83	14.92
2527	62,966.37	148,821.10	988,070.00	42.3	6.37	15.06
2528	67,647.85	162,210.20	1,056,496.00	41.7	6.40	15.35
2529	67,640.00	165,627.90	1,133,397.00	40.8	5.97	14.61
2530	73,360.12	197,502.00	1,299,913.0	37.1	5.64	15.19
2531	101,644.10	249,972.00	1,559,804.0	40.7	6.52	16.03
2532	135,033.63	316,370.20	1,856,992.0	42.7	7.27	17.04
2533	192,487.93	404,887.50	2,183,545.0	47.5	8.82	18.54
2534	236,398.04	476,508.10	2,506,635.0	49.6	9.43	19.01
2535	261,042.21	525,368.00	2,830,914.0	49.7	9.22	18.56
2536	300,484.28	606,682.20	3,165,222.0	49.5	9.49	19.17
2537	366,586.21	655,510.00	3,629,341.0	55.9	10.10	18.06
2538	444,512.20	768,300.00	4,186,212.0	57.9	10.62	18.35
2539	508,832.40	895,350.00	4,611,041.0	56.8	11.04	19.42
2540	518,619.90	909,049.00	4,732,610.0	57.1	10.96	19.21

ตารางที่ 4 (ต่อ)

หน่วย : ล้านบาท

ปีงบประมาณ	ภาษี สรรพากร	รายได้รัฐบาล	ผลิตภัณฑ์มวล รวมในประเทศ	เปรียบเทียบเป็นร้อยละ		
				(1)/(2)	(1)/(3)	(2)/(3)
2541	498,966.20	815,680.00	4,626,447.0	61.2	10.79	17.63
2542	452,317.00	793,060.00	4,632,132.0	57.0	9.76	17.12
2543	461,322.00	817,595.00	4,904,725.0	56.4	9.41	16.67
2544	499,882.00	874,555.00	5,522,000.0	57.2	9.05	15.84
เฉลี่ย	237,360.7	448,397.3	2,572,759.7	47.8	8.0	16.6

ที่มา : (1) กรมสรรพากร

(2) สำนักงบประมาณ

(3) สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ตารางที่ 5 สัดส่วนรายได้ภาษีสรรพากรต่อผลิตภัณฑ์รวมภายในประเทศ
ปีงบประมาณ 2493 - 2543

หน่วย : ล้านบาท

ปีงบประมาณ	ภาษีสรรพากร	ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (GDP)	ภาษีร้อยละของ GDP
2493	269.07	25,595.40	1.05
2494	322.93	28,209.90	1.14
2495	469.41	29,520.60	1.59
2496	544.80	32,228.50	1.69
2497	663.41	32,043.90	2.07
2498	764.40	39,447.70	1.94
2499	812.01	42,088.50	1.93
2500	853.67	43,582.20	1.96
เฉลี่ย(2493-2500)	587.46	34,089.59	1.67
2501	932.53	48,474.30	1.92
2502	1,068.53	55,189.60	1.94
2503	1,473.07	58,180.50	2.53
2504	1,655.56	61,961.80	2.67
2505	2,250.93	65,307.00	3.45
2506	2,375.81	71,677.10	3.31
2507	2,691.57	73,809.10	3.65
2508	3,126.71	65,307.20	4.79
2509	3,771.69	84,303.00	4.47
2510	4,509.30	101,290.30	4.45
เฉลี่ย(2501-2510)	2,385.57	68,549.99	3.32
2511	4,969.53	117,306.30	4.24
2512	5,486.71	128,566.00	4.27
2513	5,955.70	135,939.00	4.38
2514	6,507.31	143,098.00	4.55

ตารางที่ 5 (ต่อ)

หน่วย : ล้านบาท

ปีงบประมาณ	ภาษีสรรพากร	ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (GDP)	ภาษีร้อยละของ GDP
2515	7,191.22	162,071.00	4.44
2516	8,602.67	215,194.00	4.00
2517	12,403.24	270,017.00	4.59
2518	14,395.22	298,816.00	4.82
2519	16,166.33	337,635.00	4.79
2520	19,852.15	393,030.00	5.05
เฉลี่ย(2510-2520)	10,153.01	220,167.23	4.51
2521	25,399.96	469,952.00	5.40
2522	29,551.11	556,240.00	5.31
2523	35,281.05	684,930.00	5.15
2524	43,653.65	786,166.00	5.55
2525	47,412.92	846,136.00	5.60
2526	53,654.07	924,254.00	5.81
2527	62,966.37	991,559.00	6.35
2528	67,647.85	1,047,564.00	6.46
2529	67,640.00	1,197,934.00	5.65
2530	73,360.12	1,273,801.00	5.76
เฉลี่ย(2520-2530)	50,656.71	877,853.60	5.70
2531	101,644.10	1,465,736.00	6.93
2532	135,033.63	1,690,500.00	7.99
2533	192,487.93	2,191,000.00	8.79
2534	236,398.04	2,506,000.00	9.43
2535	261,042.21	2,805,000.00	9.31
2536	300,484.28	3,118,000.00	9.64
2537	366,586.21	3,499,000.00	10.48

ตารางที่ 5 (ต่อ)

หน่วย : ล้านบาท

ปีงบประมาณ	ภาษีสรรพากร	ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (GDP)	ภาษีร้อยละของ GDP
2538	428,280.00	3,936,000.00	10.88
2539	501,100.00	4,597,000.00	10.90
2540	518,714.00	4,699,636.00	11.04
เฉลี่ย(2530-2540)	304,177.04	3,050,787.20	9.54
2541	498,964.00	4,658,950.00	10.71
2542	452,317.00	4,662,656.00	9.70
2543	461,322.00	5,137,000.0	8.98
2544	499,882.00	5,522,000.0	9.05
เฉลี่ย(2541-2544)	478,121.25	4,995,151.50	9.61

หมายเหตุ 1. ปี 2493 -2503 เป็นปีปฏิทิน

2. ปี 2504 เป็นเพียง 9 เดือน ตั้งแต่ 1 มกราคม 2504 - 30 กันยายน 2504

ที่มา : ปี 2493 - 2538 สรรพากรศาสตร์ปี 42 ฉบับที่ 3 ประจำเดือนมีนาคม 2538 หน้า 35-36

: ปี 2539 - 2544 กรมสรรพากร

ตารางที่ 6 สัดส่วนรายได้ภาษีสรรพากรต่อผลิตภัณฑ์รวมภายในประเทศ
ปีงบประมาณ 2504 – 2544

ปีงบประมาณ	ภาษีสรรพากร	GDP	หน่วย : ล้านบาท ภาษีร้อยละของ GDP
2504	1,655.56	61,961.80	2.67
2505	2,250.93	65,307.00	3.45
2506	2,375.81	71,677.10	3.31
2507	2,691.57	73,809.10	3.65
2508	3,126.71	65,307.20	4.79
2509	3,771.69	84,303.00	4.47
เฉลี่ยตามแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 1	2,645.38	70,394.20	3.72
2510	4,509.30	101,290.30	4.45
2511	4,969.53	117,306.30	4.24
2512	5,486.71	128,566.00	4.27
2513	5,955.70	135,939.00	4.38
2514	6,507.31	143,098.00	4.55
เฉลี่ยตามแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 2	5,485.71	125,239.92	4.38
2515	7,191.22	162,071.00	4.44
2516	8,602.67	215,194.00	4.00
2517	12,403.24	270,017.00	4.59
2518	14,395.22	298,816.00	4.82
2519	16,166.33	337,635.00	4.79
เฉลี่ยตามแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 3	11,751.74	256,746.60	4.53
2520	19,852.15	393,030.00	5.05
2521	25,399.96	469,952.00	5.40
2522	29,551.11	556,240.00	5.31
2523	35,281.05	684,930.00	5.15
2524	43,653.65	786,166.00	5.55
เฉลี่ยตามแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 4	30,747.58	578,063.60	5.29

ตารางที่ 6 (ต่อ)

หน่วย : ล้านบาท

ปีงบประมาณ	ภาษีสรรพากร	GDP	ภาษีร้อยละของ GDP
2525	47,412.92	846,136.00	5.60
2526	53,654.07	924,254.00	5.81
2527	62,966.37	991,559.00	6.35
2528	67,647.85	1,047,564.00	6.46
2529	67,640.00	1,197,934.00	5.65
เฉลี่ยตามแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 5	59,864.24	1,001,489.40	5.97
2530	73,360.12	1,273,801.00	5.76
2531	101,644.10	1,465,736.00	6.93
2532	135,033.63	1,690,500.00	7.99
2533	192,487.93	2,191,000.00	8.79
2534	236,398.04	2,506,000.00	9.43
เฉลี่ยตามแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 6	147,784.76	1,825,407.40	7.78
2535	261,042.21	2,805,000.00	9.31
2536	300,484.28	3,118,000.00	9.64
2537	366,586.21	3,499,000.00	10.48
2538	428,280.00	3,936,000.00	10.88
2539	501,100.00	4,597,000.00	10.90
เฉลี่ยตามแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 7	371,498.54	3,591,000.00	10.24

ตารางที่ 6 (ต่อ)

หน่วย : ล้านบาท

ปีงบประมาณ	ภาษีสรรพากร	GDP	ภาษีร้อยละของ GDP
2540	518,714.00	4,699,636.00	11.04
2541	498,964.00	4,658,950.00	10.71
2542	452,317.00	4,662,656.00	9.70
2543	461,322.00	5,137,000.0	8.98
2544	499,882.00	5,522,000.0	9.05
เฉลี่ยตามแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8	486,239.80	4,936,048.40	9.90

หมายเหตุ

หมายเหตุ 1. ปี 2493 -2503 เป็นปีปฏิทิน

2. ปี 2504 เป็นเพียง 9 เดือน ตั้งแต่ 1 มกราคม 2504 - 30 กันยายน 2504

ที่มา : ปี 2493 - 2538 สรรพากรสาสน์ปี 42 ฉบับที่ 3 ประจำเดือนมีนาคม 2538 หน้า 35-36

: ปี 2539 - 2544 กรมสรรพากร

ตารางที่ 7 เปรียบเทียบรายได้จากภาษีสรรพสามิต รายได้รัฐบาล และ ผลิตภัณฑ์มวลรวม
ในประเทศ ปีงบประมาณ 2513 – 2544

หน่วย : ล้านบาท

ปีงบประมาณ	ภาษี สรรพสามิต	รายได้ รัฐบาล	ผลิตภัณฑ์ มวลรวมในประเทศ	เปรียบเทียบเป็นร้อยละ		
				(1) / (2)	(1) / (3)	(2) / (3)
	(1)	(2)	(3)	(1) / (2)	(1) / (3)	(2) / (3)
2493	320.00	2,136.09	25,595.40	15.0	1.25	8.35
2494	395.00	2,531.15	28,209.90	15.6	1.40	8.97
2495	411.10	3,347.40	29,520.60	12.3	1.39	11.34
2496	455.70	3,942.03	32,228.50	11.6	1.41	12.23
2497	478.40	4,265.93	32,043.90	11.2	1.49	13.31
2498	484.30	4,380.44	39,447.70	11.1	1.23	11.10
2499	518.37	5,092.00	42,088.50	10.2	1.23	12.10
2500	528.00	5,183.00	43,582.20	10.2	1.21	11.89
2501	537.80	5,527.00	48,474.30	9.7	1.11	11.40
2502	562.00	6,055.00	55,189.60	9.3	1.02	10.97
2503	585.87	6,786.00	58,180.50	8.6	1.01	11.66
2504	610.00	5,961.10	61,961.80	10.2	0.98	9.62
2505	744.92	7,986.20	65,307.00	9.3	1.14	12.23
2506	786.52	8,633.10	71,677.10	9.1	1.10	12.04
2507	871.37	9,657.00	73,809.10	9.0	1.18	13.08
2508	921.22	11,157.00	65,307.20	8.3	1.41	17.08
2509	992.10	12,714.00	84,303.00	7.8	1.18	15.08
2510	1,376.20	14,874.00	101,290.30	9.3	1.36	14.68
2511	1,794.63	16,649.00	117,306.30	10.8	1.53	14.19
2512	2,104.10	18,580.10	128,566.00	11.3	1.64	14.45
2513	2,723.99	19,102.90	148,281.00	14.3	1.84	12.88
2514	3,225.16	19,522.40	154,469.00	16.5	2.09	12.64
2515	3,457.79	21,296.80	171,462.00	16.2	2.02	12.42

ตารางที่ 7 (ต่อ)

หน่วย : ล้านบาท

ปีงบประมาณ	ภาษี สรรพสามิต	รายได้ รัฐบาล	ผลิตภัณฑ์ มวลรวมในประเทศ	เปรียบเทียบเป็นร้อยละ		
				(1) / (2)	(1) / (3)	(2) / (3)
2516	4,362.08	25,646.10	224,340.00	17.0	1.94	11.43
2517	6,252.14	38,207.60	282,093.00	16.4	2.22	13.54
2518	7,062.00	38,424.40	307,365.00	18.4	2.30	12.50
2519	8,174.00	42,915.90	349,926.00	19.0	2.34	12.26
2520	9,713.00	52,517.60	406,659.00	18.5	2.39	12.91
2521	10,992.00	62,142.90	490,983.00	17.7	2.24	12.66
2522	14,618.00	75,809.80	562,580.00	19.3	2.60	13.48
2523	20,014.00	92,689.80	662,482.00	21.6	3.02	13.99
2524	23,616.00	110,486.00	760,356.00	21.4	3.11	14.53
2525	27,100.50	113,654.10	841,569.00	23.8	3.22	13.51
2526	35,807.90	137,450.90	920,989.00	26.1	3.89	14.92
2527	32,415.00	148,821.10	988,070.00	21.8	3.28	15.06
2528	37,916.50	162,210.20	1,056,496.00	23.4	3.59	15.35
2529	46,559.90	165,627.90	1,133,397.00	28.1	4.11	14.61
2530	60,786.10	197,502.00	1,299,913.0	30.8	4.68	15.19
2531	63,651.10	249,972.00	1,559,804.0	25.5	4.08	16.03
2532	64,489.30	316,370.20	1,856,992.0	20.4	3.47	17.04
2533	73,190.00	404,887.50	2,183,545.0	18.1	3.35	18.54
2534	92,493.00	476,508.10	2,506,635.0	19.4	3.69	19.01
2535	102,031.30	525,368.00	2,830,914.0	19.4	3.60	18.56
2536	125,788.50	606,682.20	3,165,222.0	20.7	3.97	19.17
2537	138,669.20	655,510.00	3,629,341.0	21.2	3.82	18.06

ตารางที่ 7 (ต่อ)

หน่วย : ล้านบาท

ปีงบประมาณ	ภาษี สรรพสามิต (1)	รายได้ รัฐบาล (2)	ผลิตภัณฑ์ มวลรวมในประเทศ (3)	เปรียบเทียบเป็นร้อยละ		
				(1) / (2)	(1) / (3)	(2) / (3)
2538	155,308.50	768,300.00	4,186,212.0	20.2	3.71	18.35
2539	167,159.50	895,350.00	4,611,041.0	18.7	3.63	19.42
2540	180,167.90	909,049.00	4,732,610.0	19.8	3.81	19.21
2541	155,563.20	815,680.00	4,626,447.0	19.1	3.36	17.63
2542	163,891.50	793,060.00	4,632,132.0	20.7	3.54	17.12
2543	168,821.90	817,595.00	4,904,725.0	20.6	3.44	16.67
2544	177,599.76	874,555.00	5,522,000.0	20.3	3.22	15.84
เฉลี่ย	92,506.9	448,397.3	2,572,759.7	21.7	3.6	16.6

ที่มา : (1) กรมสรรพสามิต

(2) สำนักงบประมาณ

(3) สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ตารางที่ 8 เปรียบเทียบรายได้จากภาษีศุลกากร รายได้รัฐบาล และ ผลิตภัณฑ์มวลรวม
ในประเทศ ปีงบประมาณ 2493-2544

หน่วย : ล้านบาท

ปีงบประมาณ	ภาษีศุลกากร (1)	รายได้ รัฐบาล (2)	ผลิตภัณฑ์ มวลรวมในประเทศ (3)	เปรียบเทียบเป็นร้อยละ		
				(1)/(2)	(1)/(3)	(2)/(3)
2493	~~790.00~~	2,136.09	25,595.40	37.0	3.09	8.35
2494	1,017.40	2,531.15	28,209.90	40.2	3.61	8.97
2495	1,219.10	3,347.40	29,520.60	36.4	4.13	11.34
2496	1,317.30	3,942.03	32,228.50	33.4	4.09	12.23
2497	1,392.50	4,265.93	32,043.90	32.6	4.35	13.31
2498	1,716.20	4,380.44	39,447.70	39.2	4.35	11.10
2499	1,876.00	5,092.00	42,088.50	36.8	4.46	12.10
2500	1,942.00	5,183.00	43,582.20	37.5	4.46	11.89
2501	1,999.00	5,527.00	48,474.30	36.2	4.12	11.40
2502	2,100.00	6,055.00	55,189.60	34.7	3.81	10.97
2503	2,610.00	6,786.00	58,180.50	38.5	4.49	11.66
2504	2,157.50	5,961.10	61,961.80	36.2	3.48	9.62
2505	2,969.00	7,986.20	65,307.00	37.2	4.55	12.23
2506	3,273.00	8,633.10	71,677.10	37.9	4.57	12.04
2507	3,343.00	9,657.00	73,809.10	34.6	4.53	13.08
2508	3,407.00	11,157.00	65,307.20	30.5	5.22	17.08
2509	3,662.00	12,714.00	84,303.00	28.8	4.34	15.08
2510	4,656.00	14,874.00	101,290.30	31.3	4.60	14.68
2511	6,177.00	16,649.00	117,306.30	37.1	5.27	14.19
2512	6,976.90	18,580.10	128,566.00	37.6	5.43	14.45
2513	5,780.08	19,102.90	148,281.00	30.3	3.90	12.88
2514	5,413.56	19,522.40	154,469.00	27.7	3.50	12.64
2515	5,969.00	21,296.80	171,462.00	28.0	3.48	12.42

ตารางที่ 8 (ต่อ)

หน่วย : ล้านบาท

ปีงบประมาณ	ภาษีศุลกากร	รายได้ รัฐบาล	ผลิตภัณฑ์ มวลรวมในประเทศ	เปรียบเทียบเป็นร้อยละ		
				(1)/(2)	(1)/(3)	(2)/(3)
2516	6,983.00	25,646.10	224,340.00	27.2	3.11	11.43
2517	10,131.00	38,207.60	282,093.00	26.5	3.59	13.54
2518	9,262.00	38,424.40	307,365.00	24.1	3.01	12.50
2519	10,425.00	42,915.90	349,926.00	24.3	2.98	12.26
2520	13,691.00	52,517.60	406,659.00	26.1	3.37	12.91
2521	16,005.00	62,142.90	490,983.00	25.8	3.26	12.66
2522	19,428.00	75,809.80	562,580.00	25.6	3.45	13.48
2523	22,797.00	92,689.80	662,482.00	24.6	3.44	13.99
2524	25,138.00	110,486.00	760,356.00	22.8	3.31	14.53
2525	21,923.00	113,654.10	841,569.00	19.3	2.61	13.51
2526	28,489.00	137,450.90	920,989.00	20.7	3.09	14.92
2527	33,401.00	148,821.10	988,070.00	22.4	3.38	15.06
2528	32,825.00	162,210.20	1,056,496.00	20.2	3.11	15.35
2529	31,632.00	165,627.90	1,133,397.00	19.1	2.79	14.61
2530	39,469.00	197,502.00	1,299,913.0	20.0	3.04	15.19
2531	56,473.20	249,972.00	1,559,804.0	22.6	3.62	16.03
2532	63,720.00	316,370.20	1,856,992.0	20.1	3.43	17.04
2533	89,923.00	404,887.50	2,183,545.0	22.2	4.12	18.54
2534	93,195.00	476,508.10	2,506,635.0	19.6	3.72	19.01
2535	86,245.80	525,368.00	2,830,914.0	16.4	3.05	18.56
2536	105,909.80	606,682.20	3,165,222.0	17.5	3.35	19.17
2537	116,871.80	655,510.00	3,629,341.0	17.8	3.22	18.06
2538	128,546.90	768,300.00	4,186,212.0	16.7	3.07	18.35
2539	129,542.90	895,350.00	4,611,041.0	14.5	2.81	19.42

ตารางที่ 8 (ต่อ)

หน่วย : ล้านบาท

ปีงบประมาณ	ภาษีศุลกากร	รายได้ รัฐบาล	ผลิตภัณฑ์ มวลรวมในประเทศ	เปรียบเทียบเป็นร้อยละ		
				(1)/(2)	(1)/(3)	(2)/(3)
2540	104,159.80	909,049.00	4,732,610.0	11.5	2.20	19.21
2541	69,338.20	815,680.00	4,626,447.0	8.5	1.50	17.63
2542	68,094.50	793,060.00	4,632,132.0	8.6	1.47	17.12
2543	87,194.50	817,595.00	4,904,725.0	10.7	1.78	16.67
2544	92,838.48	874,555.00	5,522,000.0	10.6	1.68	15.84
เฉลี่ย	67,267.6	448,397.3	2,572,759.7	17.9	2.9	16.6

ที่มา : (1) กรมศุลกากร

(2) สำนักงบประมาณ

(3) สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ตารางที่ 9 เปรียบเทียบรายได้ภาษี รายได้รัฐบาล และ ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ
ปีงบประมาณ 2493 – 2544

หน่วย : ล้านบาท

ปีงบประมาณ	รายได้จาก ภาษี	รายได้ รัฐบาล	ผลิตภัณฑ์มวล รวมในประเทศ	เปรียบเทียบเป็นร้อยละ		
				(1) / (2)	(1) / (3)	(2) / (3)
2493	1,379.67	2,136.09	25,595.40	64.6	5.39	8.35
2494	1,735.33	2,531.15	28,209.90	68.6	6.15	8.97
2495	2,099.61	3,347.40	29,520.60	62.7	7.11	11.34
2496	2,317.80	3,942.03	32,228.50	58.8	7.19	12.23
2497	2,534.31	4,265.93	32,043.90	59.4	7.91	13.31
2498	2,964.90	4,380.44	39,447.70	67.7	7.52	11.10
2499	3,206.38	5,092.00	42,088.50	63.0	7.62	12.10
2500	3,323.67	5,183.00	43,582.20	64.1	7.63	11.89
2501	3,469.33	5,527.00	48,474.30	62.8	7.16	11.40
2502	3,730.53	6,055.00	55,189.60	61.6	6.76	10.97
2503	4,668.94	6,786.00	58,180.50	68.8	8.02	11.66
2504	4,080.51	5,961.10	61,961.80	68.5	6.59	9.62
2505	5,964.85	7,986.20	65,307.00	74.7	9.13	12.23
2506	6,435.33	8,633.10	71,677.10	74.5	8.98	12.04
2507	6,905.94	9,657.00	73,809.10	71.5	9.36	13.08
2508	7,454.93	11,157.00	65,307.20	66.8	11.42	17.08
2509	8,425.79	12,714.00	84,303.00	66.3	9.99	15.08
2510	10,541.50	14,874.00	101,290.30	70.9	10.41	14.68
2511	12,941.16	16,649.00	117,306.30	77.7	11.03	14.19
2512	14,567.71	18,580.10	128,566.00	78.4	11.33	14.45
2513	14,459.77	19,102.90	148,281.00	75.7	9.75	12.88
2514	15,146.06	19,522.40	154,469.00	77.6	9.81	12.64
2515	16,618.01	21,296.80	171,462.00	78.0	9.69	12.42

ตารางที่ 9 (ต่อ)

หน่วย : ล้านบาท

ปีงบประมาณ	รายได้จากภาษี	รายได้รัฐบาล	ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ	เปรียบเทียบเป็นร้อยละ		
				(1) / (2)	(1) / (3)	(2) / (3)
2516	19,947.75	25,646.10	224,340.00	77.8	8.89	11.43
2517	28,786.38	38,207.60	282,093.00	75.3	10.20	13.54
2518	30,719.22	38,424.40	307,365.00	79.9	9.99	12.50
2519	34,765.33	42,915.90	349,926.00	81.0	9.94	12.26
2520	43,256.15	52,517.60	406,659.00	82.4	10.64	12.91
2521	52,396.96	62,142.90	490,983.00	84.3	10.67	12.66
2522	69,327.05	75,809.80	562,580.00	91.4	12.32	13.48
2523	72,362.11	92,689.80	662,482.00	78.1	10.92	13.99
2524	92,407.65	110,486.00	760,356.00	83.6	12.15	14.53
2525	96,436.42	113,654.10	841,569.00	84.9	11.46	13.51
2526	117,950.97	137,450.90	920,989.00	85.8	12.81	14.92
2527	128,782.37	148,821.10	988,070.00	86.5	13.03	15.06
2528	138,389.35	162,210.20	1,056,496.00	85.3	13.10	15.35
2529	145,831.90	165,627.90	1,133,397.00	88.0	12.87	14.61
2530	173,615.22	197,502.00	1,299,913.00	87.9	13.36	15.19
2531	221,768.40	249,972.00	1,559,804.00	88.7	14.22	16.03
2532	263,242.93	316,370.20	1,856,992.00	83.2	14.18	17.04
2533	355,600.93	404,887.50	2,183,545.00	87.8	16.29	18.54
2534	422,086.04	476,508.10	2,506,635.00	88.6	16.84	19.01
2535	449,319.31	525,368.00	2,830,914.00	85.5	15.87	18.56
2536	532,182.58	606,682.20	3,165,222.00	87.7	16.81	19.17
2537	622,127.21	655,510.00	3,629,341.00	94.9	17.14	18.06
2538	728,367.60	768,300.00	4,186,212.00	94.8	17.40	18.35

ตารางที่ 9 (ต่อ)

หน่วย : ล้านบาท

ปีงบประมาณ	รายได้จากภาษี	รายได้รัฐบาล	ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ	เปรียบเทียบเป็นร้อยละ		
				(1) / (2)	(1) / (3)	(2) / (3)
2539	805,534.80	895,350.00	4,611,041.0	90.0	17.47	19.42
2540	802,947.60	909,049.00	4,732,610.0	88.3	16.97	19.21
2541	723,867.60	815,680.00	4,626,447.0	88.7	15.65	17.63
2542	684,303.00	793,060.00	4,632,132.0	86.3	14.77	17.12
2543	717,338.40	817,595.00	4,904,725.0	87.7	14.63	16.67
2544	770,320.24	874,555.00	5,522,000.0	88.1	13.95	15.84
เฉลี่ย	382,771.1	432,303.4	2,486,019.0	87.3	14.4	16.4

ที่มา : (1) กรมสรรพากร กรมสรรพสามิต กรมศุลกากร

(2) สำนักงบประมาณ

(3) สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ตารางที่ 10 สัดส่วนการจัดเก็บรายได้แต่ละประเภทของกรมสรรพากร
ปีงบประมาณ 2513-2544

หน่วย : ล้านบาท

ปี	เงินได้บุคคล	ร้อยละ	ภาษีเงินได้	ร้อยละ	ภาษีการค้า	ร้อยละ	ภาษี	ร้อยละ
	ธรรมดา	ต่อ	นิติบุคคล	ต่อ	ต่อ	ต่อ	มูลค่าเพิ่ม	ต่อ
		GDP		GDP		GDP		GDP
2513	1,243.00	0.84	894.00	0.60	3,597.00	2.43	n.a.	n.a.
2514	1,403.00	0.91	926.00	0.60	3,938.00	2.55	n.a.	n.a.
2515	1,554.00	0.91	1,029.00	0.60	4,337.00	2.53	n.a.	n.a.
2516	1,704.00	0.76	1,481.00	0.66	5,112.00	2.28	n.a.	n.a.
2517	2,037.00	0.72	2,699.00	0.96	7,336.00	2.60	n.a.	n.a.
2518	2,644.00	0.86	3,556.00	1.16	7,791.00	2.53	n.a.	n.a.
2519	2,994.00	0.86	3,745.00	1.07	8,950.00	2.56	n.a.	n.a.
2520	2,630.00	0.65	4,508.00	1.11	11,021.00	2.71	n.a.	n.a.
2521	5,042.70	1.03	6,368.70	1.30	13,212.40	2.69	n.a.	n.a.
2522	6,113.60	1.09	7,730.60	1.37	14,842.60	2.64	n.a.	n.a.
2523	7,200.20	1.09	9,561.30	1.44	17,601.10	2.66	n.a.	n.a.
2524	8,555.50	1.13	13,150.40	1.73	20,965.70	2.76	n.a.	n.a.
2525	11,295.70	1.34	13,221.10	1.57	22,278.40	2.65	n.a.	n.a.
2526	14,163.10	1.54	13,241.70	1.44	24,977.70	2.71	n.a.	n.a.
2527	16,894.50	1.71	14,547.80	1.47	29,785.40	3.01	n.a.	n.a.
2528	19,714.60	1.87	15,549.50	1.47	30,698.90	2.91	n.a.	n.a.
2529	19,781.90	1.75	15,596.50	1.38	28,510.20	2.52	n.a.	n.a.
2530	19,545.60	1.50	18,185.00	1.40	33,913.40	2.61	n.a.	n.a.
2531	24,005.00	1.54	27,154.00	1.74	48,065.00	3.08	n.a.	n.a.
2532	28,228.00	1.52	38,123.00	2.05	65,046.00	3.50	n.a.	n.a.
2533	39,338.00	1.80	58,896.00	2.70	88,035.00	4.03	n.a.	n.a.
2534	48,913.00	1.95	75,032.00	2.99	106,183.00	4.24	n.a.	n.a.

ตารางที่ 10 (ต่อ)

หน่วย : ล้านบาท

ปี	เงินได้บุคคล	ร้อยละ	ภาษีเงินได้	ร้อยละ	ภาษีการค้า	ร้อยละ	ภาษี	ร้อยละ
	ธรรมดา	ต่อ	นิติบุคคล	ต่อ		ต่อ	มูลค่าเพิ่ม	ต่อ
		GDP		GDP		GDP		GDP
2535	52,944.00	1.87	87,273.00	3.08	37,783.00	1.33	66,614.00	2.35
2536	56,836.00	1.80	104,038.00	3.29	2,739.00	0.09	112,583.00	3.56
2537	67,386.00	1.86	133,162.00	3.67	1,441.00	0.04	134,791.00	3.71
2538	85,754.00	2.05	157,148.00	3.75	1,082.00	0.03	163,121.00	3.90
2539	108,785.00	2.36	171,852.00	3.73	572.00	0.01	184,155.00	3.99
2540	115,005.00	2.43	162,709.00	3.44	266.00	0.01	195,730.00	4.14
2541	122,945.00	2.66	99,480.00	2.15	342.00	0.01	232,388.00	5.02
2542	106,070.00	2.29	108,820.00	2.35	186.00	0.00	201,976.00	4.36
2543	91,700.00	1.87	145,554.00	2.97	126.00	0.00	192,510.00	3.92
2544	101,149.00	1.83	149,667.00	2.71	84.00	0.00	215,318.00	3.90
เฉลี่ย	37,299.20	1.51	52,028.08	1.94	20,025.56	1.99	169,918.60	3.89

หมายเหตุ : n.a. ไม่มีข้อมูล

ที่มา : ประมวลสารเศรษฐกิจและสังคมไทย หน่วยที่ 1- 5 หน้า 273-275 ปี 2513-2542

: กรมสรรพากร ปี 2543-2544

: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ตารางที่ 10 (ต่อ)

หน่วย : ล้านบาท

ปี	ภาษี ธุรกิจ เฉพาะ	ร้อยละ ต่อ GDP	เงินได้ ปีโตรเลียม	ร้อยละ ต่อ GDP	ภาษี เดินทาง	อากร แสตมป์	ร้อยละ ต่อ GDP	GDP
2513	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	123.00	0.08	148,281.00
2514	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	120.00	0.08	154,469.00
2515	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	135.00	0.08	171,462.00
2516	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	150.00	0.07	224,340.00
2517	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	166.00	0.06	282,093.00
2518	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	184.00	0.06	307,365.00
2519	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	211.00	0.06	349,926.00
2520	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	314.00	0.08	406,659.00
2521	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	391.40	0.08	490,983.00
2522	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	479.40	0.09	562,580.00
2523	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	499.60	0.08	662,482.00
2524	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	556.90	0.07	760,356.00
2525	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	635.10	0.08	841,569.00
2526	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	667.00	0.07	920,989.00
2527	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	1,008.10	0.10	988,070.00
2528	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	1,026.90	0.10	1,056,496.00
2529	n.a.	n.a.	102.10	0.01	3,410.20	988.70	0.09	1,133,397.00
2530	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	369.50	1,278.90	0.10	1,299,913.00
2531	n.a.	n.a.	29.00	0.00	428.00	1,894.00	0.12	1,559,804.00
2532	n.a.	n.a.	624.00	0.03	471.00	2,499.00	0.13	1,856,992.00
2533	n.a.	n.a.	1,794.00	0.08	554.00	3,780.00	0.17	2,183,545.00
2534	n.a.	n.a.	2,870.00	0.11	496.00	3,691.00	0.15	2,506,635.00
2535	9,629.00	0.34	2,884.00	0.10	n.a.	3,781.00	0.13	2,830,914.00

ตารางที่ 10 (ต่อ)

หน่วย : ล้านบาท

ปี	ภาษี ธุรกิจ เฉพาะ	ร้อยละ ต่อ GDP	เงินได้ ปีโตรเลียม	ร้อยละ ต่อ GDP	ภาษี เดินทาง	อากร แสตมป์	ร้อยละ ต่อ GDP	GDP
2536	16,764.00	0.53	3,448.00	0.11	n.a.	3,876.00	0.12	3,165,222.00
2537	21,228.00	0.58	3,603.00	0.10	n.a.	4,752.00	0.13	3,629,341.00
2538	28,312.00	0.68	3,196.00	0.08	n.a.	5,284.00	0.13	4,186,212.00
2539	33,405.00	0.72	3,430.00	0.07	n.a.	5,286.00	0.11	4,611,041.00
2540	34,286.00	0.72	5,635.00	0.12	n.a.	4,738.00	0.10	4,732,610.00
2541	35,241.00	0.76	5,316.00	0.11	n.a.	2,992.00	0.06	4,626,447.00
2542	21,311.00	0.46	10,872.00	0.23	n.a.	2,824.00	0.06	4,632,132.00
2543	17,015.00	0.35	10,739.00	0.22	n.a.	3,351.00	0.07	4,904,725.0
2544	12,852.00	0.23	17,154.00	0.31	n.a.	3,410.00	0.06	5,522,000.0
เฉลี่ย	23,004.30	0.54	4,779.74	0.11	954.78	1,909.16	0.09	1,928,407.81

หมายเหตุ : n.a. ไม่มีข้อมูล

ที่มา : ประมวลสารระชูดวิชาเศรษฐศาสตร์ภาครัฐ หน่วยที่ 1-5 หน้า 273-275

ปี 2513-2542

: กรมสรรพากร ปี 2543-2544

: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ตารางที่ 11 สัดส่วนการจัดเก็บรายได้แต่ละประเภทของกรมสรรพากร ต่อ GDP
ปีงบประมาณ 2513-2544

หน่วย : ร้อยละ

ปี งบ ประมาณ	ภาษีเงินได้ บุคคลฯ ร้อยละต่อ GDP	เงินได้นิติ บุคคล ร้อยละ ต่อ GDP	ภาษี การค้า ร้อยละ ต่อ GDP	ภาษีมูลค่า เพิ่ม ร้อยละต่อ GDP	ภาษีธุรกิจ เฉพาะ ร้อยละต่อ GDP	ภาษีเงินได้ ปิโตรเลียม ร้อยละต่อ GDP	อากร แสตมป์ ร้อยละต่อ GDP
2513	0.84	0.60	2.43	n.a.	n.a.	n.a.	0.08
2514	0.91	0.60	2.55	n.a.	n.a.	n.a.	0.08
2515	0.91	0.60	2.53	n.a.	n.a.	n.a.	0.08
2516	0.76	0.66	2.28	n.a.	n.a.	n.a.	0.07
2517	0.72	0.96	2.60	n.a.	n.a.	n.a.	0.06
2518	0.86	1.16	2.53	n.a.	n.a.	n.a.	0.06
2519	0.86	1.07	2.56	n.a.	n.a.	n.a.	0.06
2520	0.86	1.11	2.71	n.a.	n.a.	n.a.	0.08
2521	1.03	1.30	2.69	n.a.	n.a.	n.a.	0.08
2522	1.09	1.37	2.64	n.a.	n.a.	n.a.	0.09
2523	1.09	1.44	2.66	n.a.	n.a.	n.a.	0.08
2524	1.13	1.73	2.76	n.a.	n.a.	n.a.	0.07
2525	1.34	1.57	2.65	n.a.	n.a.	n.a.	0.08
2526	1.54	1.44	2.71	n.a.	n.a.	n.a.	0.07
2527	1.71	1.47	3.01	n.a.	n.a.	n.a.	0.10
2528	1.87	1.47	2.91	n.a.	n.a.	n.a.	0.10
2529	1.75	1.37	2.52	n.a.	n.a.	0.01	0.09
2530	1.50	1.40	2.61	n.a.	n.a.	n.a.	0.10
2531	1.54	1.74	3.08	n.a.	n.a.	-	0.12
2532	1.52	2.05	3.50	n.a.	n.a.	0.03	0.13
2533	1.80	2.70	4.03	n.a.	n.a.	0.08	0.17

ตารางที่ 11 (ต่อ)

หน่วย : ร้อยละ

ปี	ภาษีเงินได้ บุคคลฯ	เงินได้นิติ บุคคล	ภาษี การค้า	ภาษีมูลค่า เพิ่ม	ภาษีธุรกิจ เฉพาะ	ภาษีเงินได้ ปีโตรเลียม	อากร แสตมป์
ประมาณ	ร้อยละต่อ GDP	ร้อยละ ต่อ GDP	ร้อยละ ต่อ GDP	ร้อยละต่อ GDP	ร้อยละต่อ GDP	ร้อยละต่อ GDP	ร้อยละต่อ GDP
2534	1.95	2.99	4.24	n.a.	n.a.	0.11	0.15
2535	1.87	3.08	1.33	2.35	0.34	0.10	0.13
2536	1.79	3.28	0.09	3.55	0.53	0.11	0.12
2537	1.86	3.67	0.04	3.71	0.58	0.10	0.13
2538	2.05	3.75	0.03	3.89	0.68	0.08	0.13
2539	2.41	3.81	0.01	4.08	0.74	0.08	0.12
2540	2.45	3.46	0.01	4.16	0.73	0.12	0.10
2541	2.64	2.14	0.00	4.99	0.76	0.11	0.06
2542	2.27	2.33	0.00	4.33	0.46	0.23	0.06
2543	1.79	2.83	0.00	3.75	0.33	0.02	0.07
2544	1.83	2.71	0.00	3.90	0.23	0.31	0.06
เฉลี่ย	1.52	1.93	1.99	3.87	0.54	0.10	0.09

ที่มา : จากการคำนวณตารางที่ 10

ตารางที่ 12 ผลิตภัณฑ์ในประเทศตามราคาประจำปี จำแนกตามสาขาการผลิต พ.ศ. 2513 - 2543

GROSS DOMESTIC PRODUCT AT CURRENT MARKET PRICE BY INDUSTRIAL
ORIGIN : 1970 – 2000

หน่วย(Unit) : ล้านบาท (Million Bath)

ปี	2513	2514	2515	2516	2517	2518
สาขาการผลิต	1970	1971	1972	1973	1974	1975
สาขาการเกษตร	38,449.00	37,016.00	43,495.00	61,809.00	75,948.00	82,097.00
- พืช	24,253.00	21,831.00	26,594.00	41,341.00	50,589.00	55,069.00
- ปศุสัตว์	4,328.00	4,657.00	4,925.00	4,847.00	8,009.00	8,370.00
- การประมง	2,688.00	2,992.00	3,635.00	4,482.00	4,237.00	5,280.00
- การป่าไม้	2,479.00	2,485.00	2,657.00	3,821.00	4,487.00	4,341.00
- บริการการเกษตร	1,047.00	1,288.00	1,587.00	2,120.00	2,773.00	3,228.00
- แปรรูปผลิตผลเกษตร	3,655.00	3,762.00	4,096.00	5,199.00	5,852.00	5,809.00
อย่างง่าย						
สาขาเหมืองแร่ย่อยหิน	2,320.00	2,455.00	2,535.00	2,715.00	3,813.00	3,485.00
สาขาอุตสาหกรรม	23,934.00	27,428.00	31,886.00	43,426.00	54,456.00	57,675.00
สาขาการก่อสร้าง	6,608.00	6,749.00	6,734.00	7,579.00	9,042.00	9,799.00
สาขาการไฟฟ้าประปา	1,646.00	1,958.00	2,319.00	2,761.00	3,089.00	3,463.00
สาขาคมนาคมขนส่ง	8,443.00	9,121.00	9,871.00	11,802.00	14,438.00	15,473.00
สาขาค้าส่งและค้าปลีก	28,716.00	28,093.00	29,363.00	41,400.00	55,948.00	61,628.00
สาขาการเงินการธนาคาร	3,752.00	4,126.00	4,407.00	5,794.00	7,808.00	8,251.00
สาขาที่อยู่อาศัย	8,477.00	9,074.00	9,529.00	10,736.00	12,579.00	13,477.00
สาขาบริหารราชการแผ่นดิน	6,723.00	7,253.00	7,882.00	9,133.00	11,451.00	13,371.00
สาขาบริการ	19,213.00	21,196.00	23,441.00	27,185.00	33,521.00	38,646.00
ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศเบื้องต้น(GDP)	148,281.00	154,469.00	171,462.00	224,340.00	282,093.00	307,365.00

ตารางที่ 12 (ต่อ)

หน่วย(Unit) : ล้านบาท (Million Bath)

ปี	2519	2520	2521	2522	2523	2524
สาขาการผลิต	1976	1977	1978	1979	1980	1981
สาขาการเกษตร	93,080.00	100,861.00	120,459.00	135,088.00	153,960.00	162,390.00
- พืช	62,080.00	62,489.00	76,977.00	85,618.00	100,705.00	104,246.00
- ปศุสัตว์	9,155.00	11,645.00	11,036.00	13,721.00	17,077.00	17,466.00
- การประมง	5,876.00	8,087.00	10,645.00	9,735.00	8,350.00	10,720.00
- การป่าไม้	5,776.00	6,168.00	7,411.00	9,400.00	8,775.00	9,695.00
- บริการการเกษตร	3,395.00	3,941.00	4,681.00	4,480.00	5,691.00	6,901.00
- แปรรูปผลิตผลเกษตร	6,799.00	8,532.00	9,710.00	12,135.00	13,362.00	13,362.00
อย่างง่าย						
สาขาเหมืองแร่ย่อยหิน	4,508.00	6,544.00	8,794.00	9,795.00	11,727.00	11,208.00
สาขาอุตสาหกรรม	69,437.00	82,926.00	99,450.00	119,769.00	142,504.00	172,143.00
สาขาการก่อสร้าง	12,757.00	16,665.00	20,617.00	22,824.00	29,383.00	34,696.00
สาขาการไฟฟ้าประปา	3,974.00	4,950.00	5,743.00	6,586.00	6,373.00	10,814.00
สาขาคมนาคมขนส่ง	18,616.00	20,579.00	25,309.00	29,656.00	34,894.00	41,648.00
สาขาค้าส่งและค้าปลีก	65,802.00	78,652.00	95,655.00	102,621.00	116,711.00	138,594.00
สาขาการเงินการธนาคาร	9,131.00	10,985.00	14,045.00	16,809.00	20,503.00	21,833.00
สาขาที่อยู่อาศัย	14,887.00	16,408.00	17,819.00	19,712.00	22,682.00	26,344.00
สาขาบริหารราชการแผ่นดิน	14,683.00	16,340.00	19,834.00	23,489.00	30,718.00	33,361.00
สาขาบริการ	43,051.00	51,749.00	63,258.00	76,231.00	93,027.00	107,325.00
ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศเบื้องต้น(GDP)	349,926.00	406,659.00	490,983.00	562,580.00	662,482.00	760,356.00

ตารางที่ 12 (ต่อ)

หน่วย(Unit) : ล้านบาท (Million Bath)

ปี	2525	2526	2527	2528	2529	2530
สาขาการผลิต	1982	1983	1984	1985	1986	1987
สาขาการเกษตร	156,098.00	184,752.00	173,642.00	167,026.00	177,537.00	204,521.00
- พืช	98,719.00	119,679.00	110,438.00	103,532.00	104,237.00	120,750.00
- ปศุสัตว์	15,283.00	20,178.00	17,696.00	15,927.00	20,752.00	23,725.00
- การประมง	10,946.00	12,408.00	11,860.00	13,115.00	15,634.00	20,115.00
- การป่าไม้	8,846.00	9,338.00	9,692.00	9,497.00	9,985.00	11,045.00
- บริการการเกษตร	7,270.00	7,783.00	8,073.00	8,663.00	8,659.00	8,824.00
- แปรรูปผลิตผลเกษตร อย่างง่าย	15,034.00	15,366.00	15,883.00	16,292.00	18,270.00	20,062.00
สาขาเหมืองแร่ย่อยหิน	13,416.00	14,106.00	18,543.00	25,962.00	19,753.00	22,221.00
สาขาอุตสาหกรรม	179,438.00	203,837.00	226,360.00	231,598.00	270,605.00	315,291.00
สาขาการก่อสร้าง	39,890.00	46,632.00	52,427.00	53,903.00	55,715.00	62,641.00
สาขาการไฟฟ้าประปา	15,601.00	17,093.00	18,609.00	24,955.00	28,888.00	33,279.00
สาขาคมนาคมขนส่ง	54,350.00	56,613.00	65,078.00	78,075.00	88,202.00	99,344.00
สาขาค้าส่งและค้าปลีก	161,738.00	152,380.00	175,026.00	193,810.00	189,986.00	223,129.00
สาขาการเงินการธนาคาร	25,542.00	30,875.00	33,491.00	35,271.00	37,102.00	49,980.00
สาขาที่อยู่อาศัย	30,922.00	35,732.00	39,728.00	43,934.00	47,899.00	51,773.00
สาขาบริหารราชการแผ่นดิน	39,815.00	44,704.00	45,090.00	48,679.00	50,681.00	52,726.00
สาขาบริการ	124,759.00	134,265.00	140,076.00	153,283.00	167,029.00	185,008.00
ผลิตภัณฑ์มวลรวมใน ประเทศเบื้องต้น(GDP)	841,569.00	920,989.00	988,070.00	1,056,496.00	1,133,397.00	1,299,913.00

ตารางที่ 12 (ต่อ)

หน่วย(Unit) : ล้านบาท (Million Bath)

ปี	2531	2532	2533	2534	2535	2536
สาขาการผลิต	1988	1989	1990	1991	1992	1993
สาขาการเกษตร	252,346.00	279,947.00	272,935.00	317,085.00	348,127.00	320,051.00
- พืช	157,783.00	175,234.00	157,942.00	181,918.00	197,058.00	156,857.00
- ปศุสัตว์	26,022.00	29,876.00	32,850.00	37,430.00	35,001.00	32,189.00
- การประมง	25,254.00	27,461.00	32,218.00	43,139.00	55,764.00	67,410.00
- การป่าไม้	10,489.00	8,518.00	7,376.00	7,110.00	6,705.00	6,458.00
- บริการการเกษตร	9,835.00	10,678.00	10,793.00	10,958.00	11,525.00	11,149.00
- การแปรรูปผลิตภัณฑ์เกษตรอย่างง่าย	22,963.00	28,180.00	31,756.00	36,530.00	42,074.00	45,988.00
สาขาเหมืองแร่ขี้หิน	26,599.00	31,885.00	34,835.00	39,372.00	42,306.00	44,259.00
สาขาอุตสาหกรรม	403,034.00	496,714.00	594,003.00	707,901.00	778,987.00	892,363.00
สาขาการก่อสร้าง	74,449.00	102,123.00	136,235.00	168,278.00	190,529.00	220,771.00
สาขาการไฟฟ้าประปา	35,298.00	42,466.00	47,746.00	53,461.00	65,506.00	77,311.00
สาขาคมนาคมขนส่ง	116,611.00	138,084.00	156,566.00	177,239.00	205,216.00	237,757.00
สาขาค้าส่งและค้าปลีก	266,257.00	309,816.00	386,273.00	426,957.00	477,030.00	534,274.00
สาขาการเงินการธนาคาร	66,220.00	84,668.00	120,551.00	133,838.00	182,180.00	232,191.00
สาขาที่อยู่อาศัย	55,416.00	60,457.00	66,041.00	70,966.00	75,435.00	81,247.00
สาขาบริหารราชการแผ่นดิน	56,488.00	64,621.00	76,556.00	86,925.00	105,392.00	117,682.00
สาขาบริการ	207,086.00	246,211.00	291,804.00	324,613.00	360,206.00	407,316.00
ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศเบื้องต้น(GDP)	1,559,804.00	1,856,992.00	2,183,545.00	2,506,635.00	2,830,914.00	3,165,222.00

ตารางที่ 12 (ต่อ)

หน่วย(Unit) : ล้านบาท (Million Bath)

ปี	2537	2538	2539
สาขาการผลิต	1994	1995	1996
สาขาการเกษตร	383,198.00	458,975.00	505,031.00
- พืช	199,533.00	250,557.00	284,482.00
- ปศุสัตว์	35,675.00	472,475.00	43,956.00
- การประมง	76,152.00	84,184.00	87,947.00
- การป่าไม้	6,021.00	8,016.00	8,291.00
- บริการการเกษตร	12,463.00	12,697.00	13,443.00
- การแปรรูปผลิตภัณฑ์เกษตรอย่างง่าย	53,354.00	61,046.00	66,912.00
สาขาเหมืองแร่ย่อยหิน	48,667.00	50,322.00	63,410.00
สาขาอุตสาหกรรม	1,019,007.00	1,190,456.00	1,303,526.00
สาขาการก่อสร้าง	267,801.00	302,635.00	341,518.00
สาขาการไฟฟ้าประปา	84,793.00	101,231.00	106,833.00
สาขาคมนาคมขนส่ง	269,704.00	302,970.00	341,051.00
สาขาค้าส่งและค้าปลีก	603,366.00	671,372.00	718,698.00
สาขาการเงินการธนาคาร	280,595.00	315,514.00	346,263.00
สาขาที่อยู่อาศัย	88,795.00	99,338.00	109,279.00
สาขาบริหารราชการแผ่นดิน	127,523.00	157,555.00	171,329.00
สาขาบริการ	455,892.00	535,844.00	604,103.00
ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศเบื้องต้น(GDP)	3,629,341.00	4,186,212.00	4,611,041.00

ตารางที่ 12 (ต่อ)

หน่วย(Unit) : ล้านบาท (Million Bath)

ปี	2540	2541	2542	2543
สาขาการผลิต	1997	1998	1999	2000
สาขาการเกษตร	513,991.00	564,879.00	497,149.00	504,513.00
- พืช	287,811.00	326,861.00	263,456.00	265,248.00
- ปศุสัตว์	43,925.00	43,914.00	49,702.00	41,174.00
- การประมง	95,202.00	107,983.00	97,316.00	105,313.00
- การป่าไม้	7,037.00	6,239.00	5,619.00	5,308.00
- บริการการเกษตร	13,201.00	13,590.00	13,717.00	12,184.00
- การแปรรูปผลิตผล	66,815.00	66,292.00	67,339.00	75,286.00
เกษตรอย่างง่าย				
สาขาเหมืองแร่ย่อยหิน	82,402.00	84,318.00	87,352.00	116,798.00
สาขาอุตสาหกรรม	1,360,842.00	1,362,031.00	1,446,554.00	1,570,842.00
สาขาการก่อสร้าง	271,824.00	178,680.00	166,332.00	150,333.00
สาขาการไฟฟ้าประปา	118,958.00	142,277.00	130,378.00	146,155.00
สาขาคมนาคมขนส่ง	369,949.00	360,918.00	376,777.00	396,667.00
สาขาค้าส่งและค้าปลีก	763,006.00	732,248.00	743,185.00	784,478.00
สาขาการเงินการธนาคาร	322,733.00	243,096.00	164,109.00	157,306.00
สาขาที่อยู่อาศัย	115,076.00	120,099.00	123,101.00	125,008.00
สาขาบริหารราชการแผ่นดิน	181,095.00	195,257.00	204,102.00	212,515.00
สาขาบริการ	632,734.00	642,644.00	693,093.00	740,110.00
ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศเบื้องต้น(GDP)	4,732,610.00	4,626,447.00	4,632,132.00	4,904,725.00

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

รวบรวมโดย : กองคลังข้อมูลและสนเทศสถิติ สำนักงานสถิติแห่งชาติ

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	นางสาวรัตนาวรรณ ดวงแก้ว
วัน เดือน ปีเกิด	20 พฤษภาคม 2511
สถานที่เกิด	อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
ประวัติการศึกษา	เศรษฐศาสตร์บัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง พ.ศ. 2534 บริหารธุรกิจบัณฑิต(การตลาด) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช พ.ศ.2540
สถานที่ทำงาน	นักวิชาการสรรพากร 6ว. สำนักงานสรรพากรจังหวัดประจวบคีรีขันธ์